

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR.

Kiadja:
A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre 7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Fizika a politikában.

Budapest, január 17.

(8.) A meggyőzésnek legbiztosabb, mert legegyszerűbb módját választotta ma Széll Kálmán az ellenzéki argumentumok legyőzésére: fizikai törvényekre hivatkozott és ezekkel a csalhatatlan törvényekkel cáfolt rá az ellenzék odadobott vádjaira.

Az egyik vád így szól: A miniszterelnök hirdeti a törvényesség és az igazság szellemét a parlamentben és ő maga hisz is benne, igyekszik is megvalósítani, de ez a törekvése izolált, nem megy át az ország kormányzatába, mert a közigazgatás most is csak olyan romlott, amilyen volt, törvénytelen ségek éppen úgy történnek, mint eddig és éppen oly büntetlenül történnek, mint eddig. A miniszterelnök más, de a szolgabírák ugyanazok.

Erre a vádra egy nagyon egyszerű természeti törvénnyel felelt Széll Kálmán: a hajcsöveség törvényével. Amint a kapillaritás átviszi a nedvességet a távolba is, azonképpen terjed szét a törvényesség és az igazság szelleme oda is, ahová a miniszterelnök keze el nem ér. Persze, hogy ez a processzus nem folyik le egy pillanat alatt, sem huszonnégy óra alatt; de két esztendő elég idő arra, hogy annak a jótévő hajcsöves szivárgásnak észrevehető hatásai mutatkozzanak szerte az országban. És mutatkoznak is. Arról persze nem tehet Széll Kálmán, hogy vannak vakok és magukat önkéntes vakokra kárhóztatók, akik nem látják meg, vagy nem akarják meglátni, hogy a megtermékenyítő nedvesség széles területeken fakasztott friss, egészséges életet; hogy kopár területek kiszáradtak; hogy ahol mérges dudva verte föl a talajt, ott erőteljes, gazdag áldás virul, s a termő magra éhezett, éltető nedvre szomjazott termőföld halálos és becsületlenül teljesíti a kötelességét. Megváltozott bizony itt minden;

csak a szemüveg maradt a régi; az a boldogtalan, sötét szemüveg, amely megvédi az ellenzéki szemeket az igazság napjának átható, égető fényességétől; a szemüveg, amely hűsögesen mutatja a kopárt ott is, ahol az élet üde, sárga kalásza rengenek és feketének mutatja a pipacsot is, a buza- virágot is.

Hanem azért a törvény: törvény. Nemcsak a természet törvénye, hanem az a törvény is, amelynek az uralmát hirdeti Széll Kálmán, amióta kormányra lépett. A törvény valósággal uralkodik azóta. Az az akarat, amely most két éve megmozdult, hogy a törvénynek érvényt szerezzen, nem maradt meddő, hanem tevékenyen és eredményesen érvényesült a magyar közigazgatás egész teritóriumán. A hajcsöves törvénye olyan egyszerű és olyan természetes. Innen, a középpontból kapja az irányító szellemet az egész adminisztráció. Ha ez a szellem becsületes itt, nem lehet más ott sem, ahová nyílt rendelet, bizalmas figyelmeztetés és cselekvő példaadás alakjában eljut. Nem lehet? Többet mondunk: nem is akar más lenni. Kár azt inszinuálni a magyar közigazgatásnak, hogy mindenképpen korrupt, erőszakos, törvénytelen akar lenni; mindenképpen, még a felsőbbbsége iránt való engedetlenség árán is. Akik ezzel vádolják a magyar közigazgatást, azok nem ismerik a magyar köztisztviselőt. Ha ismernék, nem állítanák róla, hogy az erkölcs telenség, a törvénytelen ségre való hajlandóság erősebb benne még a felsőbbbsége iránt való tiszteltnél is. Kérjük szeretettel az urakat, higgyék el, hogy nem bolond a vármegye. Jobb is, szebb is, könnyebb is neki a törvényt becsületesen végrehajtani mint kijátszani; hát miért akarná kijátszani, lábbal tiporni, mikor nem kívánják tőle? Miért ne akarna becsületesen, hűsögesen, a polgártársa, a szomszédjai, a

földjei javára dolgozni a törvény értelmében, mikor csak ezt kívánják tőle?

Azután meg sokáig mindig azt hallottuk, hogy a főispántól a vármegye hajdujáig mindenki engedelmes szolgálja a hatalomnak; mindenki a szerint cselekszik, amint idefönn parancsolják. Itt kényszerítik őket csuf törvénytelen ségre, galád erőszakosságra. Most azt halljuk, hogy itt, a hatalom középpontjában minden csupa becsületes jószándék, csupa jámbor jóhiszeműség, de a szolgabírák továbbra is gonoszak maradtak. Mi ez? Az a vakon engedelmeskedő szolgahad egyszerre csupa erős, dacos jellemű alakult át? A sok alázatos cseléd most mind fittet hány a hatalomnak? Jaj, igen, itt jön a másik vád. Széll Kálmán derék, becsületes ember, de nincs erős keze. Szépen, békésen akarja a tisztító munkát elvégezni, holott itt tisztító viharra van szükség. Igen, vihart, tisztító vihart követelt tegnap egy temperamentumtól duzzadó szélbali honatya. Erre aztán a miniszterelnök ismét előszedett egy nagyon ismeretes természeti törvényt. Azt a törvényt, amelynél fogva a viharok egy igen kellemetlen tulajdonsága is van: az, hogy nemcsak tisztít, de rombol is. A miniszterelnök pedig, egész helyesen, tisztít mindenütt, ahol kell, de vihar nélkül, ahol lehet. És tessék elhinni, ez egészen érthető egy miniszterelnöknél. Ha ellenzéki vezér volna, az más lenne. Akkor persze hogy könnyű szivvel törné-zuzna, rombolna, mert az ellenzéknek ez a dolga: lerombolni az uralkodó rendszert, hogy felépíthesse a magáét. De a miniszterelnöknek első sorban építenie kell, rombolni pedig csak ott szabad, ahol elkerülhetetlen. Megcselekszi Széll Kálmán ezt is, ha reakényszerül; de eszé ágában sincs folyvást viharozni.

Mit akarnak egyebet? Azt akarják, hogy, mint Petőfi örült, ostort fonjon, lángostort a napsugarakból és megkorbácsolja vele a

TÁRCA.

A pestisről.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Dr. Pertik Ottó, egyetemi tanár.

Az angol a pestist *plague*-nek nevezi és szinte hihetetlen a különbség a *plague* és a *pestis* szó hatása között. Amannál hiányzik bizonyos szuggesztív, amely az utóbbi szóhoz szervesen látszik fűződni. Századokra visszanyúló tradíció tapad a pestis szóhoz és ha a Krisztus után 542-ben felépített ugynevezett *iustinianusi pestis* a köztudatban kisebb tért foglal, a nép minden rétege, hogy úgy mondjuk, öntudatlan emlékképeket fűz e szóhoz, melyek a rettenetes, három ciklusban dühöngött fekete halálra vonatkoznak: 1347-től 1350-ig, 1356-tól 1362-ig, 1367-től 1374-ig dühöngött az és pusztításai ijesztők voltak. Veleenében százézer, Avignonban hatvanézer, Bécsben naponként ezerkétszáz ember halt meg. Marseille majdnem teljesen kihalt, Németországban a lakosságnak mintegy egynegyede, Franciaország sok helyén kilenctizede, Lengyelország némely táján egynegyed része pusztult el. Hecker szerint Európában összesen huszonöt millióra, az akkori lakosságnak egynegyedére tehető az elhaltak száma.

De járvány terjedésére nem is lesznek soha oly kedvezőek a viszonyok, mint akkor: a politikai és egyházi szétzúllottság, a szűk, körülszáncolt városok, a közegészségellenes tulzúfoltóság, a sok háború és ostromzár, az elhanyagolt földművelés és éhínség, az orvosi tehetetlenség teljessége: minden egyesülni látszott e célra, úgy, hogy mikor a betegségnek eleinte titkolt ragadós volta felől a legegyszerűbb ember is meggyőződ-

hetett, általánossá lett a menekülés és a meneküléssel a rettenetes bajnak minden irányba való elhurocolása.

A rémület okozta ideges kimerülés akkora lett, hogy sokan ezzel hozzák kapcsolatba azt a tánemániát, amely a fekete halál dühöngésének utolsó évében, 1374-ben Aachenben és Strassburgban kitört, ahol *Chorea sancti Viti*-nek nevezték el.

A testi és morális dezorganizáció végzettszerűen képét eseteteli *Boccaccio* is a flórenci járvány leírásában: „Nem láttunk csak halottakat, vagy haldoklókat. A városból kitiltott gazemberek szemtelenül járkáltak be utcáinkat, magukat sirásoknak nevezve és gunyt üzve szerencsétlenségünkől. A beszéd tárgya nem más: ez beteg, ez haldoklik, ez meghalt; és ha az ember hazamegy, oly félelem szállja meg a magányban, hogy minden hajszála égne áll. A korrupció oly rettenetes mérvet ért, hogy tisztességtelen dolog lett Flórencet el nem hagyni: becsületét, vagy életét kockáztatta, aki ott maradt.”

Avagy nem ijesztő fényt vet-e a népleléknek a rettegés hatása alatt való eldurvulására az, a mi 1720-ban a nagy marseille-i pestis-járvány alatt történt, amikor a nép a csodás emberszeretete által kiváló Belsunce, marseille-i érseket eleintén bálványozta, de midőn ő maga is megijedve, palotájába elzárkózott, embertelen ostromot intéztek ellene: rezidenciáját hullákkal vették körül és pestis-halottakat dobaltak be a kőfalon át az érsek kertjébe.

Ime a sötét emlékek, melyek a nép leg-szelesebb rétegeiben, bár homályosan, a pestis szóhoz fűződnek. Ez az a szuggesztív hatás, mely az angol *plague* szóban elesik.

Sokan vagyunk, akik élénken emlékezünk arra az Európa-szerte elterjedt ijedelemre és

konsternációra, melyet 1879-ben az Astrakan kormányzósgában fekvő Wettlianka faluban kitört pestis okozott, ahol 1800 lakosból a napi legnagyobb halálozás december közepén harmincötöre emelkedett.

Mekkora a jogosult ellentét 1879 és 1900 között: ma a pestis-hírek minden nagyobb emóció nélkül fogadjuk. A nagy különbség okát abban látom, hogy 1879-ben a pestis oka ismeretlen volt, ma azt 6 év óta ismerjük; mert az emberi természet első sorban az ismeretlentől rémül, azért ma nem is történhetik többé az, ami a múlt századokban minden pestis-járványkor ismétlődött, amikor a betegség és halál a tudatlansággal és erkölcs telenséggel állottak szövetségben. Nem állunk többé ismeretlen ellenséggel szemben és ha nem is mondhatjuk, hogy teljesen haragra készen várjuk, a régi idők rémülete helyett azzal a nyugalommal, azzal az önbizalommal nézünk elébe, amelyet az ellenség támadási módjának ismerete és a kielégítően jó fegyverek birtokának tudata nyújthat.

E megnyugtató ismereteinket a némely oldalról még ma is megmosolygott *bakteriológia*nak köszönjük, mely a maga erejét alig mutatta meg egyebütt oly szépen, mint a pestis kérdésében.

A pestisméreg Európában nem képződik. Nincsenek Európában ugynevezett endémias gócek, aminők Afrikában és különösen Ázsiában vannak s amelyek a közeledési eszközök mai fejlettsége mellett állandó veszedelmet jelentenek. Koch Róbert 1898-ban Közép-Afrikában *Uganda* táján, a Viktória-tó mellett fedezett fel egy ilyen új endémias gócot. E góc állandó veszedelmesége majd a transz-afrikai vasutnak kiépítése után, mely Captown-t Alexandriával van hivatva egybekapcsolni, fog kiderülni.

világot? Vagy, mint ugyanazon irodalmi indíviduum egy napi terminusra rendelje meg a végítéletet, amely ha be nem következik, ásson le a föld közepéig, löport vigyen le és a világot a levegőbe röptse? Megvárjuk, és igen határozott módszer volna, de nem egészen gyakorlati kormánypolitika. Már mi csak jobban szeretjük azt a józan, öntudatos, természetes utat, amelyet Széll Kálmán választott, s amelyen minden kitérés nélkül halad, békésen, hacsak lehet, de rombolva is, törve-zúzva is, ha akadályt talál utjában.

A józan, nyugodt, kiszámított haladás útját jelölte meg Széll Kálmán beszédjének abban a részében is, amely a *parlamentari reform* kérdésével foglalkozott. Megjelölte azt az irányt, amelyben haladni kíván, s ebben találkozott még az ellenzék részéről támasztott jogos kívánságokkal is. Az irány egy, csak a tempó más, amelyben haladni kíván, s a határ, a meddig elmenni kész. *Haladni akar, de nem rohanni*; és csak addig a határig, a meddig okvetlenül el kell menni, s a meddig nagy érdekek kockázata nélkül el lehet menni. A census egységesítését akarja ő is; a választókerületek kikerekítését akarja ő is; mindegyik használni fog a választási rendszer javulásának és a nemzeti érdekeknek egyaránt. De egyszerűen elmenni az általános, titkos szavazásig: ezt már sötétben való ugrásnak mondta. De csak ezt mondta annak, nem pedig a választás törvényének hasznos, liberális megreformálását, a jogok kiterjesztését és igazságos elosztását. Az ilyen hamis magyarázat ellen joggal tiltakozott.

És nekünk úgy tetszik, hogy a miniszterelnök beszédjének ebben a részében is az jelentkezett, amire előbbi részeiben hivatkozott, és amire az ő politikája a maga egészében építve van: a természet törvényeinek szigorú respektálása. A természetben csak haladás van, ugrás nincs: ez is törvény, ez is igazság. És Széll Kálmán szentül vallja, hiven követi ezt is. Éppen úgy, mint mindent, ami törvény és igazság.

ORSZÁGGYÜLÉS.

Budapest, január 17.

A belügyi költségvetés általános vitája ma nagyon esőndesen indult. Marjay Péter tiszteletes ur kapta föl azt a tegnap is hangoztatott jelszót,

A másik endemiás gőc a kínai *Yunnan* tartomány; itt 1850. óta állandó a pestis és innen huroolták be 1894-ben Pakhoiba (Tonking), 1894. májusában Kantonba, ahol a járványt a patkányok óriási elhullása előzte meg. 1894. áprilisában fellépett Hong-Kong szigetén, hol a lakosságnak 1/4%-a halt meg.

A legfontosabb, mert állandó veszedelemmel fenyegető gőc azonban az *indiai*, a Himalaya-hegylánc déli lejtőjén *Gowhuald* és *Kumanao* tartományokban, mely a jelen század eleje óta több mint 25 epidémiát okozott. Ritkán száll le az indiai síkságra, mint például 1836-ban *Pali* városába s mert e járványokban a tüdőgyulladás igen gyakori volt, ezért a tüdőgyulladást is *indiai*, vagy *pali-pestisnek* nevezik. 1896. szeptember 26-án tört ki a járvány Bombayban. 1897 első napjaiban a nagy kereskedelmi gőcpontot képező Courachee-be elcéltek, 1898. májusában pedig Calcuttába érkeztek.

A bombay-i járvány most már az egész világot fenyegette és tényleg 1896-ban Londonba elcéltek (két bombay-i matroz halálát esete). 1897-ben Djeddahba, 1898-ban Madagaskarra, 1899-ben Alexandriába, 1899 júliusában Oportba, 1900 augusztusában Glasgowa huroolták: elég bizonyíték arra, hogy a Perzsa-öböl, még inkább a Vöröstenger és Suez-csatorna, mely utóbbi Európára nézve a legfontosabb pestis-szűrő jelentőségével bírna, gyakorlatilag elégtelenül vannak ellenőrizve és a jól megfogalmazott intézkedések javarésze máig papíron maradt.

A járványok történetében különös fontosságú az 1894-iki hong-kongi járvány, mert itt a japán *Kitasato* és a francia *Yersin* egymástól függetlenül, minden kétséget kizáróan a pestis valódi okát egy igen pici, rövid, a két polusán jól festődő bacillus alakjában felfedezték s mert azt a pestis minden friss esetében és csakis pestisnél találják, azaz állandóan és kizárólag pestisnél fordul elő és mert abból kulturákat előállítani, a kulturákkal

hogy a rendszer nem változott, de ő némileg könnyen vette a bizonyítást. Mert egy vidéki patikusnak állítólagos sérelméből mégis csak merészség volna arra következtetni, hogy a rendszer ma is a régi. Egy patikus esete még nem lehet a rendszerváltozás fokmérője.

Ami ezután következett: az csak egy kis incidens: *Ivánka Oszkár* és *Konkoly-Thege Sándor* viték meg egymás közt a maguk honti csatáját. Rövid tusa volt s a t. Ház nem avatkozott bele.

Aztán még *Visontai Soma* beszélt hosszabban az adminisztráció bajairól s kivált nagy részletességgel a parlament reformjáról. Beszédének ez a része, mely a Holló Lajos fejtegetéssel szötte tovább, az ellenzéken élénk helyesléssel, de a többségen is figyelemmel találkozott. Egyébként összekapcsolta mai beszédét azzal a speciális akciójával, melyet ő már esztendő 6. óta folytat a munkások érdekében az ország színe előtt s ma is követelte számukra a gyülekezési jog sürgős reformját.

Egy óra volt már, mikor általános érdeklődés közben felszólalt *Széll Kálmán* miniszterelnök, mint belügyminiszter. Kiterjeszkedett a vita egész anyagára s egyes kijelentései nemcsak a szabadelvű pártban, de még az ellenzéken is élénk tetszéssel találkoztak. Mikor például azt hangsúlyozta, hogy már a hajósszélesség törvényéről fogva is lehetetlen, hogy a központi hatalom tiszta és becsületes szándékai át ne szívárognának az egész adminisztráció tudatába. Ha még nem szívárgott el mindenhová, de el fog szívárogni, mert nem lehet másképpen. Vagy amikor Mezőssy Bélának válaszolva kijelentette, hogy a közigazgatás megtisztítására nem kell minden áron vihar, amely ott is rombolna, ahol a kímélet van helyén, de azért a viharra is kész, ahol csak ez segíthet. Egyelőre azonban esőndes munkával javít az adminisztráción s amit ember ebben az irányban megtehet, azt ő meg is tette már. Meg fogja tenni ezután is. Mindezek a kijelentések általános helyesléssel találkoztak, az a kimutatás pedig, amelylyel igazolta, hogy a közegészségügy lelkiismeretes felkarolásával a mortalitás százaléka mennyire leszállott Magyarországon, osztatlan meglepődést keltett.

Beszéde második részében *Széll Kálmán* nyilatkozott a parlament reformjáról is. Nyilatkozatának lényege az, hogy a választói jog kiterjesztését maga is szükségesnek tartja, a fokozatos terjesztésre gondja is lesz, de ezt a kérdést most nem tekintheti aktuálisnak. Óvatosság kell a reform minden fázisánál és óvatossá is lesz. Nem

pedig fogékony állapotokon, különösen rágesálókön (patkányon) a pestisnek teljes képét kísérletileg előállítaniok sikerült: e bacillust joggal deklarálták a pestis okának, úgy hogy kétséges esetekben annak kimutatása, megfordítva, az illető esetnek pestis természetét bizonyítja, azaz a pálcika kimutatása kétes esetekben a pestis diagnózisának legmegbízhatóbb formája.

E pálcika *mérget*, *teremt* termel. E toxin adja meg az emberi pestis bármely alakjánál a betegnek észlelhető állandó, ugynevezett általános tünetek magyarázatának a kulcsát, aminők a remült, később szenvedetlen arckifejezés, eszméletzavar, delirium, dadogó beszéd, állandó vándorlási ösztön, szivgyengeség, bémulus stb.

A bacillus helybeli megtelepedése viszont megmagyarázza a pestisnek ugynevezett különböző formáit. Legtöbbször a bőrön hatol be és innét a nyirok-mirigyekbe jut. Ez a pestis leggyakoribb alakja, az ugynevezett *bubó*, *mirigyos*, vagy *levantei pestis*. A bacillus szertelenül elszaporodik a mirigyekben, több-kevesebb toxint képez és ehhez képest különböző tüneteket és különbözően veszedelmes körképeket idéz elő. Súlyos esetekben a halál 3-4-5-ik napon áll be, de végződhetik a betegség a bubó eloszlásával, felszívódásával, ellágyulásával, felkadásával. Az ilyen súlyos-képződés kedvező jóságot enged és a betegnek mindig nagy szubjektív, szinte kritikus megkönnyebbüléssel jár.

Behatolhat a pestis a *legző-utakban*, különösen könnyen az orron át a tüdőbe, és így létrejöhét a pestisnek *tüdőgyulladós*, *pneumoniás* alakja, amelynél a köpet hemzseg a pestis-bacillustól; e sputum révén emberről-emberre rendkívül fertőző, de éppen e sputum vizsgálása által diagnosztizálható. Ilyen volt a bécsi Barisch szolgának és dr. Müllernek, valamint az ápolónőnek esete. Ha azonban a vérpálya útján jut a pálcika a tüdőbe, ez a *másodlagos* pestis-pneumoniát idézi elő, amelynél az előbbi sokkal ritkább. Ily másodlagos alakot kétszer boncoltam Glasgowa-ban.

mintha félne, de mert félténie kell a magyar államot.

Ezt zajos éljenzés közben vette tudomásul a törvényhozás.

A képviselőház ülése január 17-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Perczel Dezső.

A kormány részéről jelen vannak: *Széll Kálmán* miniszterelnök, *Cseh Ervin*, *Hegedűs Sándor*, *Lukács László*.

Kabos Ferenc, a mentelmi bizottság előadója benyújtja a mentelmi bizottság jelentéseit.

(A belügyi tárca.)

Marjay Péter: Ha a belügyi közigazgatás jó, akkor a közönség könnyebben viseli a terheket. De ha az rossz, akkor méltán sokalja a 80 millió forintot, melybe a közigazgatás kerül. A miniszterelnök valami limonádé-rendszert (Derült-ség.) honosított meg, mely nem jobb az előbbinél, mert változás sehol és semmiben sincs. A főispánok és közegek éppen úgy üldözik a jogot, mint azelőtt. S még fizetésemelést kapnak. Megérdemlik. Kötelességüket hiven teljesítik, úgy, a hogy azt nekik felülről parancsolják. De nem respektálják még a miniszterelnök rendeleteit sem. Jó volna már egyszer ezek farkasfogait kiszedni, nehogy a közönség szedje ki azokat.

Színay határozati javaslatát pártolja. Mert tény az, hogy a főispánok nem érdemlik meg nyugdíjaikat. Komolyabb dolgokkal nem foglalkoznak. Kártyáznak és vadászatokat rendeznek.

Ugron Gábor: Az ellenzékre!

Marjay Péter: A közönség egy kis kárpótlást nyerne a nagy adófizetésért, ha tisztességes közigazgatást léptetnének életbe. Nem úgy, mint a gyógyszerár engedélyezésének ügyénél történt. Példa erre a hajdu-böszörményi patika engedélyezése. Mig ez nem történik meg, addig nem viseltek bizalommal a kormányt. Nem fogadják el a költségvetést. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.)

Ivánka Oszkár: A képviselőház keddi ülésén Konkoly Thege Sándor a honti állapotokra vonatkozólag hosszabb beszédet mondott, amely nem volt sem realis, sem lojális. Nem volt ez a beszéd realis azért, mert egyenes irányzata az volt, hogy félrevezesse a közönséget (Ugy van! balfélt.) a tekintetben, mintha Honban azok, akik a mult visszaéléseit panaszolták, valótanságokat állítottak volna, mintha azok akiket a belügyminiszteri vizsgálat hibásnak ismert meg, hibátlanok volnának. (Igaz! Ugy van! balfélt.) Szóval, beszéde egyenesen arra irányult, hogy az ottani állapotokra, az ottani panaszolóknak a szándékaira és a miniszteri biztos által teljesített vizsgálatra vonatkozólag hamis képet tárjon a közönség elé. (Igaz! Ugy van! balfélt.)

De nem is volt ez a beszéd lojális, mert egyenes számítása az volt, hogy mivel a honmegyei volt ellenzék képviselői ma már nem az ellenzéken de a szabadelvű pártban foglalnak helyet, leszéjyezve lesznek e tekintetben, hogy az ő itt felhozott állításainak részletes cáfolatba menjenek bele és a honti állapotoknak valódi képét tárják a ház elé. Ebben a számításban nem esáldott; én arra a ténnyre, hogy itt a honti dolgokkal részletesen foglalkoztam, hogy megmagyarázzam, hogy hol és miben van a tendenciája a

A *bélen és gyomron* át való fertőzés nagyon kétséges, de lehetséges, hogy a bacillus a vérpályába tör, legtöbbször akkor, ha a nyirokmirigyek szűrő készüléke elégséges gátat nem szolgáltat, azaz ezen u. n. *septiciémias* alak is legtöbbször következményes jelenség.

A diffteria, tetanus s a többinél tett szertéapeutikus eredmények könnyen érthetően ilyen irányú kísérleteket szuggerráltak Yersinnek. Az ismert principiumok szerint járt el. Pestis ellen különböző módon immunizált állatokat és azok vérsavját használta védő és gyógyító oltási kísérleteihez. 1896-ban egy kínai misszionáriuson végzett eredményes oltás után 28 esetet kezelt savóval, melyekből 24 gyógyult meg, — 76% halálozás. 1897-ben Bombay-ban 141 esetet kezelt, hol azonban 49% volt a halálozás. A nagy eltérés oka gyanánt a használt savó különböző kvalitása derült ki. Kiegészítették ezen tapasztalásokat az 1899-iki oportói járványban *Salimbini* és *Calmette*-től végzett gyógykísérletek, melyeknél 142 számmal kezelt esetből meghalt 1478%, 72 számmal nem kezelt esetből pedig 6372%. Másik főnyes sikerük volt, hogy vérpályába való fecskendezéssel az addig gyógyíthatatlannak tartott pestis-tüdőgyuladást és septiciémias alakot egy részt is megmenteniök sikerült. Glasgowa-ban 9 savóval kezelt eset közül 4 halt meg, amely eredmény ki nem elégítő, mindenek szerint azért, mert későn alkalmazták elégtelen mennyiségű savót.

Még biztatóbbak a pestis ellen való védőoltások, amelyekkel Haffkin megelőzte Yersint. Haffkin a pestis-bacillusnak 70%-nál megölt bouillon-kulturáját használja oltóanyagul. Ezzel Lower-Damannban 2297 védoltottból meghalt 36 — 16%, 6033 nem védoltottból meghalt 1482 — 246%.

A védő és gyógyító kísérleteknél mindenestore fontosabb a *becipelt* pestis helybeli továbbterjedésének a megállítás. Glasgowa, ahol ki-tűnően szervezett *Sanitary-Office*, majdnem har-

t. képviselő ur által fölhozott bizonyítékoknak, semmi esetre nem fogok bocsátkozni. (Félkiáltások balról: Kár!)

En azt tartom, hogy egy képviselőnek, ha a megyei közállapotokat helytelienek tartja, ha orvosias szükségnek talál mindenkor, de különösen akkor, ha a kormányparton foglal helyet, az a kötelessége, hogy panaszait, vonatkozóan azok akár közigazgatási, vagy más visszaélésekre, akár a vizsgálat helytelenségére, amelyet esetleg a miniszter ur elrendelt és a kiküldött közege nem helyesen teljesített — a belügyminiszterhez forduljon. (Helyeslés balról.) A ház elé csak akkor tartoznak ezek a dolgok, ha a belügyminiszterben orvosias találati nem lehet. (Igaz! Ugy van! balról.)

Hontegyeiben évek hosszú során keresztül súlyos panaszok merültek fel a közigazgatási helytelenségek, a visszaélések ellen. A t. belügyminiszter ur oly természetűeknek ismerte fel ezeket a panaszokat, amelyek folytán szükségnek tartotta Hontban a közállapotokat és a közigazgatást megvizsgáltatni s kiküldött megbízottját, Kaffka László miniszteri osztálytanácsost. Az osztálytanácsos ur a vizsgálatot a legkorrektebb módon teljesítette s erről a belügyminiszter urnak jelentést tett.

Ezen jelentés következtében a belügyminiszter ur ártat a törvényhatósághoz s a megye közigazgatási bizottságához. Az ártatból a hiányjegyzéket felolvasta Konkoly képviselőtársam, de magát az ártatot nagy bölcsen nem olvasta fel. Ebből az ártatból, ha felolvassam, — hiszen különben, ha t. képviselőtársaim közül valaki érdeklődik a dolog iránt, igen szívesen szolgálom vele, olvashatja — mindenki meggyőződhetik, milyen állapotokat talált a vizsgálat Hont vármegyében. Ezen ártatban intézkedik a belügyminiszter ur, hogy az ottani hibák megörvösoltassanak, intézkedik egyúttal az iránt, hogy a hibások megbüntödjének. Több hivatalos közeget már a miniszteri vizsgálóbiztos felügyesztett állásától, több esetben a fegyelmi, némely esetben a fegyelmi megelőző vizsgálatot rendelte el a belügyminiszter urnak.

Mi, akik az ottani dolgokat alaposan ismerjük, cleve is meg voltunk arról győződve hogy ezek a vizsgálatok nem fognak olyan módon teljesíteni, hogy az igazság teljesen kiderüljön. Ezen meggyőződésünk be is vált. A vizsgálatokat sok helyen úgy teljesítették, hogy azokat a közegeket, akiket a belügyminiszter kiküldöttje állásukból elmozdítandóknak vélt, a hivatalos vizsgálat után a megye közönsége visszahelyeztette. Természetes, hogy ezeket a határozatokat megfélebbítették; a belügyminiszter ur azután szükségesnek látta, hogy újból meggyőződjék a felebbeszekben felhozottak valóságáról, újból kiküldöttje az ő vizsgálat biztosát, Kaffka Lászlót és ennek eredménye az lett, hogy mindazok, akiket Kaffka felügyesztettnek és állásukból elmozdítandóknak vélt, állásukból tényleg el is mozdítottak.

En meggyőződésről arról, hogy a belügyminiszter ur, az ő programjához híven, a jog, törvény és igazság uralmának megvalósítását tűzte ki célul és Hontegyeiben is mindenha meggyőződésről róla, hogy ezen programnak megfelelőleg megtörténik minden szükséges intézkedés és orvoslás, teljes megnyugvással a belügyminiszter ur intézkedési iránt és bizalommal személy iránt, a költségvetést elfogadom. (Helyeslés a bal- és a szélső baloldalon.)

Konkoly-Thege Sándor: Aki jelen volt az én beszédem alkalmával, hallhatta, hogy személyes tőre

a dolgot egyáltalában nem vittem és vinni nem akartam, ez sem szándékom, sem intencióm nem volt és beszédemben egyetlenny passzust sem talált a képviselő ur, — ha átolvasta — amely bárkit személyesen sértett, vagy bántott volna.

Kubik Béla: Ezt Faltolt tanulta! (Zajos derült-ség a bal- és szélsőbaloldalon.)

Konkoly-Thege Sándor: A t. képviselő ur kifogásolta az én felszólalásomnak lojalitását és azt mondotta, hogy én félre akartam vezetni, nem tudom, a közönséget vagy a t. Házat — hisz az mindegy — és tulajdonképpen hamis képet festettem itt a t. Házban. Hát éppen azért voltam kénytelen untatni a képviselőházat hosszas felolvasásokkal, mert én, mint megbízottági tag, a magam bírói véleményét, ítéletét csak abból alkothatom meg, amit hiányjegyzékek alakjában a belügyminiszter urnak, a megye közönségével, a megye bizottságával közöltem. Ezek a hiányjegyzékek közöltek a megyével. En beszédemben is kiemelt, hogy ezekre az adatokra, mint letárgyalat, befecézt tényleg hivatkozom, minthogy tudja a t. képviselő ur is, hogy a tavaszi közgyűlésen ezek nyilván tárgyalás és elbírálás tárgyát képezték. Abban tökéletesen igaz van a t. képviselő urnak, hogy jött a mellett a hiányjegyzék mellett egy igen erős dorgatórium is, amely egy a tisztviselőnek, mint a megye közönségének is szolt. Mi a belügyminiszter urnak ezt a leiratát a közgyűlésen nyitlan, teljes tökélettel tudomásul vettük, azzal polémiába nem bocsátkozunk és én azt beszédemben sem tettem elbírálás tárgyává, mert, ha ezt tessen, ez valóban illojális dolog lett volna. En tisztán tényleg hivatkozom.

Illojaltásom igazolására felhozta még a t. képviselő ur azt is, hogy én számítottam arra, miszerint honti kollégám, akik velem most egy pártban vannak, fészelyezve lesznek a felszólalásban. Bocsánatot kérek, ebben a t. képviselő ur téved, mert én arra el voltam készülve, hogy ő fel fog szólni. Ebben tehát nem bíztam és illojaltás engem egyáltalán semmi nem vezérelt. A t. képviselő ur jogosan talán legfőbb bizonyos tapintatlanság vádjával illethetett volna engem. Ennek talán volna jogosultsága, de én nem bánom, inkább álljak én a tapintatlanság vádjá alatt, semhogy Hontvármegye egész közönsége és annak egész tisztikara a jogosulatlan és meg nem érdemelt megburekoltatás vádjá alatt álljon. (Mozgás a bal- és a szélső baloldalon.)

Visontai Soma: Örömmel tudomásul vette annak idején a miniszterelnök azon kijelentését, hogy a vidéki városok különös ártolást tűzte ki célul. Szólok ebben a szabadság kérdését is látja. E vidéki városok empóriumai lennének nemcsak az ipar és kereskedelemnek, hanem a szabadság érzetének is. Szeretné megkérdezni a miniszterelnököt, hogy beváltotta-e ígéretét. Nem. Mert, azt csak egy nagy szerves programmal lehet megvalósítani, nem pedig egyes intézkedésekkel.

Az 1848-iki nagy napok új intézményeket vittek be állami életünkbe. Ezeknek fejlesztését tűzték ki az új alkotmányos éra alatt hatalmon levő kormányok is. Ez a jogolytonosság proklamálása, mely azonban be nem tartatik. Mert az 1848-ban szerzett jogok még mindig kiterjednek azon társadalomra, mely 1848-ban szabaddá tetteket.

A parlamentnek kötelessége, hogy bizonyos kérdésekhez hozzászóljon. Az ország érdeke kívánja ezt. De a parlament érdeke is. A választói jogot ki kell terjeszteni a munkásszállyra, mely a véradóból egyformán veszi a részét. Állami feladatunkat szaporítjuk

azzal, ha a jogtalanok követeléseit visszautasítjuk. És létünket veszélyeztetjük vele.

Felsorol eseteket, hogy a munkások elnyomása még mindig tart. Igy Debreecen, ahol egy szocialista lap szerkesztőjét kitiltották. A miniszter orvosolja ugyan a bajokat, de ez nem elég. Lehetnének kell tenni, hogy ily dolgok egyáltalában előfordulhassanak. A költségvetést nem fogadja el. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

A miniszterelnök beszéde.

Szóll Kálmán miniszterelnök: T. Ház! (Élénk felkiáltások a szélső baloldalon. Öt percet kérünk! Elnök csenget.) En nagyon kérem a t. képviselőházat, méltóztassék az öt perctől eltekinteni, mert az öt percből rendszeren tíz perc szokott lenni, én pedig nem akarok úgy járni, hogy a rendes időn túl hosszú ideig tartsam vissza a t. képviselőházat. Azt hittem, hogy előbb jövők szolásra, de Visontai t. képviselő ur, aki előre háromnegyed órára jelezte beszédje idejét, ennél jóval hosszabban beszélt. Különben, ha ezt tudtam volna, előbb kértém volna szót. (Halljuk! Halljuk!)

Ha végigjáratom elmémben mindazokat, amiket e három napos vita alatt hallottam és egész objektíve veszem bírálat alá, az az impresszió keletkezik bennem, amit most kifejezésre is hozok, hogy talán Visontai képviselő urnak mostani felszólalását kivéve, amely azonban tisztán polémiá volt egy, az általános vita alatt elmondott beszédemre, egyetlenny kivétellel, tudniillik a parlamenti reormot tárgyaló részlet kivételével, a többi beszéd mentül kevesebbet foglalkozott a költségvetésnek egyes kérdéseivel és a mennyiben foglalkozott, nem a belügyvilág foglalkozott és így az általános vitába tartozott volna. Maga az az egy megfogható nagy kérdés, amely fel lett vetve, mert a többiben alig tudtam testet találni, pedig írtam és nagyon szorgalmasan írtam, de teste nem volt az ellenem felhozottaknak — az egyetlenny nagy kérdés, amelyet meg lehet fogni — és az sem való a belügyi tárca költségvetésének tárgyalásához — a parlamenti reorm kérdése. A többi kérdés egytől-egyig ennek a költségvetésnek, — pedig elég vas-kos és elég sok részét öleli fel az állami életnek — az állami közigazgatási kérdéseknek és a közigazgatási érdekeknek egyikét sem vette a maga egészében vagy csak részletében is bonckés alá. Nem is foglalkozott az adminisztráció kérdéssel ex asse, hanem minden felszólalásnak az volt, bár egy kiesit elmosódott tenőria, hogy a miniszterelnök, mint belügyminiszter, nem érvényesíti azt, amit mond, a közigazgatás javításába nem viszi bele azt, amit hirdetett. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.) Hiszen, hogy örülnek, hogy szót szerint citálók, mert hiszen önként citálom, hogy tüzetesen felelhessek; éppen Marjay Péter t. képviselő urat talán érdekelni fogja, mit fogok majd viszonzásul mondani. (Halljuk! Halljuk!)

(Általános vádak.)

Hallottam ilyen kifejezéseket: „Jó a miniszternek a szándéka, a törekvése tiszteltetreméltó”; — már ezt is nagy köszönettel fogadom, mert kezdetnek ez is elég, az elismerésnek a kezdete; — „de nem elég erős a keze.” Ezt mondja az egyik képviselő. Es furcsa, ha azután gondolkodom, hogy hát miben állhat az, akkor eszembe jut, hogy például mondjuk egyik közigazgatási teritóriumon egy vármegyében tapasztaltam rendellenességeket. Ezen rendellenességek folytán én ott vizsgálatot rendeltem el. A vizsgálat a maga rendje

mine inspektorral áll rendelkezésre, ahol a közegészségügyi költségvetés az utóbbi évben több mint egy millió forintot tett ki és ahol a fertőző kórházak használatára, a fertőtlenítés és a betegek hozzátartozóinak izolálása ingyenes, a pestis elleni védekezésnek kitűnő példáját szolgáltatja, mert a foganatosított rendszabályok után egy igen veszedelmes pestis-gócot két hónap alatt elfojtani sikerült. A pestis kitérőnek perocétól Chalmers, az egészségügyi osztály főnöke hidegvérrel és energiával intézkedett. Programjában minden védelmi szabály benne volt: a közönség kiiktatása, a gyanus és fertőzött betegek elkülönítése, a fertőtlenítés, a fenyegetett vagy fertőzött helyiségeknek egészséges, lakhatóvá tétele, a veszedelmeknek különösen kitett egyének védoltása: oly szabályok, amelyek Glasgownban különben minden fertőző betegség ellen évek óta érvényben állanak.

Chalmers a „fertőzött kerület deklarálásá”-val egy területet határolt, amelyen az asszanálást és az ellenőrzést különös szigorúsággal kellett foganatosítani: a szennyes udvarokat éjjel kitisztították és dezinficiálták, a lakások tulzsoltságtól ellenőrizték, a betegeket kórházakba szállították, az inficiált házakat kiürítették és e házaknak egészséges lakóit kiszállásolták az ugynevezett Reception-houseokba; de fertőtlenítették oly házakat is, amelyekben oly egyének laktak, akik pestises betegekkel csupán érintkeztek. Gyanus esetekben a bakteriológiai kórimézést rendelték el. Az orvosok, a hajóskapitány és a nép részére is speciális óvintézkedési kitanításokat nyomattak és osztottak szét. Minden feltűnés, láma és pánik-keltés nélkül, zajtalanul történtek ezek. Azon a napon, mikor az első pestis-eset előfordult, Chalmers mozgósította embereit és vezette a védekezést csendben, minden parádé nélkül. A rendkívüli szigorú eszközökkel nem lármázták tele a világot, nem rakták azokat kirakatba, hanem nyugodtan vezették a védekezést, teljes bizalommal az eredmény iránt, amely nem is maradt

el. Különösen megiszivlendőnek tartom, hogy bár a betegek kötelező bejelentését nagy pénzbürség terhe alatt követelték, a hatóság nem érte be azzal, hanem maga törekedett felfedezni a gyanus eseteket. Az ugynevezett inspektorok „Medical house to house visitations”-t végeztek és különben rejtve maradt eseteket maguk fedeztek fel.

A betegek elkülönítése egyszerűen történt, mert e célra készen állt a Belvedere Hospital. Magában a kórházban óvintézkedéseket léptettek életbe a betegség terjedése ellen: a váladékokat magas hővel és vegyi uton fertőtlenítették és csak így dobták a csatornába; a fehérműtöket kifűzés és forralás után gőz-dezinfekciónak vetették alá; az ápolónőket beoltották és külön kórházi köpenyvel látták el, — az orvosok ellenben, mintha kételkedtek volna a veszély lehetőségében, s mert tifusz és himlős betegekkel bántva nagyon hozzászoktak már a veszélyhez, nem használtak külön kórházi köpenyt, ugyanegy ruhában érkeztek, jártak a városban és kezelték pestises betegeiket. Patkányok, férgek, legyek ellen mi sem történt, és tényleg egy kórházi szolgáló meg is kapta a pestist.

Különös figyelmet érdemel az a mód is, amelylyel a pestis-fertőzés veszélyének kitéve volt egyéneket megfigyelés alá helyezik. Nem otthon izolálták őket, hanem házaikat kiürítették, és ezen különben egészséges embereket az ugynevezett Reception house-okba konszignálták. 150 ember került így oda, ahol a város költségén 12—14 napig éltek, miattal lakásukat egy igen érdekes, de itt nem részletezhető originális módon a hatóság fertőtlenítette, saját ruháikat és fehérműtöket pedig dezinficiáltatta. A dezinficiálás nyilvános fertőtlenítőben Glasgownban igen populáris, egyszerűen azért, mert az ugynevezett Sanitary-Wash-house-okban nemcsak dezinficiálják, hanem tisztán kimossák azokat és szépen kivasalva szállítják vissza. A betegek kórházba szállítása, a lakások, fehérműtöket dezinficiálása, a Reception-house-okban való tartózkodás rendőrileg kötelező

és díjtalan. A személyes szabadságba erősen bele-vágó ezen intézkedéseket az arra kényes angol ellenzés nélkül fogadja, amit a mi népünk alig tenne, ha embereket egy szkevesztrálnának, házai-alkat becsukná, ingóságait egy részét, legalább ideiglenesen, lefoglalnák.

Van azonban a pestis helybeli tovaaterjedésének megállításánál egy még fontosabb és közérdekűbb momentum, egy még magasabb kategória, és ez a pestis Európába hurokának megállítás. Hiszen itt nincs endemiás góce és mindig máshonnan epelik be. Ezen eszme hozta össze 1851-ben a párisi internacionalis konferenciát, amelyet tudvalevőleg sűrűn követték Konstantinápolyban, Bécsben, Rómában, Velencében, Drezdában mások. Így jött létre az ismert nemzetközi egészségügyi szabályzat a kólera és pestis ellen. Mégis az újabb becipelek számának folytonos növekedése és időközök csökkenése (Oporto, Glasgown, Konstantinápoly) a fennálló védekezés elégtelenségére utal, úgy, hogy a kidolgozott szabályok életbeléptetése érdekében közel esik egy újabb konferencia összehívásának a szükségessége.

Előadásom eszmemenetelének e rövid vázolásából is kiderül, hogy a pestis okának megismerése a diagnózis legbiztosabb módszereit, a betegség általános és helybeli tüneti-ének a magyarázatát, a védő és gyógyító oltás eszméjét és azok gyakorlati kivitelét és a bacillus biológiai tulajdonságainak alapján a prophylaxis szabályait szolgáltatja a tudománynak, illetve a gyakorlati hygienének. Az oktani, aetiologiail orvostudomány fényes sikereinek egyik példája ez és amint a sorok elején hangoztattam, magyarázatul szolgál a még 1870-ben észlelt idegességgel és rémülettel ellentétben a helyzet azon nyugodt megítéléshez, amely a pestis előidéző okának megismerésével kezdődő újabb éveket jellemzi.

és módja szerint folyt le. Az ítélet meghozatott. És az a képviselő ur, aki nekem az erős kéz hiányát szememre veti, bona fide, lehet, hogy talán neki van igaz a véleményemben, annak a megítélésében, hogy elég erővel jörek-e el, más nézetben volt. Mit bizonyít ez? Én nem hozom ezt fel szemrehányásul, nem is akarok semmit sem imputálni neki — máskor sem szokásom — csakis argumentumnak használnom. mert ez azt bizonyítja, hogy mennyire különböző lehet a fel fogása két korrekt embernek ugyanazon ügyben. Az ítélet, az individuális szemüvegén át, individuális szempontokkal, a fel fogások különbözőségére vezet.

Hát a t. képviselő urak egyik vagy másikának az egyes esetek megítélésénél egészen különböző lehet a nézete. Nekem más lehet a nézetem. Ebből támad aztán a konklúzióban az eltérés. Ha meg van engedve, hogy közeléjéig egy ilyen nemes a fel fogásban, önkönnök nekem tessek ennek jogosultságát kétségbe vonni nálam. Én azért jogosult vagyok arra nézve, mit kell megfogni erőssé és hol nem kell valamit erőssé kézzel megfogni. Hol kell, hol nem kell és mikor kell, azt én ítélem meg. (Helyeslés a jobboldalon.)

De megyek tovább. Egy másik képviselő ur azt mondja nekem ma, nem tud arról semmit, hogy nem pártérdek és nem pártszempontok szerint mennek a dolgok. Minden a szerint megy, nem a törvény, nem a jog és nem az igazság szerint adminisztrál. Azt mondja hogy soha rosszabbul nem állottak a közbiztonsági viszonyok, mint ma. Én erről nem tudok semmit (Felkiáltások a szélső baloldalon: Elég rossz, ha nem tud!) az én jelentésem szerint, a hírlapok szerint, minden hivatalos és nem hivatalos forrás szerint sem, hogy Magyarországon ez idő szerint a közvagyon és a közbiztonsági viszonyai rosszabbak volnának, mint bármikor máskor, én nem tudok semmit. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zajos felkiáltások a bal- és szélső baloldalon. Előnk esenget.) Adatok, tényeket nem hallottam (Zaj a szélső baloldalon.), csak állítást; arról az állításról pedig, mert az pusztán állítás, azt mondom, hogy nincsen bebizonyítva. (Helyeslés jobboldal.)

Marjay Péter: Nem jelentik be a főispánok!

Széll Kálmán miniszterelnök: Az a mondja az a képviselő ur. — és ezzel akarja bebizonyítani (Zaj. Előnk esenget), hogy neki van igaz a ki hallott valamikor arról, hogy árvaügyeket megvizsgáltak.

No, már bocsánatot kérek, akinek csak legkisebb fogalma képezte és tájékozottsága van arról, hogy mi az adminisztráció ebben az országban, az tudhatja, hogy az adminisztrációnak igen nagy része az árvaügyek gondozásával foglalkozik. (Egy hang a szélső baloldalon: Az uristen!) Itt nem arról van szó, hogy ki néz utána, nem arról, amit méltóztatik mondani, mert akkor nem méltóztatik érteni azt, amit az a képviselő ur mondott. Én adminisztrációnak és időmnek egy részét magam erre az ügyre fordítom és azoknak a vizsgálóknak, amelyek a vármegyeekben történnek, javarészt erre vonatkozik. Lehet valakinek az a nézete, hogy még nincs rendben minden: úgy is van, hisz a reformja előtt állunk az árvaügyeknek is.

Nem is mondom, hogy nem történt szabálytalanság, hogy nem történt hiba és mulasztás. Nem mondom, hisz hol ne volna ilyen! De azt mondani, hogy hallották-e arról, hogy valaki az árvaügyekkel történő és ezt nyomtatva odakünn prezentálni azoknak, akiknek iténük kell a felett, hogy ennek a kormányzatnak intenciói becsületesek-e, igazak-e, komolyak-e, ilyen állítást — bocsánatot kérek — kritika gyanánt el nem fogadok. (Élénk helyeslés és tetszés a jobboldalon.)

Es ha már egyszer a t. képviselő ur provokált álljon helyt. (Halljuk! Halljuk! Mozgás a szélső baloldalon.) A t. képviselő ur, aki oly sünn közbeszól nekem és annyira türelmetlenkedik. állítását még egy további dologgal is megmotíválja és eltel engem, mint belügyminisztert. Azt mondja, hogy nemesak a vidéken megy a dolog rosszul, de itt benn is.

Bevádol: azt mondja, hogy volt az országban egy gyógyosztár eset, — amelyeket én tudvalevőleg nem nagyon szeretek és nem nagyon kedvelek, de kénytelen vagyok kezelni — a hajdu-böszörményi gyógyosztár esete. Ott helytelenül a jog, törvény és igazság ellenére járt el a miniszterelnök. No hát, kérem, nekem, lájdom igen sok részem kijut ezekből a keblemel, általam sokszor nem kedvelt izü és szagu gyógyosztár-esetekből. (Derűltség.) Sokszor itt a Házbán is kell és ha jól emlékszem, még most, a t. képviselő ur beszéde alatt is kellett ily ügyben künn fogadnom, hát egyszer ezen patika-adminisztrációnak egy ténykedését a t. képviselő uron is hajtottam végre. Ő ide jött engemet felvilágosítani és én őt igen szívesen fogadtam annyira szívesen, hogy azt, akit figyelembe ajánlott, a legnagyobb előzetes engedéllyel felírtam azzal, hogy majd figyelembe fogom venni, mert az illető ennek a képviselőháznak — régi időről szölok — egy igen érdemes volt tagjának — talán a nevére is emlékszem — Ercesey Lajosnak a fia. Igérttem is tehát, hogy ha törvényesen tehetem, igen szívesen fogok a dologban előzetesen eljárni. Már most a dolog azután lefolyt a maga törvényes, rendes eljárásának a szabályai szerint. Vagyis hogyan? Hajdu-Böszörmény, illetőleg a vármegye részéről fölterjesztett valaki, a névre nem emlékszem. Azt mondja a képviselő ur, hogy valamely formahibából elűstök az illető. A dolog pedig egyszerűen úgy állt hogy az illető, aki felterjesztett, a szabályok szerint diszkvalifikálva volt, mert volt egy másik patikája, sőt tényleg ma is van. Most erre a t. képviselő ur azt mondja: mégis neki kellett volna adni, mert a törvény vagy a szabály megengedi, hogy különös, kivételes esetekben ez történhetik. Különös, kivételes eset azonban nem láttunk fenforogni és ítélem a szabály szerint. (Helyeslés jobboldal.) Hát így fogtam fel a dolgot. De a t. képviselő ur itt nem áll meg. Azt mondja: történt ezzel a patikával még más is történt, az, hogy a megye felterjeszt egy

másikat, és pedig azt, akit a község ajánlott s a minisztérium megint helyben hagyja; hát micsoda eljárás ez? Bocsánatot kérek, de nem méltóztatik ismerni a törvényt. A törvény szerint, ilyen esetben, mint amilyen a hajdu-böszörményi, a közigazgatási bizottság meghallgatja a községet és felterjesztést intéz a minisztériumhoz, a belügyminiszternek semmiféle továbbmenő intézkedési jogköre nincs. Hát mikor én respektálom a törvényt, mikor a szerint járok el, akkor nekem szemrehányást tesznek azért (Igaz! Ugy van! jobboldal.) és azt mondják, hogy ez az eset mutatja, hogy a miniszter az adminisztrációt nem viszi így és abban a szellemben, amint ígérte. (Mozgás a szélső baloldalon.) Pedig megfordítva áll a dolog. Én szerettem volna előzetesen lenni, de mert a törvény nem engedte, nem tehettem. Hát én nem teszek szemrehányást a t. képviselő urnak azért, mert így fogta fel azt a szabályt, nem teszek szemrehányást, hogy ezt az esetet felhozta; de aki a szabály helytelen fel fogásából ilyen konklúziót von, annak a kritikája, bocsánatot kérek, nem bir azzal a jogosultsággal, hogy oda konkludáljon, a hová a t. képviselő ur konkludált. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Már most miért álltam itt elő? Mit akartam ezzel bizonyítani? Azért, hogy én bemutassam és mint az én hosszaz — mondhatnám nemesak a parlamentben, hanem az adminisztráció különböző terén lefolyt — praksisomból folyó nézetemet kimondjam, hogy az emberek általában — és kérem, a t. képviselő urak s az ellenzéki t. képviselők is, ettől szintén nincsenek mentesítve — rendesen a maguk közelékvő impressziójára, a maguk kívánságai, nézetei, fel fogása szerint szokták fel fogni — bona fide — a dolgot és néha subjektíve ítélnék. (Helyeslés. Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) S ez aztán nemesak egyes esetre állam, hanem áll másokra is.

Én jogosítva vagyok azt mondani, hogy az ilyen általános kritikák, általános szölokak, általános elítélések, amíg bővebb és adatszerűbb bizonyítást nem nyújtanak, nézetem szerint nem ítélik el azt az eljárást, amelyet én innen hirdetek, amelyet tényleg helyesnek és keresztülvendők tartok. (Élénk helyeslés és jobboldalon. Felkiáltások a szélső baloldalon: A szolgabírók!)

Hát kérem, mindig erről van a beszéd; az a t. képviselő ur, aki most közbeszól, ugy látszik szintén azt kívánja, hogy beszéljek a külső közegekről. Én azt mondom azt azt mondom mindig, hogy vállalkozom arra — és aki az ellenkezőjét rám akarja bizonyítani, tessék előállni vele, hogy én minden visszahúztam, minden mulasztást, minden hibát és bünt vizsgálók, ha kell torolok és a visszaéléseket tüzelvással irtom. (Élénk helyeslés. Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)

Mutatnánk, hozhatnák föl erre bizonyítékokat a minisztérium közvetlen köréből az első napról fogva, le végig az utolsó estig, amely ide jön. (Élénk helyeslés.) Ezt, igenis, megteszem és végrehajtom a törvényt. Nem tudok soha arról, kit ér, kit nem ér; nézem az ügyet, végrehajtom a törvényt, sokszor kiméltlenül. De bocsánatot kérek, arról, hogy ezen adminisztráció gépezetének minden organuma az utolsó szolgabíróig, az utolsó községi elöljáróig ebben a szellemben intézkedik, vagy järe el: azért teletességet nem lehet vállalni, mikor azoknak tulajdonképp része, több mint 99 százalékka van az én organumom. (Helyeslés jobboldal.) Ellenörzőm őket és igyekszem ott is minden irányban arra ügyelni, hogy az a szellem behatoljon. Szöríom őket. Ha hiba van, orvoslom. Megteszem, de arra nekem konkrét esetek kellene k s amint ilyenek előállnak, abban az irányban és szellemben járok el. (Helyeslés jobboldal.) S ne tessék a t. képviselő uraknak azt binni, hogy az a szellem, amelyet én itt hirdetek, amelyet képviselek, amelyet érvényesítek, izoláltan maradt itt ebben a teremben, vagy az én ténykedésemnek miniszteri büro-jában. Én látok ennél többet is. Más is látja. Én tudom, én magam érzem — és aki igazságos akar lenni, nem fog nekem elentmondani — hogy ebben az országban tudja mindenki, hogy igazságot kap (Élénk helyeslés a jobboldalon.), csak keresse a maga igazságot. (Ugy van! Ugy van! Élénk helyeslés.) Minden ember tudja, hogy szabadon mozoghat, hogy senkit nem üldöznek, hogy senkit nem bántanak, hogy én törvényt, igazságot hajtok végre, hogy én előttem semmi más érdek nincsen, sem magánosoké, sem egyeseké, sem pártéreké, sem semmiféle érdek. Fel tudnám hozni a t. képviselő uraknak az eseteket, de nem teszem.

Rakovszky István: Ez a baj!

(Purifikálás.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Hiszen látnák, csak elfoglaltanul nézzék és megtudják az illetők s azonnal megtudják a többi körök is és mindenki és Rakovszky képviselő ur téved, mert ez nincsen ám úgy izolálva, hanem, amint a természetben a kapillaris átvízi a nedvséget, vagy a hővezető átvízi a meleget, amint a hang a maga tenorját a levegő hullámzásának átbeszélja s az átvízi a távolba, ugy átmegey a szellem is, az én szellemem, a törvényesség és igazság szelleme mindenüvé, oda is, ahová közvetlenül az én kezem nem ér. Erre hatok és az az én öntudatom, hogy én Magyarország közigazgatásának javítására, a hibák, bajok és visszaélések megelőzésére és orvoslására ezen két esztendő alatt annyit tettem, amennyit emberi erőtlélek tenni. (Ugy van! Ugy van! Hosszantartó élénk helyeslés a jobboldalon.) Így egészen öntudatosan nézek vissza azzal a szemrehányással szemben is, amelyet engem Mezőssy Béla képviselő ur írt. Azt mondja a képviselő ur: azt hiszi a miniszterelnök beledob egy-egy követ a tóba, aztán gyűrűzik a hullám s ez elég. Nem, ide vihar kell. Hát kérem, az idő a szükség és a módszer választja. Nekem az a módszerom, hogy ott ahol vihar kell, támasztok vihart, de azt lokuszálom. De azt nem tartom, amit a tisztelt képviselő ur tart, hogy itt minduntalan egy általános nagy zivatar, nagy

vihar kell, mert a vihar tisztít ugyan, de rombol is. És ha én meg tudom csinálni vihar nélkül s meg tudom csinálni nagy feltorgatás nélkül, — és én érzem, hogy meg tudom és meg fogom tudni csinálni, akkor én a ködöbást — nem olyan ártatlan dolog ez, nem olyan könnyű munka az, — célra vezettöbnek, jobbnak tartom s ezt a működést tartom helyén akkor, ha ez használ és elégséges, ha kell. Ahol vihart kell csinálni, legyen nyugodt a t. képviselő ur, meg fogom tudni csinálni azt is, amint megcsináltam ott és abban az irányban, hogy mentől kevesebbet romboljon, de mentől többet tisztítson. (Zajos helyeslés a jobboldalon.)

Pohler Győző: A viharágyuk a főispánok; azok pedig nem törődnek ezzel a beszéddel! (Zaj. Halljuk! Halljuk!)

Széll Kálmán miniszterelnök: Azt mondja a képviselő ur, hogy itt fenekestől kell feltorgatni mindent. Hát én kicsit gondolkoztam azon, mit fogassak hát fel fenekestől. (Derűltség jobboldal.) Zaj a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! Elgondoltam magam is, de ha ki nem találta volna, a képviselő ur további fejtegetéseiben nem találta volna meg, mert mikor néztem és vizsgáltam, hogyan érti ezt a fenekestől való feltorgatást, akkor valósággyal egy utvestöbe jöttem bele.

(A tisztviselők helyzete.)

Mert t. képviselőtársam az ő különben igen szép előadásában többek között a következő tétéleket állította fel: A tisztviselők felett, ugymond, az örökös fejelemi eljárás Damokles kardja lebeg mert annak legfőbb foruma a miniszter. Ez tehát nem helyes. Mégis mind felmentsem őket. Azután azt mondja tovább, hogy a tisztviselőknek függetleneknek kell lenniük; nem lehet azokat így függésben tartani. Azután mégis a konklúzióban a minisztert teszi felelőssé mindenért, ami történik. Hát, bocsánatot kérek, ezek nem összefüggő szillogizmusok, mert hogy ha a tisztviselő felett a Damokles kardja lebeg és atólól felve, abszolúte nincs önállósága, ez, tisztelt Ház, akkor, ha fenekestől forgatom fel őket: ez nem baj? Ha a tisztviselőt kell, hogy oly független legyen, mint a bíró, akkor hogy legyen a miniszter érte felelős? Ezek nem egyező dolgok. Ezek oly ellentétek, amelyeket nem lehet kiegyenlíteni. (Felkiáltások a szélső baloldalon: Szolgálati pragmatika!) Hígyje el a t. képviselő ur, hogy régebben foglalkozom én már ezzel a kérdéssel, mintem emlékeztetni kellene erre engem. Az életem igenis ki lehet egyenlíteni és össze lehet egyeztetni ezen dolgokat a szervezettel is, a törvénnyel is, a reformmal is és majd annak a közigazgatási reformnak egyik feladatát igenis ez lesz. A szolgálati pragmatika mindenestre szükséges, el is fog készülni, létesülni is fog, (Mozgás a szélső baloldalon.) hanem a szellemnek, amely azt a tisztítart áthatja, amelynek pragmatikául fog ez szolgálni, annak a szellemnek kell olyannak lennie, hogy igenis összeegyeztessék az állami érdeket és a kontinens erélyes és beható adminisztráció érdekeit is egyeztesse azután igenis össze az individuumnak, az oljáró organumnak emberi, tisztviselői jogait, szolgálati viszonyait és mindent. (Helyeslés a jobboldalon.) Ezt majd meg fogjuk csinálni, de akkor sem lehet ám egymás tetejébe állítanunk ezeket a kívánságokat és ellentétes követeléseket, mert ezek egymást kizárják.

Azt mondja Mezőssy Béla t. képviselő ur, hogy ezzel a fizetéssel ez nem lehetséges. Én nem akarok most túlságosan a részletekbe bocsátkozni, hanem annyit mondhatok, hogy itt van előttem egy kimutatás, amelyből kitűnik, hogy husz esztendő óta a megyei adminisztráció terén a tisztviselők mostoha anyagi helyzetének javítására annyi nem történt, mint amennyit két esztendő alatt csináltam. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Azzal a pótlással, azokkal a dotáció felemelésekkel, amelyeket én kérttem és azok a megyei pótdotációkival, amelyeket én engedélyeztem, sőt amelyekre a törvényhatóságok én ináltam. (Felkiáltások a szélső baloldalon: Hiszen Mezőssy is mondta! Szám szerint beismerte! Mozgás és zaj a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobboldal.) Mert én is igenis azt tartom, hogy csak egy meglegedett, viszonyában és helyzetében biztosított, anyagilag is rendezett és tisztességesen dotált tisztikarral lehet bármilyen téren is eredményt elérni. És hogy a kis egzisztenciákat sem hagyom figyelmen kívül, arra nézve megint legyen szabad minden hosszabb kimutatás nélkül egy előttem fekvő okmányból csak a következőket emelnem ki: En a megyék önkormányzatát respektálva, rájuk bízom, hogy a fölemlent dotációt hogyan osztják meg. Gondolom, ez ellen nem lehet arról az oldalról kifogást emelni. (Ugy van! a szélső baloldalon.) Azonban figyelemztetem a megyéket arra, hogy azoknak is kell abból juttatni, akik, gondolom 1883-ban nem részesültek fizetésjavításban, mert arányosítani, kiegyenlíteni kell a különbségeket, tehát az ötszáz forint fizetésen aluliaknak is, meg az ezen felülieknek is kell belőle jutnia.

Most át kell térnem egy-egy konkrét megjegyzésre, amik a vita folyamán pár képviselő ur részéről tetettek és amikkel hosszasan kell foglalkoznom. (Halljuk!)

(A kivándorlás. A keresztény szövetkezetek.)

Ezeki ezen képviselő uraknak, gróf Zichy János, többek között azt mondja, hogy a kivándorlás ügyében nem lát semmit, a szegényügyben nem lát semmit és különösen a közegészségügyben abszolúte nem történik semmi. Legyen szabad nekem a t. képviselő urt mindenekelőtt arra figyelmeztetnem, amit ő is tudhatna, hogy a szegényügyi kérdését mindaddig, míg a községi reform keresztüli nem megy, nagyon nehéz alaposan és rendeleti uton szabályozni, más alapokra lejtetni, mint amelyeken ma nyugszik. Erről ma tehát nem szölok.

Ami a kivándorlás kérdését illeti, megtörténik itt is, ami történhetett. És több fog történni: a kérdésről igen komolyan foglalkozunk és azon vármegyékben, amelyekből a kivándorlások tömeges, igyekeztünk igenis gazdasági akcióval és gazdasági kérdésekben az illetők gyámoltatásával annak lehetőleg elejét venni. Nem tudunk oly mértékben tenni, mint kívánatos volna, de folytatjuk, vizsgáljuk, hogy lehetne többet tenni. Hiszen az inséges munkatörvény is amely nemrég hozott ide be, az is ezt célozta. Én most azzal foglalkozom, hogy a kivándorlási ágensek munkáját valahogy korlátozzam (Elélek helyeslés) és a kivándorlást a visszatéréstől mentesítem, talán egy állami agencia szervezésével amely azt helyes utra terelné s amely agencia azután a folytonosságot a kivándorlással megtartani, a kivándorlókat az országhoz kötni és ide visszatéríteni igyekszik. (Elélek helyeslés jobboldal.)

Azt mondja a képviselő ur hogy ez a kormány földön a keresztény szövetkezetek s az ő speciális bizalmatlanságának irántam ez az egyik oka; hát már a pénzügyminiszter ur is kifejtette, hogy ez az ágazat sincs ennek a kormánynak semmiféle szövetkezetétől, hanem ez a kormány azt gondolta, — ezt mondja a pénzügyminiszter ur a budget-beszédében — hogy mikor az állam maga csinál egy nagy akciót, egy központi hitel-szövetkezetet teremt és igyekszik azt propagálni s azzal az egész országot behálózni, abba minden érdekelt bevonná, akkor első sorban ezt és nem egyebet kell támogatni. (Elélek helyeslés) mert az erők szétforgatása semmi ténnyel sem vezet elő, ezen a téren pedig teljesen vesztelmes és célteljesített volna az egész akció. (Általános elélek helyeslés.) Erről azonban többet nem beszélek, mert tovább tetszik.

(A közigazgatás reformja.)

Azt mondja a t. képviselő ur, hogy a közigazgatás kérdéseiben kellene nekem előre nyilatkoznom, mert ha előre meg nem mondom, akkor hogyan fog időtbe határozni a jövő választásokban az ország? (Halljuk! Halljuk!)

Hát kérem, hogy a közigazgatási reform mily irányban és mily elvek alapján haladon, hogy azt mily kardinális elvek alapján kell megalkotni: annyit az ország nem most tud meg s nem ezután fogja megtudni, de tudja már két esztendő óta. (Igaz! Ugy van! jobb- és baloldalon.) Mikor én ezt a helyet elhagyltam, azt mondtam, hogy én a közigazgatás kérdésén a maga egészében, a maga szervezésével, közügye, városai, törvényhozására vonatkozólag igenis az államosság éve alapján akarom rendezni és alakítani, de az igazi önkormányzat esszenciája kelleknek lehet a kímélésével és megőrzésével. (Helyeslés jobboldal.)

Az önkormányzatra ugyanis ennek az országnak szüksége van (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.) Szüksége van akkor is a közigazgatás átalakítására lesz és kinevezett tisztviselőket végzik. Nemcsak azért, mert a közszellemet apokali és ébren kell tartani, de az adminisztráció ellenőrzésére és a lokális, autonóm ügyek elvégzésére nemcsak városokban és községekben, de vármegyékben is szükség van önkormányzatra. (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.)

Megmondtam programomban, hogy szolgálati pragmatikát kell behozni (Zaj a szélsőbaloldalon. Halluk! Halluk! a jobb- és baloldalon. Előnk cseppet.)

Polányi Géza: A jogokat az államnak, a terheket az önkormányzatnak!

Széll Kálmán miniszterelnök: Megmondtam, hogy a közszabadság kérdése is biztosítani kell; igenis szabályozni kell a jelöltség kérdését, szabályozni kell a jogviszony elárát. Egész serege a törvényeknek szervezési összefüggésbe hozandó, az előbbiekben kívüli még lesznek az árvágyak, az államrendőrség stb., mindezek a feladatok evek alapján szervezési összefüggésbe hozandók a reformmunkálatok során.

De hogy ez a reform előzetesen ezen az elven tülteredő részleteiben, a megoldás mikéntjével, mielőtt ide kerül, közértesítsék, hogy erről a sok részletről előre beszéljünk, ez állás a nem lenne helyes, hanem mert ezek a kérdések a maguk részleteivel még nincsenek megérve és még éppen nincsenek készen az utolsó percre folytonosan munka alatt kell hogy legyenek és csak akkor, ha az egész munka vagy az eggyüttműködés ügyében levő főirányban készen lesz, akkor kell a nyilvánosság elé bocsátani és isdenozni. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.)

(A közegészségügy.)

Azt mondja a gróf Zichy János, hogy nem történt a közegészségügy terén semmi, szembe állt t. barátommal, Darányi gróf miniszter urral és azt mondja, hogy amíg az állategészségügy terén olyan nagy a haladás, addig a közegészségügy terén abszolút semmit sem tesz. Ez egy kicsit erős állítás; aki ilyen peremptórius tételt mond és aki erre alapítja az ő bizalmatlansági votumát, engedelem kérek, de bővebben, jobban nézzem a dolgok után és csak azután állapítsa meg véleményét. A t. képviselő urnak nincs szemernyi igazsága sem. Ha a t. képviselő ur azt mondta volna, hogy a közegészségügy terén még sok tenni való van és hogy ez a kérdés a legnagyobb gondot kezelendő, ellátandó volna, mert ez jogosult. De azt mondani, hogy a közegészségügy dolgaiban semmi sem történt, akkor, amikor egész sorozatára a tényeknek mutathatók rá, amint rá is fogok mutatni, (Helyeslés a jobb- és baloldalon) engedelem kérek, ez oly vastag igazságtalanság és az információ oly hiányos mutat, hogy a t. képviselő ur így ítéltre vagy konkluzióra nincs jogosítva. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.)

Rövid lesznek. Az egészségügy mikénti állását legjobban és első sorban illusztrálja a mortalitás

irány. A mortalitás, hála istennek, nálunk dacára annak, hogy higiénikus és közegészségügyi szempontból nem tehetünk annyit mint kellett volna, évről-évre csökken. Visszamenőleg a legutóbbi tíz évre, 1882-ben a halálozási arány volt 34-6 per mille, 1899-ben 21-1 per mille; ez kétségkívül jelentékeny haladási mutató.

Pichler Győző: Többen születtek! (Zaj. Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Ugy látszik, nincs tisztában a dologgal mint mondok; az percentet jelent. Hogy ez a javulás nem magától jött azt, gondolom, a t. képviselő urak is elhiszik. Egész serege van az intézkedéseknek, a mikről számot adhatnék. Itt van előttem, nem fogok beemenni a részletekbe, csak felsorolom; úgy a felnőttek mint a gyermekhalálozás csökkentése a higiénia viszonyok javulásának tulajdonképpeni, a vízvezeték, a fűtő kálok létesítése a városi csatornák, kórházak létesítése, fertőző betegségek körüli eljárás és ezen betegségek irása, üldözése és így az intézkedések egy egész sorozata.

Fel tudnám hozni a t. képviselő urnak, hogy mit csináltunk mi a gyógyszerári ügyekben a drogista-ügyben, a gyógyszerárak megállapításának kérdésében az orvosok fizetési minimuma kérdésében, a fürdőügyben, az elmebetegségekre való intézkedésekben, illetőleg elmebetegségekre és házak dolgaiban, fertőző betegségek egy egész seregét illetőleg, a diétetizs dolgaiban, a szérumok ezenal nagyobb mértékben, tökéletesebben és nagyobb mennyiségben való előállítására dolgaiban a trachoma-ügyben, a pellagra-ügyben. De ezekkel nem akarom untatni a t. Házat, két dolgot azonban tartozom elmondani, (Halljuk! Halljuk!) a mi világot vet arra, hogy történt-e valami, itt van a kórházügy.

Ebben a szegény országban, a mi szerény eszközeink mellett, azt hiszem nem kicsinylendő eredmény, hogy a múlt esztendőben három nagy szabású kórházat nyitottunk meg Békés-Gyulán, Miskolcon, Szekesfehérváron. Tető alatt van Besztercebányán, Esztergomban Losoncon. Uj kórház tervezetük Szentesen Báán. Medgyesen, Versecen Satorai-Újhegyen. Sopronban, Nyíltartási karaktert nyert a besztercebányai városi és vármegyei a német-újvárosi, siklósi zirci, rozsványi és selmébányai kórházak. Magánkórházak Alsó Gáttán, Lőcsén Köcsényben Budapesten és végül Budapesten egy másik. Ezek nem kicsinylendő dolgok.

Azután itt van a bábauty. Múltotzatnak emlékeznem, hogy a múlt esztendő tárgyalások alkalmával mily nagy súlyt helyeztem arra, hogy Magyarországon a gyermek-halandóság lehetőleg csökkenessen, amennyire csak lehet és az egészségügynek ezen ominens része teljesessék és gondozassék. Milyen a cédulas bábauty nem tudni ne küldni, én a bábauty-tervezeteken belül igyekeztem az országot minél nagyobb mértékben tanfolyamokkal ellátni, hol a régi kurzusok-aszszonyok helyett kitartott és a kezelemben teljesen járatos személyzet neveltsék és képeztsék.

Két ilyen tanfolyam megnyitottunk Miskolcon és Eperjesen. Segélt be bevontunk tanfolyamokat Pécsen és Kaposváron, hasonlókat nyitottunk Nyitrai Marosvárságyon; előmunkálatok történtek Máramarosszegeden, Timasombaton és Tenesvárt. Egy szívese ez az intézkedéseknek és hogy az utolsó emondjam, amely talán egyike a legfontosabbaknak a gyermek-halandóságot illetőleg. (Halljuk! Halljuk!) az ember-nyagának a magyar emberanyagának szaporítására szüksége van a társadalomnak és a magyar államnak, s ez a különös gondozás alá vetjük az elhagyott és talált gyermekek ügyét. (Elélek helyeslés.)

(Lelencsházak.)

S azt állítom a t. képviselő urral szemben, kinek pedig bő alkalmam lett volna csak egy kérdésrel is arról tudomást szereznem, hogy nem történt Magyarországon 100 esztendő óta annyi, — nem magamat dicsőítem, hanem azt a törvényhozást mely megfogta 3 vagy 4 évtől előzőt a törvényt mely a lehetőséget megadta s az adminisztráció pedig semmit sem muasztott — amennyi történt a gyermekhalandóság s a talált és elhagyott gyermekek nevére terén. Ha nem tud a t. képviselő ur, én megmondom, hogy ebben a költségvetésben 2200,000 korona van törvére.

Lukács Gyula: De a kórházakról vették el! (Mozgás a szélső baloldalon.)

Pichler Győző: A kórházi tételt átruházták. Annnyival kisebb a kórházi tétel! (Mozgás és zaj a szélső baloldalon. Halljuk! Halluk! a jobb- és baloldalon.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Denegv abból vettem el. Ez is másképp áll. Ebben az országban egy különös fellogas van. Önöknek a kötelessége lenne buzdítani a minisztert, hogy megtegyen mindent amit tud és ha az a miniszter elől és adatokkal igazolja működését, beszámoló tevékenységéről nem akarnak hitelt adni, kisebbíteni akarnak mindent. (Igaz! Ugy van! jobb- és baloldalon.) Ellemondások és zaj a szélső baloldalon. Ez az önk- fellogás. Ez egy s omoru jelerés és sokszor emenne az ember kedve ha arra tekintene....

Pichler Győző: De hiszen innen is helyeselnék! (Igaz. Ugy van! a szélső baloldalon.)

Széll Kálmán miniszterelnök: ... hogy onnan mindig csak gancsot, kifogást kisebbítést lát. (Igaz! Ugy van! jobboldal.) Mozgás és zaj a szélső baloldalon. Halljuk! Halluk! Előnk cseppet.)

Arra, hogy önk- ezt kedvetlenül fogadják, az önk- doiga arra elkészítve nem voltam. (Folytonosan tartó zaj a szélső baloldalon.)

Pichler Győző: Sőt ellenkezőleg, örülünk neki! Lukács Gyula: Nem érttem meg bennünket!

Pichler Győző: Mi is helyeselnék! Eppen a miniszterelnök ur panaszkodhat legkevésbé!

Széll Kálmán miniszterelnök: Ugy helyeslik, hogy kisebbítik. Ha nem jól érttem, akkor elejtem

ez észrevételt de ne múltotzatolt volna közbeszólásokkal ezt a téleértést előidéznem.

A betegápolási törvény (Halljuk! Halljuk!) abba a helyzetbe hozta a magyar kormányt, hogy erre a célra 2.200.000 koronát fordíthat és így nem kevesebb, mint 7—8000 gyermeknek éventik megmentéséről van szó. Most én arra a gondolatra jöttem hogy ezt a 2.200.000 koronát bennmagam a költségvetésben; hanem, miután azokkal az eszközökkel, amelyek rendelkezésünkre állanak, hogy többet is lehet csinálni, én legközelebb leszek szerencsés törvényjavaslatot előterjeszteni az iránt, hogy állítsassék fel Budapesten egy nagyszabású állami lelencintézet. (Általános elélek tetszés és helyeslés.)

Azonkivül az ország különböző részeiben állítassék meg el legalább hat ilyen lelencház. (Általános helyeslés.) Azt hiszem, hogy ezen állami intézeteknek a megteremtésével, ugyanazzal az összeggel, sokkal többet fogunk csinálni, mint amit csináltunk eddig.

Vannak alapok a minis-terium kezelésé alatt. Egy alap a múlt századból származik még. Sándor Istvántól, mint egy kiváló, ritka emberbaráttól. Ez a lemez-alap 1.073.106 korona. (Halljuk! Halljuk!) Egy másik alap is van a jogházi és tolonchazi-alap, 1.635.300 korona. Ez a Sándor-léle alap és lelenc-alap együtt 2.635.658 korona vagyonnal bír. Ezt a két alapot akarom arra felhasználni, hogy ezen intézetek megcsináljuk. Ezeket az intézeteket ezzel a költséggel föl lehet állítani úgy, hogy ha hozzáveszünk azt amire a törvényhozástól felhatalmazást akarok kérni hogy t. i. azt az összeget, amit a betegápolási-alap telelegének az 1898-ik évi kivételéből megmaradt azt az 1.600.000 forintot hasonlólag arra a célra fordíthatom, úgy azon helyzetben vagyok, hogy a törvényhozástól felhatalmazást kérhetek Budapesti fő- és több országos lelencintézet felállítására a budgetnek minden megterhelése nélkül. (Általános elélek helyeslés.)

Ezekkel számoltam be egészen röviden gróf Zichy János urnak, aki azzal a peremptórius állítással vádolt, hogy a közegészségügy terén nem történt semmi és az állategészségügy terén tesztünk, de a közegészségügy terén nem tesztünk semmit. En vagyok az első aki az én tisztelt barátomnak, a földmívelésügyi miniszternek nagy érdemet az állategészségügy szervezése, fejlesztése és rendszeresítése körül hirdetem, de egy dologban maradtam csak el tőle, abban hogy nem államosíthatuk még a közegészségügyet, amint a törvényhozás államosította az állategészségügyet.

De a belügyminiszterium igyekezett megtenni a kötelességét a közegészségügy terén a rendelkezésre álló eszközök keretében és ezek a nagyon is körültekintő érdemleges intézkedések meg torják a maguk gyümölcsöt teremni és javítják állapotainkat, amint hogy a halandóságnak kilenc esztendő óta való progresszív lezslálása szintén nem magától termelt, hanem azon intézkedések eredménye amelyeket a közegészségügy terén elődtem tetek. (Elélek helyeslés a jobboldalon.)

(Múlt és jövő.)

Hát, amikor a t. képviselő ur ilyenekre alapítja a maga ítéletét, én nyugodtan odagodom azt a magam részéről (Elélek helyeslés a jobboldalon és a középén) és engem az nem alterál meg a talpalam. Csak arra kérem, hogy máskor szíveskedjék jobban utána nézni, hogy mi az, amire egy ilyen konkluzió alapítani méltóztatik. Azért én meglehetősen egykedvűséggel veszem ezek után azt a bizonyos guynyal odadobott vadját vagy megjegyzését, hogy a miniszterelnök múlt és jövő között áll. Ez kedvetlenséget okoz a t. képviselő urnak. Múltotzatassék ezt csak én rém nagyni. (Tetszés és derűltség a jobboldalon.)

Ha eddig eltaláltam valahogy az utat a múlt és jövő között, valahogy majd csak eligazodom ezután is (Elélek tetszés jobboldal.) Nem is tartom valami nagy felledezesnek azt, hogy a t. képviselő ur azt találja, hogy én a múlt és a jövő között állok (Elélek tetszés és derűltség a jobboldalon és a középén); hát mindenki ott áll, ahol állani akar. Se muton, se jövőm nem lehet állást foglalni. Aki hátránéz, vagy a levgőbe, a csillagokba néz: az elbukik. (Elélek tetszés a jobboldalon és a középén.) Hát én először is arra az alapra nézek, amelyen állok; az én pontikám alapjára, ez az én elemem.

Ezt az alapot és ezt a jelent működésére megkonstruáltam ársokkal, erőderűltségekkel; jó erős alapokkal körülvettem. Ez az erősség az a program, amelyivel ide álltam. (Elélek tetszés és helyeslés a jobboldalon.) Ebben a programban az én elmarásom szellemében egyesítettem azokat, akik a múltban eddig nem értettek egyet, a jövő feladatában és a jövő céljaiban és ebben a programban a múlt megismert, ebben a jelen és jövő és ebben találok véde memet önk- ellen. (Elélek helyeslés a jobboldalon.)

Polányi Géza: És Falk Miksa ellen! (Nagy zaj és felkiáltások a jobboldalon. Halluk! Halluk!)

Széll Kálmán miniszterelnök: Most már nem is valami józósú dolog beszéni arról, ami teljes lojalitással teljes korrektséggel meg lett magyarázva. Saját intencióm legjobban és egyedül illetékes hü interpreter az aki nyilatkozott, nem én, t. képviselő ur. (Elélek helyeslés a jobboldalon.) De hogy a t. képviselő urak persze nem szeretik, hogy a dolog így végződik, azt értem. (Elélek helyeslés jobboldal.) Hiszen minduntalan felhangoztatják minduntalan pizskálják. No hát, ha önöknek ebben kedvük telik, tegyék de nem fogják azt az eredményt elérni amit szeretnének. (Hosszantartó zajos tetszés és éjenzés.)

Mi egyesültünk ezen az aapon, egyesültünk ebben a munkában, hogy egybe-orrva dolgozzunk, a jelen teendőink és feladatunk és a jövő céljainak biztosításának, liberális alapon, az én programom értelmében. E mellett maradtam. Az élet mestere a múlt tapasztalataiban, tanúságában. Nem felejteti; abba nem akarunk visszameenni; a jövőnek olyan fej-

lódását, amely az ország érdekeinek leginkább megfelelő és erre törekszünk, ennek a jelennek alapján fogjuk a leghamarabb és a legbiztosabban az ország számára megszerezni és biztosítani. (Zajos helyeslés, tetszés és ellenzés a jobboldalon és a középben)

(Parlamenti reform.)

Ezek után, t. képviselőház körülbelül reflektáltam mindenre, ami ebben a vitában érdemleges, csak egyre kell még kitérnem, ha az idő nem szorítana, bővebben tenném — (Halljuk! Halljuk!) ami a vitának egyik kardinális pontját képezte, tudniillik a *parlamenti reform* kérdésére.

Mielőtt erre rátérnék, Visontai képviselő ural szemben tartozom önmagának, hogy mai polemikájára visszatérve, csak két megjegyzést tegyek. Az egyik az, amikor azt mondja, hogy én idegenkedtem attól, hogy ez a kérdés idejőjjön. Hát kérem, ez félreértés. Annymira nem idegenkedtem attól, hogy ez idejőjjön, hogy még azoknak a t. tuloldali barátainknak is, akik azt mondják, hogy ők a parlamenti reform kérdését még ebben az országgyűlésben meg akarják vitálni, azt mondom, hogy külön vitás tárgyat külön határozati javaslat alapján való tárgyalásnak a dolgot én meg fogom fontolni, de nem tanácsolom. Megfontoltam és azt mondtam válaszul, hogy nem is óhajtom.

Nem óhajtom pedig azért, mert azt gondolom, hogy célszerű és minden irányban kevésbé prejudiciózus reám nézve is és önkre nézve is az, ha most nem akarják megvitálni, ne külön, de amikor erre jó alkalom lesz az appropriációs vita alkalmából vitassuk meg. Hát én nem idegenkedtem tőle. Én azt akarom, hogy most ne beszéljünk róla.

Az sem áll, amit a t. képviselő ur most reám fog, hogy azt mondtam volna valaha, hogy a 48-iki alkotmány továbbfejlesztése sőtbe ugrás. Soha sem mondtam. Én azt mondtam, amikor erről beszéltem, hogy az általános szavazati jognak elengedése képezne igenis sőtbe ugrást, ami egészen más. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) A 48-iki jogoknak odáig való fejlesztését elengedtem és ezt neveztem sőtbe való ugrásnak, de magában véve a 48-iki jogok fejlesztését ezzel a szóval nem illetem. De majd erre még visszatérek.

(Gyűlékezési jog.)

Azt mondja Visontai Soma t. képviselő ur, hogy két dologban én veszedelmes dolgokat mondtam abban a budget-beszédemben, amelyre ő is reflektált.

Az egyik a gyűlékezési jog, a másik pedig gondolom, az egyleti jog. Hát tisztázunk, kérem, az eszméket. Én nemcsak azt mondtam, amit a t. képviselő ur felolvastott, én mást is mondtam. A t. képviselő ur azt mondta és körülbelül úgy tűntette föl a dolgot, mintha én tisztán beszélnél volna magamat a Szemere-féle 1848-iki áprilisi rendeletnek sáncai mögé, amelyet ő az aradiakhoz és később a budapestiekhez intézett és úgy állítottam volna fel a kérdést és abból merítve azt mondtam volna, hogy Magyarország a gyűlékezési jogot ez a rendelet szabályozza és hogy azt rendelet által kell szabályozni: hogy én tehát a közjoggal és azoknak a tisztelt barátainak a nézeteivel, akik valamikor, amikor ez a kérdés itt tárgyalott, ellenzékli padokon mást hirdettek, ellenkezőbe jöttem volna.

Tisztázunk a dolgot és akkor meg fogja a t. képviselő ur látni, hogy nem így van az. En mult-kori budget-beszédemben a tényleges állapotot adtam elő. (Helyeslés a jobboldalon.) A tényleges állapotról szóltam, a mire találtam. Nem azt mondtam, hogy mit tartok én a magyar közjog, az alkotmányos jogok és a magyar alkotmányos jogok és szabadság szempontjából kívánatosnak, megegyeztetve ezeket a szempontokat mindig az állami érdek legmagasabb és legegyszerűsített követelményeivel; nem, én azt mondtam, hogy a tényleges állapot az, hogy ilyen rendeletet bocsátott ki Szemere is és hogy ilyen rendeletet bocsátott ki általános érvényűvel — 1896-ban — ezúttal miniszteri előddom. Azoknak a rendeleteknek önállása képezi maig a tényleges állapotot, a míg e rendelet visszavonva vagy módosítva nincs. De mit tettem hozzá? Azt tettem hozzá, amit a t. képviselő urnak csak elismeréssel kellett volna fogadnia és ami minnek érdemeimem gáncsot. Az én közjogi felfogásom az, hogy ezt az ügyet, amelyet az alkotmányos jogok és a közszabadság szempontjából, amelyvel az állami érdekek, az ellenőrzés szempontjából össze kell egyeztetni, tehát minden nagy szempont figyelembe vételével szabályozni kell ezt a nagy kérdést; nem magam akarom szabályozni, hanem ide akarom hozni a törvényhozás ele és törvény által akarom rendezni. (Helyeslés a jobboldalon.) Hát a t. képviselő ur ezt — mert hiszen erre fektettem a főszólyt — ezt lett volna szíves kiemelni. Ez pedig inkább elismerést érdemel talán. (Egy hang a szélső baloldalon: Megmondotta!)

Hat akkor ne is gáncsoljon!

Azt mondja a t. képviselő ur, hogy az egyleti jog kérdésében nem úgy járunk el, mint ahogy Andrassy és Wenckheimnek valaha tanácsolta Deák Ferenc. Bocsánatot kérek, én szakasztott így járok el. A képviselő ur felolvasta, hogy a demokrata körökre nézve mégis megjelent olyan rendelet. Hogy általában az egyesületi jog kérdésében a teljes abszolút szabadság, a szabad egyesülés, a felügyelet és ellenőrzés nélküli egyesülés...

Visontai Soma: Ezt nem mondtam!

Szól Kálmán: Nem mondom, hogy mondtam, — álláspontjára helyezkedjek valaki az országban, ezt bocsánatot kérek, csak nem lehet okserien, nem lehet okosan tanácsolni, vagy megmutatni.

Hát kérem, én nem jöttem minduntalan a képviselőházhoz, hogy ilyen vagy olyan kiháztatást, ilyen vagy olyan temetkezést, ilyen vagy olyan egyéb egyetire nézve engedjen meg nekem rendkívüli sza-

bályokat. A kormányknak megvan a joga rá, a legmagasabb és legnagyobb állami érdekek szempontjából, hogy az egyleti ügyet a maga körében rendezze addig is, amíg törvényhozási uton azt rendezni lehet és ha a törvényhozás rendezi is, annak is kell egy rendelkezést tennie, amely felhatalmazást fog adni a kormányknak, hogy bizonyos esetekben saját belátása szerint ott, ahol az állami rendet veszélyeztetve látja, ahol az illető egyleti tagok vagyonát, értékeit veszélyeztetve látja, eljárjon.

Ha így kifejtik a kérdéseket, akkor t. képviselő ur nincsen közöttük olyan nagy különbség. Mert se a demokrata köröket, se egyéb egyleteket, ha az állam érdekei is veszélyeztetve nincsenek, én el nem tiltottam és el nem tiltom.

(A választási reform.)

Ezek után átterek a *reformra*. (Halljuk! Halljuk! Nagy zaj. Előnk esenget.) A parlamenti reform kérdését Holló Lajos képviselő ur tette be a vitába egy igen átgondolt és nagyon szépen felépített beszédében. Mindannak dacára, hogy én az általa felhozott argumentumoknak nem egy részével egyetértek, azokat egészükben magamévá veszem, konkluziót a magam részéről, úgy amint ő azokat levonta, el nem fogadtam. Igen röviden ki fogom fejteni a nézetemet. Ot pontban summázom azt, amit ő mondott. Először is azt kívánja, hogy a *hivatalos pressiótól* mentől inkább távol maradjanak a választók, másodsor az *anyagi eszközök felhasználásától*. Harmadsor, hogy a *képviselő a maga állását ne utlídjja*. Azután jön a *választó jog kiterjesztésének* a kérdése és a *kerületi választásnak* a kérdése. Ez az öt kardinális pont volt abban a beszédében.

Ami a három elsőjéti, (Halljuk! Halljuk!) én teljesen egyetértek mindazokra nézve és egyetértek épp abban, hogy amennyire emberileg lehetséges és amennyire igazolva, indokolva és megokolva van, — mert azt, hogy neutralizálás mindenki a maga politikai hitvallásában, aki ebben az országban hivatali viselt azt el nem fogadtam — de hogy a hivatali pressió igenis távol maradjon és hogy az anyagi eszközök játékba és harefa vitele, amennyire lehet, kiküszöböltessék, elfogadom. De kérem, hisz erre a két dologra hoztuk meg a kuriai bíraskodásról szóló törvényt, meglöztünk hosszú tanácskozások után ezelőtt mássfél évvel, meglöztük kísérlet alakjában.

Még meg sem próbáltuk. Lehet, hogy az a törvény nem válik be, lehet, hogy annak a törvénynek azt a célfát, amely ki a *hivatali megállapításánál* előtűnik lebegett, amely nem abban állott, hogy mindenki követeljen magának fuvart, aki ezen nagy alkotmányos jogát gyakorolja, hanem amely célfát abból állott, hogy ne lehessen ezen a címen vesztegetni, lehet, hogy ezt a célt nem éri el: lehet. De hogy mielőtt még csak meg is kísértettük ennek a törvénynek a végrehajtását, félrelökjük, azt nem tudnám tanácsolni. Hiszen 8 évre, tehát tulajdonképpen csak két képviselőválasztási ciklusra van ez abban kimondva. Meg fogjuk látni, usus plura te docebit, a tapasztalatok ki fognak bennünket tanítani, akkor foglalnunk mi, vagy foglalnunk utódaink erre vonatkozólag állást. (Előnk helyeslés a jobboldalon.)

Ami azt illeti, hogy a *képviselő ne utlídjja az állást: lekötésből beszél és én teljesen egyetértek vele*. (Általános előnk helyeslés.) Én nem egyszer mondtam, hogy az inkompatibilitás kérdését tisztába akarom hozni és tisztába kell, hogy hozzuk és ez az országgyűlés anélkül nem fog szűzszólni. Tartozik önmagának a törvényhozás azzal és tartoznak maguknak a képviselők, hogy ezt a kérdést megoldják. (Általános helyeslés.) Meg fogjuk oldani a célnak megfelelően és megoldjuk úgy, amint ezt a parlament méltósága és az élet és az eddigi tapasztalatok és igenis, amint annak a célnak biztosítása megkívánja, amely mindnyájunk előtt lebeg. Nem szabad kizárni a parlamentből mindenkit, aki mással, becsületes, tisztességes munkával is foglalkozik. (Helyeslés a jobboldalon.) De ki kell zárni mindenkit, aki utlízi a maga állását, vagy aki eo ipso függési viszonyban van. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.) Ezt meg fogjuk csinálni és azt gondolom, érdekében álland ennek a házának és az országának. (Halljuk! Halljuk!) De én az eljárásra helyezem a súlypontot, nem annyira az anyagi inkompatibilitási törvény módosítására. Mint egy olyan eljárás életbe lépésére, amelynek alapján azután a kimondandó verdikt és ítélet közmegnyugvással fogadtatik és véget vet minden ilyen kérdésnek. Fogjuk a kérdést legközelebb a napokban a bizottságban tárgyalás alá venni és a tárgyalások eredményét a Ház asztalára fogjuk tenni.

Jön a másik két kérdés: a *cenzus kérdése*, a *választói jogosultság kérdése*, a *választói eljárás és a választókerületek beosztásának* kérdése: a parlamenti reformnak ezek a nagy alkotó elemek ezek az alapvető nagy gondolati. Beismerem, hogy egy olyan képviselőválasztási törvény, amely hevenyészve 52 évvel ezelőtt létesült, amelyet 26 évvel ezelőtt vett a magyar törvényhozás revízió alá, nem felel meg a mai fejlődő állami, társadalmi életnek, a magyar állam és társadalom mai állásának. (Előnk helyeslés a jobboldalon.) Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Elismerem azt is, hogy a cenzusban, amely 48-ban hevenyészve lett odaállítva, a mai cenzusban, amely egyrésztben ma már tulajdonképpen a maga egész karakterisztikus voltában és formailag nem is elkészült, mert az urbéri telek nem létezik, ebben a cenzusban és a különböző többi cenzusokban roppant nagy aránytalanság van. (Ugy van! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) Elismerem, hogy ez az ország egyes részeire nézve kiváló aránytalanságot képez és baj; és az aránytalanság sokáig nem tartható, (Ugy van! Ugy van!) hogy a cenzusban oly nagy különbségek vannak, hogy oly szeretgáz az, hogy oly nagyok az aránytalanságok és olyan különböző természetűek. Ezt én mind elismerem. Hanem, t. képviselőház, a cenzus kérdése a mi viszonyaink között, de minden nemzet

életében és alkotmányában egy olyan nagyfontosságú, kevéssé kérdés, amelyhez mindig és minden időben és mindenhol a legnagyobb óvatossággal nyultak. Én azon az alapon állok. (Halljuk! Halljuk!) hogy ezt a kérdést annak idején... (Nagy zaj a baloldalon. Felkiáltások: Elvette a szavazati jogot! Vetem-e én el választói jogot? (Felkiáltások a bal oldalon: De nem is terjesztette ki! Nagy zaj! Előnk esenget. Halljuk! Halljuk!) a közbeszólás mondom: Si tacuisses! (Derültég és tetszés jóból.) No hát tessék várni majd megmondom; nem vettem el senkitől, hanem igenis kiterjesztettem, nemcsak a törvény, hanem az eljárásom folytán is. A törvény, még pedig a kuriai bíraskodási törvény tágítást tett azokra nézve, akik addó nemfizetés címén el voltak utva a szavazói jogtól. De másrészt az én eljárásom a földadó minimumát szabályozta, magyarázom, életbe lépett. Ezen két tényező folytán *Magyarországon ebben az esztendőben 17 ezer választóval több jog választani*. Hát akkor mit tetszik mondanom, hogy elvettem jogokat, de nem terjesztettem ki? Éz igenis kiterjesztés, úgy, hogy a választók száma nem 900.000 már, amint Holló Lajos képviselő ur mondja, hanem a választók száma pár ember híján egy millió, holott pár évvel ezelőtt még csak 800.000 körül mozgott. A jogterjesztésnek és a jogkiterjesztésnek az alapján állunk tehát két év óta és azon állók ma is; én jogokat elvenni nem akarok, hanem azt tartom igenis, hogy majdan akkor, amikor elkövetkezik az ideje ezen törvény revíziójának, inkább a kiterjesztés, mint a megszorítás alapján kell a megoldást keresnünk. (Helyeslés jóból.) Mozgás a szélsőbaloldalon.)

De, engedelmek kérek, én azt hiszem, hogy ugy ebben a kérdésben, mint a választói kerületek kérdésében — amely utóbbinak megvan a maga történelmi háttere, megvannak a maga motívumai, megvan a maga oka, hogy miért csináltak 1848-ban így — a legnagyobb megfontolással és óvatossággal kell eljárni. És én nem osztom az abban a felfogásban, amit Holló Lajos képviselő ur mond, hogy tegyük próbát, majd azután visszacsináljuk. (Helyeslés a jobboldalon.)

Ilyen kérdésekben próbát csinálni nem lehet. Azt, amit Franciaországban csináltak, amikor behozták az egyéni abszolút suffrage universelle-t, először a liste de scrutin-t s azután visszamentek ismét az abszolút suffrage universelle-re, azt ez az ország nem bírja el. Franciaország elég erős erre, Franciaországnak a homogen, gazdasági, kulturális, művelti nemzete elbírja ezen kísérleteket; Magyarországnak etnografai, gazdasági, kulturális, politikai viszonyai olyanok, amelyek a kísérletetől óva intenek bennünket. (Előnk helyeslés a jobboldalon.)

Azért az általános szavazati *joghozatala ellen vagyok*. Azért én a választókerületek új berendezésének, új felosztásának a kérdését is *nagyon megfontolandónak tartom*. Erre nézve is szintén megengedem, hogy egy kiegyenlítő, arányosító reform annak idején szükséges lesz, ettől sem zárkozm el örök időkre. De sem ezt, sem a választói cenzus kérdését és így a parlamenti reform két nagy alkotmányos az ügyet még ma — én máról beszélek — nem tartom aktuálisnak és megérettnek. (Előnk helyeslés a jobboldalon.)

En azt a kérdést, hogy a választási eljárás revideáltassék-e, jogosultnak tartom. Az megfontalandó, hogy a központokban való választás helyett a körjegyzőségekben, kisebb körökben nem lenne-e jobb választani. Titkos választás nem nekünk való, azt hiszem. Nem ülöm el a kérdést, amint szokás azzal, hogy tanulmányozni akarom, hanem ösztönit és bátran kijelentem, hogy a kérdéssel foglalkozom, ugyan minden kérdéssel kötelességem foglalkozni, hanem kijelentem, hogy a reformot most ez idő szerint nem tartom aktuálisnak. (Zajos helyeslés a jobboldalon.)

Werner Gyula: Ez egy államférfiúnak és nem egy agitatornak a fölfogása!

Szól Kálmán miniszterelnök: Én ezen az országgyűlésen és iránt *javaslatot benyújtani nem szándékosom*, sőt állást foglalni sem kívánok ebben a kérdésben. Az országgnak sürgősebb, szükségesebb kérdései vannak ma. Én Magyarország nagy gazdasági, politikai, kulturális, szociális és joginkább állami (Zajos helyeslés a jobboldalon.) érdekeinek mérlegelésével, annak idején tartom ezt a kérdést eldöntendőnek. Mikor fog ez bekövetkezni, arról kar lenne beszélni. (Előnk helyeslés a jobboldalon.) Mert én azt tartom ilyen kérdésekben, amit mondott a költő: a hazáért nem kell tudni félni, de a hazáért félni is kell mérni, ha a haza jobb ügye úgy kívánja.

Hát én félni is merek ilyen kevéssé kérdésben; de nem szorítkozom egy összességűről szűkebbül, rideg álláspontban, nem mondom, hogy annak a kérdésnek nem jön meg az ideje. Meg fog jönni. Ez az állam fejlődött, ennek a társadalma fejlődött, egyes nagy termelő osztályai fejlődtek. Igenis, mikor az aránytalanságok kiküszöböléséről lesz szó, mindezeket figyelembe kell venni, még pedig a jogterjesztés és a jogok kiterjesztésének alapján. De ma még nem vagyok abban a helyzetben, hogy megnyugvással tehessek javaslatot. A belügyi tárcát elengedem ajánlom. (Hosszantartó előnk helyeslés, taps jóból és a baloldalon.)

Előnk az ülést 1/3-kor bezárja.

BELFÖLD.

Szerződés az Adriával. Hegedűs Sándor kereskedelmi miniszter a képviselőház holnapi ülésében fogja előterjeszteni az Adria magyar királyi tengerhajózási vállalatát kötött új szerződésre vonatkozó törvényjavaslatot. A törvényjavaslatot — mint hirdik — a képviselőház még a költségvetési vita folyamán veszi tárgyalás alá.

A képviselőház sárosszámadási bizottsága ma délután öt órára ülése volt összehívva, hogy tanácskozás alá vegye a kereskedelmi tárcának 1899-ik évi zárószámadásait. Az állami számvétség elnöksége azonban nem kapta meg az ülése szóló meghívót s ennek folytán az állami számvétség részéről senki sem jelent meg az ülésen s így az ülést nem is lehetett megtartani. A bizottság ennek folytán holnapra tűzte ki a kereskedelmi tárca zárószámadásainak a megvizsgálását.

KÜLFÖLD.

Az ifjú-cserek alkonya. A ma Budapestre érkezett cseh lapok egyhangzón konstátálják, hogy a jobboldali pártok kötelese megszűnt és hogy az ifjú-cserek magukra lesznek hagyatva, mert a nemskára egybeül Reichsrathon volt szövetségeseikben nem bízhatnak, a lengyelek és a katolikus néppárttól támogatást nem várhatnak. Különben az ifjú-csereknek a Reichsrathban követendő politikájuk még most is teljesen bizonytalan. Volt klubelnökök, dr. Engel lapja mérsékletre inti a csereket s azt mondja, hogy ne becsüljük túl erejüket, hanem inkább közgazdasági érdekeiket karolják fel, akkor újabb választási veszteségtől megóvhatják magukat.

Egy kormány, amely a lázadókkal tart. A Reuter-ügynökség ma a következő fura hírt küldi nekünk Washingtonból:

A Venezuela-kérdés újabb stádiumba jutott, amennyiben az Egyesült-Államok kormánya egy nagyobb ágyúszárazdot küldött ki, mert úgy látszik, a venezuelai kormány a lázadókkal tart és így az Egyesült-Államok kormányára hárul az a kötelezettség, hogy alattvalóit megvédi. A katonák azt az instrukciót kapták, hogy a vérontást lehetőleg kerüljék, ámbár mihielyt a naszd megérkezik, harcra kerül a dolog.

Egy kormány, amely egy követ fuj az ellene lázadókkal: ilyen újdonság csak Amerikából jöhet.

London, január 17.

Az Egyesült-Államok és Venezuela között ellenségeskedés kitörése fenyeget. Saaren tengernagy parancsnoksága alatt három amerikai hadihajó indult Guanovba, Laguira-félsziget partjára, hogy Észak-Amerikának veszélyeztetett érdekeit Venezuelával szemben ha kell erővel is megvédelmezzék.

A délafrikai szabadságharc.

London, január 17.

Fokvárosi jelentések szerint a boerok keleti hadosztálya folytatja előnyomulását s 16-ikán megszállotta Aberdeen várost. A nyugati hadosztály közeledik Malmesbury vidéke felé, ahol a lakosság barátságos érzelmekkel viseltetik a boerok iránt.

Egy másik fokvárosi távirat szerint 20.000 angol katona érkezett a Fokföldre. Az afrikanderek nem igen hajlandók fölkelni. A boerok mintegy 60 mérföldnyire vannak Fokvárostól, de az angol csapatok erősen szorongatják őket.

Egy pretóriai jelentés szerint a boerok most kevésbé hajlandók magukat megadni, mint bármikor.

Johannesburg, január 17.

Hír szerint De Wet átkelt a Vaal folyón s csatlakozott a transvaali boer kommandóhoz. Újabb jelentések szerint a boerok visszavonulásuk közben Zuurfontein és Kaalfontein sikertelen megtámadása után meglehetősen súlyos veszteséget szenvedtek. Veszteségüket 60 halottra és sebesültra becsülik.

London, január 17.

Zeermust helységet (100 kilométerre Mafekingtől északra) a boerok január 1-je óta ostromolják. E nap óta a távirati és posta-összeköttetés megszakadt e helységgel.

London, január 17.

Lord Kitchener jelenti Pretóriából a hó 16-ról: 3000 boer, mint jelentik, Carolina mellett egyosult. Colville mozgó oszlopa Vantondershoek mellett ütközetet vívott a boerokkal, akiket súlyos veszteséggel vívottak. 300 boer tegnap bevonult Aberdeenbe, Graaffreinetől délnyugatra és kifosztotta az ottani üzleteket. Midőn később 100 főnyi angol gyalogság és néhány lovas katona Aberdeen elé érkezett, a boerok visszavonultak.

London, január 17.

A Reuter-ügynökség jelenti Matjesfonteinből mai kelettel: Mintegy 100 boer bevonult Sutherlandba, elvágta a táviródrótokat és kifosztotta a boltokat. A várossal megszakadt minden összeköttetés.

London, január 17.

A Daily Mailnak jelenti Fokvárosból, hogy a boerok 16-dikán benyomultak Aberdeenbe, 40 mérföldnyire Graaffreinetől délre.

London, január 17.

Az admirális táviratot kapott, mely jelenti, hogy a Sibylle ágyúszárazdot, mely kékkabátosokat akart partra szállítani, hogy a boerok utját elvágják, Steinbockfontein mellett, a Lambert-öböl közelében, zátonyra jutott. Segítséget küldtek. A hivatalos távirat nem említi a hajótörést.

A porosz királyság jubileuma.

Berlin, január 17.

Reggeltől fogva óriási néptömeg özönlött a pazarul díszített utcákra a Lustgarten felé, hogy lássa a császárt s a német és az idegen fejedelmi személyeket, köztük Ferenc Ferdinánd főherceg bevonulását a porosz királyság jubileuma alkalmából a Zeughausban rendezendő ünnepen. Délelőtt 10 órakor Vilmos császár Frigyes Vilmos trónörökösrel és a connaughti herceggel gyalog megjelent a Zeughaus előtt és bent az udvarra, ahol a királyi ház és a többi uralkodóház hercegei, a kabinet-önkök, a tábornokok, a berlini ezredek és parancsnokok, a tisztí küldöttségek és a tengerészisztek állottak. A császárné és a hercegnő erkélyről nézték az ünnepséget. Bock-Polach tábornok átadta a tisztúkar szerencsés kívánságait és a császárra kiáltott háromszoros hurraival fejezte be beszédét, mire a zenekar a Heil dir in Siegeskranzot játszotta.

Vilmos császár azután beszédet intézett a tisztúkarhoz és a haditengerészet tisztjeihez, kiemelve azon való nagy örömet, hogy a mai napon első sorban tisztjeit üdvözölheti. A porosz tisztúkar — úgy mond — mint a lefolyt két százada vádó visszapiantás mutatja, a legjobb tanítója volt a népnek a királyhűségben. A haditengerészet is szorosan egybe van kapcsolva a porosz királyság fejlődésével. A nagy választófejedelem gondolatai irányultak először a flottára és németalföldi tartózkodása alkalmával, melynek nagyon fejlődött hajózása akkor mintaszerű volt, e nagy előd tanulmányozta is ezt az ügyet. E szerint a haditengerészet úgy mint a Hohenzollern-ház is nagy köszönettel tartozik az orániai háznak azokról a példát adó impulzusokról. Vajba sikerülne a haditengerészetet továbbra is jelentőségének megfelelő módon fejleszteni és fardadhatatlan előretöréskére inteni.

Délen Vilmos császár a fekete-sas-rend kaptalanját összegyűjtötte néhány új tag fölvétele és kaptalani gyűlés tartása végett. Az ünnepség a palota lovagtermében ment végbe. A császár, akit a főhadiszállás követett, a trónon foglalt helyet, míg a lovagok a trón két oldalán tétkörben állottak. Ezek közé léptek a főlatatandó új tagok: Ferenc Ferdinánd főherceg, Frigyes Vilmos trónörökös, György szász herceg, Ruprecht bajor herceg, Planitz lovassági tábornok és gróf Bülow birodalmi kancellár. A rend alapszabályaira való fogadalmak letétele és a rendi köpeny feladása kűrtharsogás mellett ment végbe. A császár azután mint a rend nagymestere a lovagoknak a nyakukba akasztotta a rendlancot és megölelte őket. A készorítás után az új lovagok beálltak a régebbi lovagok közé és pedig a trónörökös a trónhoz legközelebb. A császár és a lovagok azután a hagyományos sorrendben a kaptalan-terembe mentek, ahol kaptalani gyűlés volt.

Ferenc Ferdinánd főherceg délután látogatásokat tett. Este 7 órakor a császári párnál a királyi palota képtermében vagy 120 terítékű ebéd volt. A császár, aki a királynéval szemben foglalt helyet, az aostai herceg és Vladimir nagyherceg közt ült, a császárné Ferenc Ferdinánd főherceg és a connaughti herceg közt. Jelen voltak a többi ideérkezett fejedelmi személyiségek, gróf Bülow birodalmi kancellár, valamint a nagykövetek, akik a fekete sas-rend tulajdonosai. Már ma este sok házat kivilágítottak.

Berlin, január 17.

A porosz képviselőház mai ülésének elején Kröcher elnök bejelentette, hogy a császár kihallgatáson fogadta a Ház elnökségét és utasította az elnököket, hogy a Háznak a császár köszönetét fejezze ki a porosz királyság jubileuma alkalmából kifejezett szerencse kívánságaiért. A császár hozzátette, hogy nagyon jól tudja, hogy a porosz királyok nem tehetők volna meg azt, amit a világtörténelem elérték, ha olyan nép nem állott volna mögöttük, amely oly kitűnő tiszteteket és katonákat és minden rendű hivatalnokokat adott nekik, amilyen más népnek alig van. A császár végül azt a kívánságát is erős hitét fejezte ki, hogy az a szellem, amely Poroszországot a történelemben mai színvonalára emelte, mindörökké megmaradjon a népnek, az ő utódainak és a nép utódainak.

Kröcher elnök azután a Ház nevében ismételte a porosz nép hűségfogadalmát és éllette a császárt, amit a Ház lelkesen visszhangoztatott.

Bécs, január 17.

A Wiener Abendpost írja: A porosz királyság holnap ünnepes és büszke megemlékezés ünnepét üli. Kétszázadkor érkezke el évfordulója annak a napnak, amelyen III. Frigyes brandenburgi választófejedelem „porosz hercegsége okából királylyá kiáltatta ki és megkoronáztatta magát.” Ama könnébergeri ünnepségek óta Poroszország jelentéktelen kezdetből nagyságra és dicsőségre emelkedett és két évszázad folyamán vezérlő történelmi hatalommá fejlődött, mely nagy harcok után nem kevésbé nagy békemissziót tölt be. Az ünnep, melyet most Poroszország ül, jelentős nemzetközi díszet nyer a fényes ünnepi gyülekezettől, mely holnap a porosz korona viselőjét körülveszi. A császár és király ő felsége az uralkodóháznak egy fenséges tagját bízza meg azzal az ünnepes küldetéssel, hogy őt e magaslatos alkalommal képviselje és mint mindig, uralkodónk manifesztációját most is hű kifejezése népei érzelmeinek, melyek a szövetséges állam ünnepét szíves szimpátiákkal kísérik.

HIREK.

Mese az emlíről.

(v.) Valami nyomja a szivemet, de nem merek előhuzakodni vele. Azt találnák megint mondani, hogy osztályharagra izgatok. Ezzel a váddal illetek a minap is, amikor — megengedem — kissé idegesen felvettem a kérdést: a felebaráti irgalmasságnak nagy munkájában mért nem vesz részt a főrangú világ?

Isten látja lelkemet, nem vagyok forradalmár. Nem irigylem én senki címerét, senki palotáját, senki latifundiumát, senki ingó kincsét. Békés nyárpolgár vagyok én, az arisztokráciát nem gyűlölöm, sőt tisztelem s elismerem történelmi érdemeit; és olyan mértékben, amilyenben ő maga teljesíti nemzeti és felebaráti kötelességeit, szeretni való, hasznos, üdvös intézményül is elfogadom. Osztályharagra soha senkit izgatni nem akartam. Csak azt az alázatos vélekedésem batorkodtam nyilvánítani, hogy a köznyomor enyhítésére nem elegendő, ha azok, akiknek van valamijük, adnak sokat, hanem még az is kell, hogy akiknek sokjuk van, azok is adjanak valamit. Ha ez a vélemény izgatás az osztályharagra, akkor temérdek sokan vagyunk izgatók.

Hitemre mondom, a szociál-forradalom vörös zászlaja nem az én a lobogóm. S e forradalom barrikádjain én nem fogok harcolni. De tudok logikusan gondolkodni. És tudok politikusán látni. S amit gondolataimban látok, azt a minap megirtam, kifejtve, hogy a nyöszörögve rimázkodó toprongyos tömegeknek a sorsán idejekorán essék meg a nagyvagyonu emberek szíve. Sulyt vetek az időhátrózára: idejekorán. Mert aki megkönnyül a könyörgőkön, az megelőzi a követelést. És mondom váltig, hogy ez a megelőzés legelső sorban nem azoknak az érdeke, akik a maguk szegénységéből szívesen adnak, hanem azoké, akiket a gondviselés kegye bőségesen árasztott el földi javakkal.

Ma sem akarok izgatni. Csak feljajdulni akarok megint.

A főváros egyik kerületében rövid két hét múlva bekövetkezik a jótékonyosság csödjé. Annyi ott a szegény ebben a kegyetlen munkahiányos télben, hogy amit a könyörület a szegények istápolására adott, az már fogytán van s néhány nap múlva elfogy egészen. Mire a csödj napja megvirrad, hiába ostromolják az elüljáróságot a nyomorultak: nem lesz hivatalos alamizsna, amit köztük szét lehetne osztani. S hiába fognak a népkonyha előtt felvonulni, amely eddig delente jó meleg étellel táplálta őket. A népkonyha tűzhelye hideg és üres lesz. Ebben a kerületében a fővárosnak van a mágnsnegyed. Ennyit mondok csupán, nehogy izgatással vádoljanak megint. S legföljebb még egy kérdéssel töldöm meg: lehet-e, szabad-e annak a csödjnek bekövetkeznie?

Jóllelkű emberek — népes gyülekezetet hívtak mára egybe ebben a kerületben. A gyűlésen a — mágnsnegyed — lakói közül is

megjelent egynehány. Élénk vita folyt. Sok eszme merült fel, nagyon sok eszme. Táncmulatságról. Jótékony bazárról s ilyesekről. Persze bál is, bazar is főrangú hölgyek protektorátusa alatt. De készpénzt a nagy vagyonok képviselői közül senki sem tett le a gyűlekezeti asztalára. Hallottunk véleményeket, hallottunk tanácsokat, de arany-nak csengését, bankónak zizegését nem hallottuk....

Tudjátok a mesét a talált gyerekről, meg a szegény ember emlőjéről?

Ment, mendegélt a földhöz ragadt szegény ember a rengeteg erdőben. Rőzsét szedett az istenadta, hogy kicsiny viskójában, ha már koplal, ne kelljen fáznia. Hát amint ott bandukol a sűrű erdőben, megpillant egy harasztalakú szegény sűrű csecsemőt. Oda rakta ki a szegény férget egy szivfelen anyá.

Visszahőköl az én szegény emberem s rémülten földet kezeit:

— Istenem, istenem, mit csináljak ezzel a szegény kis jószággal?

Mit csináljon vele? A szája kérdezte csak. De a szíve tudta, mit kell tennie. Ölbekapta a kisdedit és ballagott vele hazafelé; amint cipelgette, nagyokat üvöltött a csecsemő. Régen szophatott, az éhség bántotta.

Amint ballagott az én öreg emberem, utközbén igen forró fohászkodás szólalt meg ajakán:

— Mindenható isten, ha már az én utamba raktad le ezt a szegény porontyot, tégy már most egy csodát, nehogy éhen kellen pusztulnia. Nőveszz nekem tejfő duzzadó emlőket, hadd szoptathassam meg; vagy pedig add, hogy találjak itt egy aranyakkal telt zacskót, hadd fogadjak neki szoptatós dajkát, szegénynek.

Hát amint mendegélt a jó öreg, egyszerre csak érzi dagadni mind a két mellét. Ijedten néz magára s úgy látja, hogy egy valóságos emlőpár kezd a keblén domborulni. S alig hogy megnőttek az emlők, belőlük is pezsdült a tej csakhamar.

Csoválja a fejét a jó öreg és felsóhajt.

— Hej, hej, mindenható Uristen, mért hogy emlőket növesztettél nekem? Az a zacskó arany nálad könnyebben ment, nekem pedig jobban esett volna.

*

A vélemény is jó, a tanács is jó, de az a zacskó arany mégis csak jobb lett volna.

Föld felett és víz alatt.

A kulturemberiség nagy kíváncsiságának érdekes mártírja, Andrée megindult az északi pólus felé repülő szárnyakon, madár módjára, a magas régiókban, a föld felett. Most egy másik tudós férfiú bontogatja terveit, amelyeknek az a lényege, hogy nem a madár, hanem a hal módjára kell megközelíteni a rejtélyes területet, a földnek északi csücskét. Nem a felhőkön túl kell keresnünk az utirányt, hanem a víz alatt, a tenger habjaiban mélyen elmerülő búvárhajón. Az északra való hatolásnak ezt a megújított javaslatát Anschütz-Kämpfe fejtegette tegnap a bécsi földrajzi társaság ülésén. A tudományos tervező, okulva Andrée, Nansen, Payer kísérletein, arra az alapvető gondolatra építi föl okoskodásait, hogy nem a tenger rejti magába azokat az erőket, melyek mint ellenséges hatalmak megbúsítják az emberi kutatást — hanem a levegő. A tenger felszínét nem a víz, hanem a lég teszi ránk nézve veszedelmessé. Ha tehát a legközelebbi kísérlet alkalmával, melyet a macac emberész föltétlenül meg fog ismételni: lehetőleg távol fogja tartani magát az ember a viharok birodalmától, a légrétegtől és ha bizalommal bocsátkozik bele, a víznek sokkal békésebb és esőndesebb otthonába, akkor el is fogja érni a rég óhajtott célt. Anschütz-Kämpfe szerint olyan búvárhajóval kell neki indulni a nagy földadatnak, amelyik ötven méternyi mélységben a víznyomást kiállja és ennél fogva könnyen siklik

át az északi tenger jégtáblái alatt, melyeknek maximális vastagsága, tapasztalás és tudományos számítás szerint csakis huszonkét méter. Ez a jégburkolat legyen a tudomány kutatóinak védő őve, barrikádja, oltalmazó sánca a veszélyek ellen, levegőt pedig tudományosan készítsen magának az ember.

Ez a terv, ez az elmélet; nincsen hátra más — csak a gyakorlat és a kivitel.

Csak!

És ha perszonalifikálni lehetne a tudományt, ha át lehetne gyúrti lénynyé, alakká, geniusszá az ismeretek nagy halmazát és óriási összességét, igazán érdemes volna megkérdezni a tudományt illetékes képviselőjétől, hogy vajon miért törekszik annyira arra, hogy az északi sark ismeretlen világának titkaival gazdagítsa az ő birodalmát, a tudást?!

Talán aranybányákat vagy gyémántmezőket sejtene az arra a tudósok?

Nem!

Talán a gyógyítás tudományának válhatik hasznára az a sok új ismeret, mely az északi sarknak végigkiborítása után a kulturemberiség tulajdonává lesz?

Nem!

Talán van remény arra a vakmerő gondolatra, hogy oda lehet majd telepíteni a gonosztevők tömegét és az északsarki bagno révén megszabadul az emberiség a salakjától?

Nem!

Talán közelébb hozza a világot a szociális problémák megoldásához, ha az északi sark rejtélyeinek birtokába jut?

Nem!

Miért tehát az a makacs törekvés, hogy megismerjük azt a jéggel borított világot, mely nem lehet soha se más, mint a jegesmedvék kietlen hazája és a jéghegyek dermesztő otthona?

Hogy miért e törekvés? — válaszol a geniusz, — hát csak azért, mert a tudósszomjas az újabb tudásra, azért, mert az emberi szellemet ingerli az ismeretlen, azért, mert az ember kíváncsi arra, amit nem tud!

Csak ezért?

Csak!

F. D.

Budapest, január 17.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Január 15-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Kihallgatások a királlyal. Bécsből táviratozók: A király ma délelőtt kihallgatáson fogadta Carp román miniszterelnököt és az általános kihallgatások során gróf Cziráky Béla főudvarnagyt is fogadta.

— Erzsébet főhercegnő bálja. A *Neues Wiener Tagblatt* arról értesül, hogy a király kívánságára Bécsben az udvarnál az idén egy harmadik bált is rendeznek, még pedig Erzsébet főhercegnő lakosztályában. Ez a bál január 26-án lesz s a meghívókat holnap küldik szét.

— A hadtestparancsnok ebédeje. Lohkovitz Rudolf herceg, parancsnoklő tábornok, ma ebédet adott, amelyre hivatalosak voltak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Wassics Gyula, Darányi Ignác, Hegedűs Sándor, Flósz Sándor és Cseh Ervin miniszterek. Szabó Miklós a kir. kuria elnöke, Csorba Bódóg a kir. kuria alelnöke, Wekerle Sándor a közigazgatási bíróság elnöke, Lathóczy Imre a közigazgatási bíróság alelnöke, Rakovszky István az állami számvéviszók elnöke, gróf Apponyi Lajos magyarországi főudvarnagy, Gromon Dezső és Tarkovich József államtitkár, gróf Keglerich István intendants, Bolla Kálmán altábornagy, a honvédelmi parancsnokság adatlusa, Rohonczy altábornagy, téparancsnok, Czibulka és Csesznák altábornagyok és Márkus József főpolgármester.

— Jubiláló ezred. Miskolcra táviratozta tudósítónk: A Braunmüller tábornagy nevét viselő, Miskolcon állomásozó 5-ik gyalogezred hétlőn ünnepi fennállásának 50-ik évfordulóját. Az ezred első tulajdonosa, Lichtenstein herceg, parancsnoka Meiningen ezredes volt; részt vett 1859-ben a magentai, solferinói, 1866-ban a cstonzai csatában, világségerő Albert főherceg babérkoszorúval tüntette ki. Hétlőn szerénád, este társas összejövetel; másnap istentisztelet lesz s Vajna Albert ezredes beszédet mond a legénységhez. Az ünnepségen megjelenik az ezredteljedonos is. A jubili-

láló ezred 1882. év óta van Miskolcon. Az egész idő alatt zavartalan, példásan barátságos viszonyt tartott fenn a polgársággal, mely az ünnepen szintén részt vesz.

— József nádor leánya. A madridi királyi udvarban ma ünnepi Erzsébet főhercegnő, Mária Krisztina regenskirálynő édes anyja hetvenedik születésnapját. Az ünnepség felé rokonszenven fordul a magyar nemzet is, mert a hetvenéves főhercegnő leánya a nagyemlékű József nádornak. A főhercegnő 1831. január 17-én született Budán és ugyanott keresztelte meg Rudnay Sándor hercegprímás fényes papi segédlettel. A főhercegnő mindenkor büszkén szokta emlegetni magyar születését és nevelését és magyar hazája iránt érzett rokonszenvéről tanuságot tett akkor is, amidőn végképp elköltözött Bécsbe. Tizenhét éves korában férjhez ment Ferdinánd estei főherceggel, aki azonban már két évvel később meghalt. Ebből a házasságból egy gyermeke született, Mária Terézia főhercegnő, a bajor trónörökös leánya, aki tíz gyermekkel ajándékozta meg férjét. Öt évi özvegység után 1854-ben másodszer férjhez ment Ferdinánd Károly főherceggel, az 1874-ben elhunyt asperni győző főúrhoz. Ebből a házasságból született Frigyes főherceg, Károly István és Jenő főhercegek, valamint Mária Krisztina spanyol regenskirálynő, XII. Alfonzo király özvegye. A szép családi ünnepély szolgáltatta Madridba Frigyes főherceget is és ott vannak többen az unokák közül is, hogy örömnappá avassák a nagyanyának hetvenedik születésnapját.

— Kauten Mihály. Lehet, hogy ez a Kauten Mihály, aki nagy-béi plébános, nem találta föl azt az áldástörő gyógyszert, mely a tüdővész embernek megnyújtja élete fonálát. Az is lehet, hogy ez a Kauten Mihály semmit sem ért a doktorsághoz s hogy csak olyan ábrándozó jótételek, mint sok más, aki a bacillusok ellen háborúskodik. De annyi bizonyos, hogy nagy filozófus és böles ember, mert a találmánya hasznosítása végett olyan utra indult, melyre a bölcsesség vezet az embert. Először babonával és hókuszpókuszszal kell gyógyítani az emberiséget, hogy elhiggye végre, hogy komoly orvossággal is ki lehet kurálni irtóztatos nyavalyákból. A világot először be kell csapni, hogy aztán igazi jót tehessen vele az ember. Kauten plébános ur ugyanis föltalálta a fényő-kivonatot s sok nyomorgó ember ziháló tüdejét kurálta már ki vele. Nagyon komoly ajánlatot is tett már egyszer Hieronymi Károly belügyminiszternek idején a kormányt, s azt kérte, hogy adjanak neki egy szanatóriumot s ezért jótállást vállal, hogy a kezdetleges tüdővészesekek nyoleven százalékat, a nagyfokú lázasok negyven százalékát, a vérhányók tizenegyet százalékát gyógyítja. Erre az ajánlatra röviden azt felelték, hogy:

— Főtisztelendő ur kérelme ez idő szerint nem teljesíthető. Hanem a plébános ur nem hagyja magát. Bizik a maga dolgában s úgy gondolja, hogyha az emberek nem akarnak meggyógyulni a maguk jószántukból, meg kell őket gyógyítani erőszakkal. A plébános ur hát egy kis eszelhez folyamodott. Nyomatott egy kétféle reklám-brosúrát, melynek ez a címe: *A kormányozható golyó*. A brosúrában aztán kérdéseket intéz a fiatal asszonyokhoz. Az asszonyok felelnek ezekre a kérdésekre s küldjék be válaszukat Kauten plébános urnak egy *honorált* levélben s ő majd megmondja, hogy hogyan, miként...

A főtisztelendő ur a honoráriumból nem tesz el magának egy fillért sem. Szanatóriumot fog építtetni rajta.

— Női egyetem Japánban. Míg Európában még fölőtte haboznak, bebecsállak-e a tudomány csarnokába, az egyetemre a nőket, s mégnémissak-e előttük az eddig csak férfiak által monopolizált pályákat, addig Japánban külön nagy nőegyetem alapítására indult meg mozgalom. Az akciót a dugaszdag Mitsui-család indította meg, amely a nőegyetem céljaira Tokio közelében óriási földterületet adományozott. Három más gazdag egyén összesen 380.000 frtot szánt erre a célra. Az építést hamarosan meg is kezdték s azt hiszik, hogy jövőre már meg is nyílik az egyetem, amelynek előreláthatólag nagyon sok hallgatója lesz. Japánban ugyanis most divat, hogy a legelőkelőbb családok leányai orvosi vagy valamely technikai szakon képeztesk ki magukat.

— Befagyott folyók. A földművelési minisztérium vizrajzi osztályának jelentése szerint az összes hazai folyók jéggel vannak borítva, még a Száva is, amire pedig alig volt még eset mostanában a Dunán a jég l'assantól egész Orsovaig áll. Budapest 90 centiméternyi magasságban áll a víz s tegnap óta 16 centiméterrel emelkedett. A bécsi jégterítész tegnap megmozdult s ennek következtében a felduzzadt víz apadóban van. A Dunán a tévérosban csak a Rudas-fürdő felől lefelé van tisztás, hol a vízi szárnyasok egész serege tanýázik.

— A szegény tanulóknak. Nyitra-Vaján a szegény tanulóknak kényerű Schwaiz Jakab bérli minden hónapban természetbeni adományokat ad. Ezenkívül a derék bérli 50 korona ösztöndíjat is. Tűzött ki a szegény tanulóknak számára.

— **Két életpálya.** A háború nemesek a szabadsághősöket állítja csatásorba, hanem a nemzetközi svindlereket is. Aztán hogy így szépen összegyűlekedtek a veszendő emberek, szépen kiformalja az a karaktereket. A jókból rosszakat, a rosszakból jókat csinál. A Transvaalban harcoló német önkéntesek közt van egy *Kohlmann* Ferenc nevű fiatal ember is, aki fiatal életének majdnem felét a fogházakban töltötte s rettegett betörő volt. Ilyen zajos élet után nem volt más menekvése, mint a háború. Transvaalba ment, beállt önkéntesnek s addig-addig birkózott önmagával és gonosz indulataival, mig nem dicsőséget és rangot küzdött ki magának. Most súlyos sebekből borítva fekszik valamelyik transvaali katonakórházban s orvosainak semmi reményük sincs, hogy lábraállithassák.

Kohlmann Ferenc sorsa még érdekesebbé válik, ha az atya pályáját is végigtekintünk. Az öreg *Kohlmann* éppen fordítva csinálta a dolgot. A német forradalomban közlegény volt, de a berlini utcai harcban olyan derekasan verekedett, hogy főhadnagyi rangot kapott. A porosz-francia hadjáratban is mint főhadnagy vett részt s dicsőséget szerzett zászlóaljának. A háború lezajlása után azonban föltámadt benne az a vér, amely ellen a fia hiába küzdött a háború előtt. Ívásnak adta magát és botrányos dolgai miatt le kellett tennie tisztí kardbojóját. Ettől fogva aztán rohamosan züllött és apró csalások, lopások miatt gyakran el is volt zárva. Életét is a börtönben fejezte be.

— **Az egészséges idő.** Az ablakomon minden reggel megnézem a hőmérőt, amelynek néhány hét óta szokatlan formája van. Azon az oldalon, amelyet az öreg és becsületos Celsius moud a magának, a kis higanyoszlop mélyen alatta marad az ugynevezett sempontra. Hűg van, esontig, velög ható hűg és mégis hallom emberektől itt is, ott is, hogy ez — egészséges idő. Az emberek dermed és fagy a füleorra, keze, lába, mindene, de azért ez: egészséges idő. Az emberiség prüszköl, köhög, az influenzáz nyögi, de azért ez — egészséges idő. A gyerekek úgy be vannak burkolva, hogy csak az orruk hegye látszik ki a sok bundából; de az orruk hegye vörös, a hideget nem állják, az utcán soká nem lehetnek, mert — egészséges az idő. A tisztí főorvos megállapítja, hogy fertőző betegségek száma az utolsó hetekben emelkedett, de azért a nagy hideg: egészséges idő. A felöltött emberek görnyedten, rosszkedvűen surrannak az utcán végig, — mert egészséges az idő.

Kinek egészséges, kinek öröm tehát ez a kemény, erőszakos tél? Azoknak az embertársainknak, úgy lehet, akik — egy-két órát — odakinn szaladnak, iringálnak a jégen. Meg azoknak a kiváltságos halandóknak, akik prémben, milliom-bundába takarva, egy-két órát szánkázna mindennap, azután elmennek a maguk kaszinójába, ahol meleg is van és az élet egyéb gyönyöröket is nyújt.

De mi, közönséges emberek, akiket leköt a munka, mi fájunk, mi nem tudunk védekezni a tél tulkapásai ellen, mi jégvirágokkal, sikamlós utrészekkel, egész hóvilággal haragszunk a földre és bűséges impregnációjára, az öreg Celsius mesterre.

Vakmerő túlság, hogy ezt a mi éghajlatunkat nevezik mérsékeltnek. Az emberiség megtévesztői azok a tudósok, akik azt állították, hogy a tél kihálófelben levő mulatság. Működik a hitvány kis hideg és vágat, sóvárgást ébreszt bennünk az után az idő után, amikor kis kabátban, virágos fák között járjuk újra az utcákat.

Valóban a tél is egészséges lehet, valahol a Rivierán, az olajfák és a narancserdők szépséges, de messzeséges hazájában.

— **Előadás a szent földről.** *Rokeach* Eleázár, a nálunk időző kiváló arabs-héber író, tegnap este szabad előadást tartott a zsidó hitközség síp-utcai dísztermében. Halgatósága tanárokból, rabbikból, a héber nyelv és irodalom művelőiből és barátaiból állott, kik oly nagy számban jelentek meg, hogy terem egészen megtelt. A halgatóság a legnagyobb elragadtatással figyelt a maga nemében páratlan érdekességű, klasszikus héber nyelvű előadásra, melyben a bírnévs tudós a szent földet ismertette. A gyönyörű héberséggel mondottakat *Szabolcsi* Miksa, az *Egyenlőség* szerkesztője tolmácsolta magyarul, valamint ő közvetítette a nagyközönség egyes kérdéseit is, melyekre *Rokeach* kimerítően válaszolt. A palesztinai zsidókról beszélt, kiknek a mohamedánok mintegy négyszáz esztendő óta engedik meg a letelepedést, és akik napi ájtatosságukat ott végzik a jeruzsálemi templomból megmaradt szent falnál, mely csodálatosképpen ma is szilárdan áll. Meg nem dőnhette az idő keze, és ami legcsodálatosabb, nem áztatták ki a keseregő hűvek könnyei sem. *Dr. Rusnyák* fővárosi ügyvéd kérdése hosszasan ismertette a zsidók és mohamedánok közti viszonyt, amely nem bensőségteljes ugyan, de békés. Hogy bensőbb társadalmi élet nem fejlődik, annak a mohamedán zárkózottság az oka. Érdekes, hogy a szentföldön élő nem európai, de Afrikából származó ugynevezett marabita zsidók nem fogadták el a X. században hozott és a többné üseget tiltó zsidó egyházi átkot. Ha első feleségüktől gyerekek nem let, újból házasodnak, illetve több asszonyt vesznek a házhoz. A bigámiában élő marabita a leányt nem tartják akadálnak és ha első nejüktől csupán leánygyermekük van, úgy akkorp beveselkednek, mintha a házasságból nem származott volna utód. A héber előadás, melyet a jelenlevők lelkes tapsviharral jutalmaztak, díszlakoma követte, melyen az előadó tudóst *Szabolcsi* Miksa köszöntötte föl héber toaasztal.

— **Parasztbecsület.** Blazsován Juon 17 éves *Furgyán*, egy délvideki román kőzségben, megölte a mostohaanyja szeretőjét és aztán ráduplázott a mostohaanyjára is, de eredménytelenül. Az első lövés ölt, a második nem talált. És mi indította a parasztsuhancot e rémtettre?

A becsület! A parasztsuhanc!

Arról győződött meg a fiu, hogy az ő törődött és öreg édesapját méreggel akarja elepediálni a fiatal mostohájára oda, ahol az öreg férj ninosen többé utjában a fiatal asszonynak. Ez a fölledezés dűlőre hozta a fiuban az elhatározást, és aztán ölmogyóval bszulta meg a mérgezési kísérletet és a házasságtörést.

Ilyenformán Blazsován Juonban benne volna minden jellembe kellék ahhoz, hogy a becsület hő-sének idealizált alakját lehessen belőle megformálni. De egy hiba van a dolognak.

Meg van a karakterbeli kellék, de hiányzik a megfelelő — toalet.

A dzsentlemenség uri privilégium, — a bundaszaggal összeférhetetlen . . .

— **Tanulmány-ut.** A helgolandi fürdőigazgatóság egyik tagja tanulmányutra indult. A fürdőigazgatók csak három féle irányban tanulmányozhatnak, először: a férfi fürdők, másodsor: a női fürdők, harmadsor: a vegyes fürdők irányában. A férfi fürdőket minden fürdőigazgató ismeri. A magasabb képzettségű igazgató már a női fürdőkhez is ért. Tanulmányutra tehát csak olyan fürdő igazgatóknak van szüksége, aki a vegyes fürdőkkel foglalkozik. A helgolandi vízi direktor tehát a vegyes fürdők esinyját binyját akarja kiismerni. E téren szerzett tapasztalatairól Brémában fölvásást is tartott s érdekes leleplezéseket tett a vegyesen fürdőző hölgyek szokásairól. megemlítvén azt, hogy a hölgyek világos és olyan vékony ruhákban szeretnek fürdőzni, melyek egészen átlátszók. Ennélfogva a fürdőigazgató azt ajánlja, hogy a vegyes fürdők bejárata előtt ilyen feliratu táblát függeszzenek ki:

A közös fürdőben csak fekete ruhában lehet megjelenni.

A leleplező igazgató még az amatőr fotográfusok ellen intézett rohamot, s aztán konstaltta, hogy a vegyes fürdők sok visszaélésre ad alkalmat, miért is a helgolandi fürdőkben ezentul a hölgyek és urak közös vízben fürdőhetnek.

— **Püspök a fegyencek közt.** A váci püspök kétszer is meglátogatta a váci fegyház eltiltí rajbait. Kétszer jelent meg a társadalom kirekesztett és megbélyegzett bünei között a szeretet vallásának föl-kent papja és hirdette a vallásnak és a becsületnek ígét. A fegyencek azzal köszönték meg a főpap misszionáriusi akcióját, hogy hódoló és köszönő fel-íratot intéztek hozzá. A hálafelelet első oldalán a következő bekezdés olvasható:

1901. január 6.

Vizkeszert emlékére.

„Örvendjetelem velem, mert megtaláltam juho-mat, mely elveszett.” Szent Lukács 15.

„Öröm lesz Isten angyalainál egy bűnbánó bűnös fölött.” Szent Lukács 15.

Hódolatunk és hálánk jeléül

Méltóságos és Főtisztelendő

körösszei és adórjáni

Gróf Csáky Károly Emmánuel

püspök urnak.

D. a J. Kr.

E bekezdést követi a fegyencek fogadalmá oly értelemben, hogy a fegyháztól való megszabadulás pilanátától kezdve méltókká lesznek a szabadságra.

— **A fotográfálás művészete.** A becses és igazi talantom a maga mesterségét el tudja juttatni a művésztig. A fotográfálás mesterségében valóban sokat érő haladás, ha ezt az előkelő iparágat az abszolút művészet fokára emeli valamely kiváló elme. Elismeréssel kell tehát regisztrálni azt az óriási haladást, amelyet a fotográfálás művészetében egy ambiciózus fényképészcünk, a budai *Hollenzer* és *Okos* fotogra-fusok (Krisztina-kört 141.) munkái képviselnek. *Hollenzer* már tömördek kitüntetéset kapott eredeti fölfogá-sa válló munkáitért és most egy kitűnő újítással gyarapította eddigi sikereit. Gyertyavilág mellett a legszebb képeket készíti a kint és a cég és ezek a fotográfák kivitelük módjában és tonusukban egyaránt kiválóak. Az utátsnak *Fadrusz* Krisztus-szobrán való sikeres próbája csaknem valamennyi magyar szobrász és festőművészt a reform hívei közé állított.

— **Szambulov gyilkosa.** Konstantinápolyból táviratozák a *Frankfurter Zeitung*nak, hogy Szófiából érkező hírek szerint *Italin*, Szambulov gyilkosa, megszökött a szófia központi börtönből. Állítólag bűntársai segítették elő a menekülést s most a bolgár fővárosban attól félnek, hogy ez a szövetség politikai gyilkosságokat fog elkövetni.

— **Egy naiv bácsi.** Istenben boldogult *Hell* Salamon nem nagyon díszes módon végezte ki magát. A nagyváradi fürdő egyik fogására akasztotta föl öreg testét. Öreg ember volt s re-megő kezével maga írta meg a halotti jelentését a rendőrségnek:

Tekintetes Rendőség!

Minek után Engemet úgy Rá tudtak szedni, Hogy Pénzemet Igazságtalanul Elrabolták és én utólagosan észre vettem és a kinek vállóra pénzemet kiadtam, az megint azt mongya várjak és Pénzemért legnagyobb Gorombasággal Illet, Enek után Szívemre vettem az ügyet Hogy Másra Ne Legyek utalva Kivégezmem kellet,

Hell.

Nem Értesíteni kérem a rendőrséget gyer-mekeimc . . .

Szegény *Hell* Salamon. Soha kamattal nem dolgozott, szíveségből adott pénz mulatós, jó-kedvű legényeknek. Törvényszéken soha meg nem fordult s azt hitte ma is úgy van, mint régen volt, hogy az adós szép alázatosan visszahozta a kölcsönként pénzeszkét s barátságosan meg is köszönte. Kamat helyett mostanában gorombaság jár a hitelezőnek s ha nagyon naiv ember valaki, hát még föl is köti magát a fogásra nagy keserűségében, ahelyett, hogy a járásbírósnál fe-jezné be a dolgot. Hiába csak el kell buknia annak, aki nem érti meg kora szellemét.

— **A népszámlálás.** Pécsen is befejezték ma a népszámlálást. 1890-ben Pécsnek 34.067 lakója volt. Ma a katonaság nélkül 42.423, a katonasággal együtt 45.000 lelket számláltak össze. A szaporodást kü-lönösen a falusi elszegényedett népnek bevándorlá-sára kell visszavezetni. — *Posszonyban* is elkészültek a népszámláló biztosok munkájukkal. Összesen 61.944 lelket írtak össze a katonaság nélkül. Az 1890-iki népszámlálás óta a szaporodás 18%. — *Cegléd* lakos-ságának száma a népszámlálás szerint katonaság és csendőrség nélkül 30.358. Vallásra: római katolikus 13.175, református 14.943, ágostai evangélikus 863, zsidó 883, görög-katolikus 25. A szaporodás az 1891. évi népszámláláshoz viszonyítva: 2829 lélek, vagyis 10.28%. A házak száma 8304.

— **A néprajzi múzeum párisi gyűjteménye.** A Magyar Nemzeti Múzeum néprajzi osztálya, amely a Csillag-utca egyik házában van elhelyezve, új, ne-vezetes gyűjteménnyel gazdagodott. A múlt évi párisi világkiállításnak egyik legszebb része volt az ekzo-tikus országok és gyarmatok kiállítása. Azsia és Afrika etnografiája szívből-zebb gyűjteményekben volt itt képviselve. A kiállítás berekesztése után ezeket a gyűjteményeket részint eladásra, részint egyes múzeumoknak adományozták. *Szalay* Imre mi-niszteri tanácsos, igazgató gondosságából Nemzeti Múzeumunk vétel és ajándékozás útján hatalmas gyűj-teménnyel gazdagodott. A tárgyak már hazaérkeztek és most rendezik el véglegesen a néprajzi múzeum külön helyiségében. Az elrendezés után a remek gyűjteményt bemutatják a sajtó meghívott képviselőinek.

— **Diósy főhadnagy nem bűnös.** A daliás fő-hadnagy szenzációs ügye, úgy látszik, kedvező for-dulathoz jutott. Diósy családja megvan győződve, hogy a budapesti katonai börtön rabja ártatlanul ke-rült a pénztárlóps gyanújába. Egy utiböröndöt hasz-nálnál föl Diósy érdekében nagy horderejű bizonyíté-k gyánadt. A börtön, amint ezt barátok és ismerősök bebizonyíthatják. Diósy Viktoré. E börtönddel utazott Diósy Galiciába s a menyasszonya számára vásárolt ajándékokat ebbe esomagolta be. Nagyontosságu bi-zonyíték rejlik abban a körülményben, hogy Diósy börtöndje a gácsországi vasutállomások ragasztóje-gyeivel és betűzőivel el van látva és ezek a dátumos betűzők azt igazolják, hogy éppen akkor járt Diósy Gácsországon, mikor Szekesiehérvártól a lopás tör-tént. A vádlott hallgatott erről, egyszerűen azért, mert nem akarta menyasszonya nevét belekeverni a ráne-hezült áldatlan ügybe. Diósy kölkekezését pedig, mely a vádnak egyik elsőrendű terhelő mozzanatának lát-szott, megmagyarázza az a most földelről tény, hogy a főhadnagy testvérbátyjától tízezer forintot kapott pénzügyeinek rendezése végett.

A Diósy-család ezer forint jutalmat biztosít annak, aki az igazi tettes nyomára vezet.

— **Házasság.** *Dudits* Andor, a fiatal festőművész, jegyet váltott *Péchy* Stefikével, a fővárosi elite-társá-ság egyik ismert szépségével.

Dr. László László, dévai ügyvéd eljegyezte *Weiss* Adolf bezzerebányai malomtulajdonos leányát, *Weiss* Berta kisasszonyt.

Schwarz Samu Alsó-Lendvától eljegyezte *Schwarz* Szidónia kisasszonyt *Resznekről*.

— **Holttest a ládában.** New-Yorkban egy hid oszlopa mellett egy ládát találtak, amelyben egy összevagdalt, szétdarabolt holttestet találtak. A vizs-gálat kiderítette, hogy a meggyilkolt ember *Weissber-ger* Mihály ékszerügynök, aki azelőtt Bécsben tar-tózkodott.

— **Bányalég-robbanás.** Ruhr-Essenből jelentik, hogy Recklinghausenben a Lajos-király-aknában az éjjel tíz bányamunkást ölt meg a fölrobbant bányalég. A holttesteket földszíne hozták.

— **Herr von Lehmann.** Ez az ur, egy müncheni könyvkereskedő s arról nevezetes, hogy a kiadványait a *Királyi Magyar Orvosegyesület* bojkottálta, mert Lehmann ur a küldeményeit mindig Ofen-Pesthre címezte. Lehmann urnak ez a dolog szőget ütött a fejébe s elhatározta, hogy ő megtámadja a magyarokat. Mi az a magyar egy müncheni kiadóknak!? Egy kis gorombasággal úgy eltörli ő a magyart a föld színéről, mintha soha sem lett volna. Az *Allgemeine Zeitung*-ba írta hát a könyves boltos a következő kedves évdöst:

A magyarok fenyegetése, hogy kiadványaimat üldözni fogják, ha nemzetemet meg nem tagadom, oly erkölcselen, hogy csak megvetéssel nézhetek az olyan emberekre, akik nem állanak hasonló szemérmetlen követeléssel előállni. Ha a müncheni vagy londoni orvosegyesületben valaki a francia cégek bojkottálását javasolná, mert azok München-t vagy Londres-t írnak címül küldeményeikre München és London helyett, akkor az illetőt mindenki érettnék tartaná a bolondok házára. Tisztelettel Lehmann J. F.

Lehmann ur tehát az Allgemeine hasábjairól megizente nekünk, hogy bolondoknak tart bennünket. Alapos érveléseivel azonban azt bizonyítja, hogy nem kell komolyan venni állításait, hisz szegény Lehmann haragszik. Aki pedig haragszik, annak nincs is igaza, miért is Lehmann européer urra senki se vessen. Mosolyogjunk rajta, de könyvet ne vegyünk tőle. Talán meg lehet élni enélkül a kulturbajnok nélkül.

— **Segítség.** Ma délután tartották meg a Józsefvárosban a jótékonycélú mozgalom érdekében összehívott nagygyűlést. Megjelentek a gyűlésen: gróf Károlyi Gyuláné, gróf Károlyi Istvánné, Horánszky Nándorné, Adlerné-Bankaláry Hedvig, báró Vécsey Gyuláné, Havass Rezsőné, Kraemer Gézánné, báró Révayné, Szabó Imréné, Bulyovszky Lilla, Pulszky Ferencné, gróf Károlyi Sándor, Berzeviczy Albert, Horánszky Nándor, báró Kaas Ivor, Fenyvessy Adolf, Krecsányi Kálmán, Winter Lajos, Devecsis Ferenc, Ámon József és mások.

Az első szót dr. Havass Rezső foglalta el. Melegen üdvözölte a megjelenteket s aztán ismertette mindazt, ami a VIII. kerületi Jótékonyági Egyesület révén a szegények érdekében történt. Erre nézve Serly Sándor ötödik részletes jelentést terjesztett elő, amire Hanay Sándor előjáró vázolta a szegény nép nyomorát. Azzal végezte, hogy gondoskodni kell február hónapra a szükségleteiről, mert a pénz elfogyott.

Az előző bemutatta a Károlyi Sándor grófnénál tartott előértekezleten előterjesztett javaslatokat. Szóba került az előértekezlet, hogy rendezzenek valamely mulatságot; ezt az eszmét azonban elvetették, e helyett elhatározta a gyűlés, hogy általános gyűlést rendez, amikor is nemcsak pénzt, hanem terményeket, ruhákat is elfogadnak.

Adlerné-Bankaláry Hedvig azt indítványozta az előértekezleten, hogy a templomokban — külföldi mintára — rendezzenek jótékonycélú orgona-hangversenyeket. — Mivel az előkészítést igényvel, kiadták a javaslatot a választmányoknak.

Berzeviczy Albert Tiszta Kálmánné nevében indítványozta, hogy a fővárosban kerültenként szervezzék a jótékonycélú mozgalom vezetését s hogy népkönyvtár állítsanak minden olyan kerületben, ahol még nincs s végre, hogy a munkanélkülieket lássák el munkával.

A nagygyűlés mindezt tudomásul vette, azzal, hogy a jótékonyág vezetésének a szervezése folyamatosan van, a népkönyvtárk szaporítása megtörtént s a munkanélkülieken való segítség ügyre részben a kormány, részben a főváros hatáskörébe tartozik s ezek tényleg foglalkoznak is folytonosan ezzel az ügyvel. A választmány is foglalkozik azzal, hogy a munkas-othont összekapcsolják a melegező szobákkal.

Köszönettel fogadta a nagygyűlés Horánszky Nándor abbeli tanácsát, hogy a belügyminiszter révén kérjenek segítséget az országos insz- és könyvörödmány-alapból. Horánszky már beszélt is ebben a tárgyban a miniszterrel.

Örömmel fogadták s lehetőleg keresztülviszik Rákosi Jenőnek azt a javaslatát, hogy az ivekkel való gyűjtést terjesztse ki a többi kerületekre is.

Kaas Ivor báró, az előértekezleten gróf Károlyi István nevében, azt az indítványt tette, hogy kérjék föl gróf Zichy Gézát hangverseny rendezésére, annál is inkább, mert a gróf már ki is jelentette, hogy erre készségesen vállalkozik.

Glück Frigyesnek azt a javaslatát, hogy gondoskodjanak a szegény gyermekek védelméről, — kiadták a választmányoknak. Helyeselte a gyűlés, egy jótékonycélú bazár rendezésének eszméjét is. Bejelentette még Havass Rezső, hogy *Pörge* Gergely festőművész egy 100 korona értékű kis olajfestményt küldött a szegények javára való kisorsolás céljából és hogy a gyűlés folyamán 170 korona adományt kapott a jótékony célra s hogy Zichy János grófné és Károlyi Gyula grófné nagyobb mennyiségű ruhafélét küldött szétosztás végett.

Az előző mindezek után, annak a véleményének adott kifejezést, hogy a jószívű emberek segítségével, egyetlen éhez ember sem lesz a Józsefvárosban — s ezzel a nagygyűlést berekesztette.

Berzeviczy Albert indítványára a nagygyűlés házassági közönetet mondott a nemeselelő mozgalom vezetőinek.

A szegények segítése a farsangi mulatságokkal megint nyert erejében, a jó emberek vigasságuk köz-

ben nem feledkeznek meg a nyomorgókról. A karácsony táján megindult akció mind jobban általánosul és már számos nagy vidéki városban osztogatják a kenyeret a szegények között. A Podmaniczky-utcai kenyérszító-boltban tegnap 11.500 adag kenyeret adtak a szegényeknek.

Az ingyen kenyérre ma 26 koronát kaptunk, amelyet rendeltetési helyére juttatunk. Festetich Mari grófné, Erzsébet királyné volt udvarhölgye, nemes szívű adománnyal siet a szegények segítésére, 25 koronát küldött ma hozzánk az ingyen kenyérre a fenköltén gondolkodó grófné. Sala Muci 1 koronát juttatott a nemes célra. Ezenkívül még a következő adományok érkeztek az ingyen kenyérre: Dr. R. M.-né 20 korona, Vas Ferenc 10 korona, May Sándor gyűjtése, Nagyváradi 50 korona, Fényes Dezső 100 kenyér.

A budapesti fa- és szénkereskedők ipartársulata tüzelő-anyagot gyűjtött a szegényeknek. Az indítványt az ipartársulat január 6-diki ülésén szép beszéd kíséretében tette meg. Fenyő Sándor, az ipartársulat érdemes jegyzője s szavainak eredménye az, hogy mai napig hatvan fa- és szénkereskedő összesen 7935 kilogramm szénét és 1050 kilogramm fát ajánlott föl a szegényeknek. A tüzelőanyagra szóló utalványokat a hetedik kerületi előjáróság osztja ki.

Az I. ker. előjáróság közli, hogy Hofhauser Elek építómester a népkönyvra javára 30 koronát adományozott. Grünwald Samu divatrukereskedő január 21-ikén száz szegény embernek ad ebédet.

— **Ruhakereskedők értekezlete.** Országos értekezletre hívja egybe Stiller Ignác, Holtzer Mihály, Moskovits Andor és Moskovits Jakab Aradról Magyarországi ruhakereskedők. Az értekezletet Budapestben tartják meg február 14-ikén a Pannónia-szállóban. Az érdekeltek közös bajokról fognak tanácskozni; többek között csak hivatottaknak akarják a részlet-üzletet megengedni, a fogvaszati szövetkezetek valamint a képestéssel nem bírók jogosulatlan konkurrenciája ellen ezért állást fognak foglalni.

— **Hűtlen hivatalnok.** A Fehérkereszt Egyesület nagy kár érte a napokban. A derék egyesület, amely a fővárosban évek óta áldásos működést fejt ki a jótékonyaság terén, legutóbb egy husz éves fiatal embert alkalmazott hivatalnokképpen. Az illetőt a napokban főnöke egy 3112 koronát tartalmazó pénzeslével elküldte Tápó-Gyöngyére, hogy azt az ottani előjáróságnak átadja. A fiatal ember a pénzzel megszökött, mert a levelet sem az előjáróságnak át nem adta, sem a hivatalába nem tért azóta vissza. Az egyesület ennek következtében megtette az illető ellen a följelentést a rendőrségnek, amely most mindenfelé keresi a rossz utra tévedt fiatalembert. — A sikkasztó fiatalembert Kircz Zoltánnak hívják. A rendőrség kiderítette, hogy Kircz Zoltán hétfőn reggel Kassa-Oderberg irányában elhagyta a fővárost. Elutazása előtt már a lopott pénzen új ruhát vett és egyéb bevásárlásokra eszközölt s minden fel arra mutat, hogy Amerikába szökött. ahol több esztendeje él egyik testvére Chikágóban. A könnyelmű fu, ugy-látszik, gondosan elkészült erre az utjára. Néhány hete állandóan utlevél után járt, ami azonban akkor még nem tűnt fel hivatali környezetének. A rendőrség körözötti Kirczet, sőt a tengeri városok hatóságait távirati uton kérte föl a fiatal sikkasztó letartóztatására.

— **Rablógyilkos albánok.** Szaloniki-ből borzasztó rablógyilkosságok hírére hozza a táviró. *Panagotis* jaffai görög kereskedő feleségével és gyermekével Szaloniki-ba utazott rokonainak látogatására. Este-fel egy szűk utcán mentek látogatásból haza, amikor egy vendégül előtt őt *fejjel* bandita megrögzött a család. A rablók pénzt követeltek s a kereskedő át is adta minden pénzét, de a támadók mégis meggyilkolták mindhármukat. Aztán a holttesteket iszonyatosan megcsontították és azzal tovább állottak. Nem sokára egy katonai őrszár járt arról és fölfedezte a borzasztó gyilkosságot. *Osman* effendi, a rendőrség parancsnoka kiadta a parancsot, hogy a rablógyilkosokat vegyék üzőbe és a tettesek közül sikerült is ketőt kézrekeríteni. Az elfogott gyilkosok, névszerint *Hadzsi Stoeszko* és fivére *Bociac*, albán származásúak. A lakásokon tartott házkutatás alkalmával a vizsgálóbizottság a pinchehelyiségekbe is behatolt és ott irtoztos bűz üdött meg orrukat. Felturatták a talajt, s abban kilenc omlásnak indult holttestet találtak elrejtve; ezek valószínűleg régebbi bűntények áldozatai voltak. A vizsgálót értesylen folytatják.

— **Elfogott sikkasztó.** Dr. Szentkirályi Sándor ügyvéd segédét, aki *Ludák* Károly nyíregyházi városi tiszti ügyészétől 6800 korona árvaipént elikkasztott, Szegeden elfogták és ma átadták a nyíregyházi ügyészségnek. 2000 koronát találtak nála.

— **Izraelita istentisztelet.** A pesti izraelita hitközség dohány-utcai templomában a péntek esti istentisztelet további intézkedésig 1/5 órákor kezdődik.

— **Politikai gyilkosság Szerbiában.** Belgrádból jelentik, hogy a 12. gyalogezredben szolgáló *Szudimac* Rátkó káplár letartóztatott, mert az a nyomtatókoss gyanu terheli, hogy ő a gyilkosa *Protics* Miodrag kruseváci kerületi prefektusnak, akit mintegy két hónappal ezelőtt orozva agyonlőttek. A káplár állítják *Minics* Mihály majdovai plébános felbujtására követte el a gyilkosságot, a felbujtót pedig állítólag politikai indítók vezették.

— **Két emberélet egy krajcárért.** Kiszlák Ádám muraszahelyi, *Bécs* József novai és Szabó Pál hosszafaludi járási erdőőrök a múlt pénteken bementek Alsó-Lendvára. Dolguk végzetlenül betértek *Kázár* Ferenc vendéglőjébe ebédelni. Velük volt Kiszlák Ádámnak István nevű nős fia is. A négy férfi borozgatott s később közülük tilt Kázár Ferenc is. Szabó Pál és Kiszlák Ádám közösen fizettek egy liter bort s a korcsmáros Szabónak egy krajcárral kevesebbet adott vissza. Kiszlák István figyelmeztette Szabót a tévedésre s ebből eredt a veszekedés. Kiszlák István másik asztalhoz ült, majd visszatért és engesztelgette Szabót. Később Kiszlák is dühös lett és szidta, csórolta az erdőőrt, aki erre botot fogott és ki akarta Kiszlák Istvánt parancsolni a szobából. A dologból verekedés lett. Kázár, a vendéglős el akarta őket választani s a dulakodás hevében egyik sem vette észre, hogy Kiszlák István kést vett elő. A verekedés szemlélői is csak akkor látták a veszedelmet, mikor Kázár Ferenc összeesett és Szabó Pál fájdalommal felkiáltott. *Kázár Ferenc a hasába három szurást kapott s néhány perc alatt meghalt*; Szabó Pál pedig még három napig szenvedett s nagy kínok között hunyt el. Kiszlákot a csendőrök egy pálinkamérésben fogták el.

(x) **Esti órákban és boros időben** is készít *Rivoli* lényképzési műterme (Kerepesi-ut 30.) művészes kivitelei lényképeket művilágítás mellett. 1. elvételék bármely esti órára előjegyezhetők, sőt a hölgyek részére jelmecsek nagy választékban állnak díjtalanul rendelkezésre.

(x) **Felhívjuk tisztelt olvasóink figyelmét** *Schneider* József hírneves győztes hirdetésére, ki számtalan elismerő és bályalmozattal igazolja, hogy *pántkagilistát* lejestül fájdalom nélkül néhány perc alatt teljesen elhajtja a páfrány tokecskák által.

(x) **Január hónap 25-én** lesz Magyarország egyik legkedveltebb és legolcsóbb sorsjegyenek, a 3 szalagos Magyar Jelszolg sorsjegyeknek húzása. Ennek az értékpapírnak vétele a takarékos közönségnek a legmelegebben ajánlható, amennyiben teljes biztonsága mellett, még kielégítő kamatozást és nagy nyérő esélyeket nyújt.

A helybeli *Merkur* váltóüzleti részvénytársaság (*Arany János-utca 31.*) abban a kellemes helyzetben van, hogy e sorsjegyeket a kevésbé vagyonos osztállyal is hozzáférhetővé teszi. Amennyiben nemcsak késpénz ellenében, hanem előnyös feltételek mellett részletfizetésre is adja és ez uton a közönség takarékosági hajlamát is nagyban előmozdítja.

Tisztelt olvasóink figyelmét felhívjuk e jóhírű intézet mai hirdetésére.

(x) **Kérjünk mindenütt Emke-gyűjtőt!**

A virágvolgyi plébános vesekése.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, január 17.

Havlicsek Vince, a hírhedt virágvolgyi plébános, akinek ügye két esztendővel ezelőtt olyan nagy port vert fel, eltűnt Budapestről, ahova Pozsonyból való távozása után költözött. Eltűnt, mert törvénybe ütközött dolgokat cselekedett a plébános ur, s ezeknek következményei elől menekült ismeretlen helyre. Egész sereg ember tett ellene feljelentést a rendőrségnek, amely a vizsgálat befejezése után áttette ügyét a büntető törvényszékhez. Pár nappal ezelőtt kihallgatásra idézték *Havlicsek* Vincét, de az idézést nem tudták neki kézbesíteni, mert *Havlicsek* eltűnt a fővárosból, senki sem tudja, hogy hova. A törvényszék ugyan elrendelte országos körözését; de valószínű, hogy nem találják már meg a rossz utra tért plébánost, aki — mint hírlak — Amerika felé vette útját.

Nagy port vert fel annak idején *Havlicsek* Vincének, a pozsonyi virágvolgyi plébánosnak ügye. *Havlicsek* Vince rendkívül agilis ember volt, nagy híve a néppártnak, melyet ő szervezett az ország nyugati megyéiben. Pozsonyban lapott tartott fenn, egy német nyelvű napilapot, amely a néppárt céljait szolgálta. Nagyuri lábón élt az egyszerű külvárosi plébános, sok, nagyon sok pénzt költött, amely költségeket nem állott arányban az ő jövedelmével. A virágvolgyi plébánián lévő lakása fényesen volt berendezve s örökös dárúd folyt ott. A plébános ur különben elegáns fogatot tartott, az első gumike-rekűt Pozsonyban s azon járt be a virágvolgyi plébániáról a városba.

Egyszer aztán suttogni kezdtek a városban, hogy *Havlicsek* Vince, a virágvolgyi plébános kezén misepénzek tűnnek el s ezekből telik a nagy uraságra. Amikor aztán már országos botrányra nőtt ki magát a dolog, egyházi hatósága vizsgálatot indított s kiderült, hogy hiba van a kréta körül, nagy hiba. A plébános ur azzal védekezett, hogy a sok pénzt a virágvolgyi plébánia épületébe, kertjébe verte bele s a templomot is kiesinosította. Azonban még sem várta meg felsőbb hatósága ítéletét, hanem otthagya a virágvolgyi plébániát és bucsu nélkül Budapestre költözött.

Körülbelül másfél éve ennek. *Havlicsek* Vincét az *Andrássy-ut* 83-ik szám alatt lévő házban bérelt fényes, öt szobás lakást és német nyelvű néppárti lap

alapításán törte a fejét. Ehhez azonban nem volt pénze s így a terv csak megmaradt tervnek. De a Virágölgyből elhozott kis pénzeske is elfogyott s itt kezdődik Havlicsek Vince süllyedése.

A fényes lakásra és még fényesebb életmódra nagyon sok pénz kellett. Nagy háztartást vitt Havlicsek Vince Budapesten is, inaszt, tikárt, szakácsnét tartott s állandóan rendelkezésére állott egy számozatlan fiakkor.

Barátai, ismerősei azt hitték, hogy van pénze bőven, pedig — amint utólag kiderült — csalárd uton szerezte a nagy háztartás költségeit a virágölgyi plébános ur. Több fővárosi butorkereskedő és ékszerész siratja most, hogy vele üzleti összeköttetésben állott.

A nagy lakásban ugyanis nagyon gyakran változtak a butorok. Ugy manipulált Havlicsek, hogy megvette az út szobára való butort részletfizetésre, de alig hogy berendezték a lakását, eladta az ujonatuj butorokat s a lakást ismét másik butorkereskedővel rendezette be. Ezenkívül temérdek szőnyeget vásárolt, hol részletfizetésre, hol pedig váltóra s a szőnyegek is hamarosan tuladt Havlicsek ur. Mindezekben kívül még nagyon sok ékszert vásárolt össze különböző ékszereknél, részletfizetésre s az ékszerek is részint zálogházba, részint pedig eladásra kerültek.

Egyszer azután beütközött a krach és a plébános ur nem tudta fizetni a részleteket. A kereskedők látták, hogy alaposan be vannak csapva és a rendőrségnél család feljelentést tettek Havlicsek Vince ellen. A rendőrség vizsgálatot indított s kitűnt, hogy a panasz igaz. Az ügyet áttették a vizsgálóbíróhoz, aki egyszer kihallgatta Havlicseket, de nem rendelte el letartóztatását.

Ez pár héttel ezelőtt történt. Az Andrássy-utí lakásból azóta az utolsó butordarabot is eladták; mindent pénzre tett Havlicsek. Tegnapelőtte idézte meg a vizsgálóbíró, de az idézést nem tudták már neki kézbesíteni. A lakás zárva volt és senki sem tudja, hogy hova távozott Havlicsek Vince.

A törvényszék így elrendelte országos körzítését. Az igazságszolgáltatás azonban aligha éri már őt utól, mert ismerősei azt mondják — hogy a plébános ur Amerika felé vette útját.

SZÍNHÁZ, ZENE.

**** Új Szép Heléna.** Hegyessy Mari távozásával a Troilusbeli Szép Heléna számára készült pompás előadásán más feje került, nem kevésbé szép és érdekes feje: a *Maróthy Margit*ra. *Maróthy* Margitnak nemcsak a paróka állott kitűnően, hanem a szerep is. A csabos, érzéki hellen-asszonyt szép megjelenésével éppen úgy jellemezte, mint a játékaival, melyben büszkeség, kacérság és szenvedélyes sovárság egyesült. Az ensembleban támadt hiányt ez az új Szép Heléna teljesen kitölti.

**** Barbier halála.** Párisból táviratozzák, hogy Barbier Jules, az ismert drámaíró ma rövid betegség után meghalt. Barbier irta a *Faust*, *Mignon* és *Hamlet* operák szövegét.

**** A titkos rendőr.** A Vígsház szombati bemutatója *A titkos rendőr*, amely eredetileg öt képből áll, Heltai Jenő azonban átdolgozta és 3 felvonásba vonta össze. A bemutató és a vasárnapi második előadás iránt nagy az érdeklődés.

**** Műsorváltozás a Népszínházban.** Tollagi Adolf megbetegedése következtében a Népszínház e heti műsora annyiban szenved változást, hogy a *Modellnek* szombatira kitűzött bemutató-előadása elmarad, s így nem tartják meg a holnapra kitűzött jelmezes előadást sem. Szombaton a *Szókott katona* kerül színre *Blaha* Lujza asszonnyal, vasárnap este pedig a *Kis szökevény*. Holnap, pénteken, lép föl gróf Kinsky-Pálmay Ilka e héten másodikszor a *Nebántsvirág* című szerepében. Célestin szerepét ezúttal (a beteg Tollagi helyett) *Szerdahelyi* Ferenc fogja játszani.

**** A kassai Nemzeti Színház bérbeadása.** Kassáról táviratozzák nekünk: A szünügyi bizottság Münster Tivadar polgármester elnöklésével ülést tartott, melyen *Deil* Jenő és *Paksy* József felszólalása után, méltányolva a jelenlegi színházigazgató eddigi buzgó működését, elhatározta, hogy a kassai színházat pályázat mellőzésével, egyhangulag újabb három évre *Szendrey* Mihálynak adja.

**** A Vörösmarty-szobor** javára újabban két nagyobb vidéki város rendezett művészeti: *Zala-Egerszeg* január hó 12-én és *Gyulafehérvár* január hó 15-én. *Zala-Egerszegen* a kereskedő ifjak egyesülete (elnök *Balassa* Benő tanár), *Gyulafehérváron* az izraelita jótékony egyesület (elnök *Jónás A.*) árádózott a híker érdekében. Mind a két estén közreműködött *Ábrányi* Emil és neje. *Ábrányi* Emil Vörösmarty emlékére írt költeményét szavalta, *Ábrányiné* asszony a *Mignon* románct, *Carmen* belépő-dalát és más szer-

zők dalait adta elő. A művésznő zalaegerszegi hangversenyén dr. *Bárfy* József királyi ügyész kísérte zongorán. Nagy és fényes közönség volt együtt mind a két művészesten, mely *Ábrányi* Emilt és nejét áldozatkészességük díjában zajos ovációkban részesítette.

**** A nagyszebeni incidens.** Megírtuk mai számunkban, hogy az *Uránia* előadása alkalmával, mikor a nagyszebeni színház közönségének a *Spanyolország* című darabot akarta bemutatni, éretlen nemzetiségi tüntetés volt. Meg voltunk róla győződve, hogy csak néhány izgága gyermek vetemedett ekkora ostobaságra s a józan nemzetiségi elemek maguk is megbotránkoztak rajta. Ebben a föltevésünkben megerősít minket a józan szászok hivatalos organumának, a *Siebenbürgisch-Deutscher Tageblatt*nak ma érkezett száma, melyben az incidensről a következőket olvassuk:

Kötelességünknek tartjuk, hogy minden fenn-tartás nélkül rosszaságunkat fejezzük ki azoknak a magukat a fölött, akik — noha az egyes képek magyarázata német nyelven történt — a rákövetkező magyar nyelvű magyarázat ellen tiltakoztak. Elajta tüntetésre, melyet — s ezt az igazsághoz képest konstatálnunk kell — csak néhány éretlen ifjanc rendezett a földszinti állóhelyen, anélkül, hogy a többi német közönség résztvevő volna benne, a legkisebb ok sem forgott fenn. Mig tegnapelőtt arról volt szó, hogy a német bérlők, akik abban a hitben jöttek a színházba, hogy ott nekik érthető nyelven tartanak előadást, ezt a méltányos jogukat érvényesítették, addig tegnap mindenképpen szükségleten tüntetést rögtönöztek, amit határozottan el kell ítélnünk.

Tehát a hivatalos lap elítéli a tüntetést, azt mondván róla, hogy szükségtelen volt. Mi hozzáteszünk, hogy nemcsak szükségtelen, de haszontalan is volt.

**** 1843 másodszor.** Ma este került másodsorra *Hentaller* Lajos nagysikerű darabja. Taps ma is volt bőven, úgy a szebb képeknél, mind a zene-részleteknél. Leikes derűltség kísérte a harci epizódok leírását. A kitűnő darab állandóan műsoron marad.

**** Házihangverseny a Telefon Hírmondóban.** A Telefon Hírmondó ma este fél 9 órakor házihangversenyt rendez előfizetőinek szórakoztatására. A mai hangversenyre körmekeződéseket megígérték: *Asztaller* Irma, *Körthy* Sári, *Leopold* Franciska és *Lichtenstein* Dóra urnők, *Ney* Bernát, *Török* István és *Vörösi* Sándor urak. A hangverseny után 10 óráig érdekes híreket és táviratokat olvastat fel a szerkesztő, annak végével pedig 11 óráig cigányzene lesz hallható a kagylókön keresztül.

Hőfehérke.

— Szerző a darabjáról. —

Budapest, január 17.

A holnap színre kerülő darabomról szeretnék az előadás után írni, ha már a közönség megmondta nekem, mit tartsak a *Hőfehérke*ről. Ebben a pillanatban még igen vegyes véleményem van róla, egyszer azt hiszem: érdekes, máskor meg úgy érzem: hideg, szürke, alaktalan téli kód. Amikor kigondoltam és megírtam: izgatott és mulattatót, ma — hogy is mondjam, mert ártani még sem akarok neki — ma fúraszt, sőt egy kissé félttem is. Kétségek győztek: vajjon nem jobb lett volna-e várni az első színpadi munkámmal, amíg a másodikon vagy harmadikon annyit okultam, hogy ezt kijavíthatom?

Nem szerénységből, pardon kérszéből, vagy fikikából, komolyan mondom: valósággal kinoznak e darab gyengéi és ha legalább meg tudnék állapodni abban, hogy melyik a legnagyobb? A fő — úgy itélem — mégis csak az, hogy kiadtam könyvalakban, mielőtt színre került és ez ugyan-csak megérzi rajta. Ha azonban a közönség ezt nem kifogásolja, engem igen könnyű rábeszélnei, hogy én tévedek. Valószínű, sőt biztos. Oh szerkesztő ur és nyárias olvasó, ha állott valaha önök előtt megtört szinkritikus, az én vagyok, a holnapi szerző. És e fáradt hangulatban: csufolva dicsérni, dicsérve csufolni sem tudom többé a magam darabját. Még az újságírói készségem is elhagy, nem tudok ma írni és ime kérőre fogom a dolgot: engedje meg nekem a *Budapesti Napló* közönsége, hogy az érdemleges dolgokat, a romantikus kis történeteket és színes részleteket ez első darabomnál akkor mondjam el, amikor eldől a sorsa. Ha tetszeni fog a közönségnek: nagy passzióval pótlom, amit ma elmulasztok.

Bródy Sándor.

Bródy Sándor, a Nemzeti Színház igazgatója a következő sorokat intézte a *Budapesti Napló* felelős szerkesztőjéhez:

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Engedje meg nekem, hogy a Nemzeti Színház holnap esti előadásához, amelyben színpadon először jut szóhoz egy magyar író, mint ilyen régen disze és becsülete az irodalomnak, én is szolgálhassak egy adalékkal. Ez az adalék pedig az, hogy a holnap színrekerülő darab, a *Hőfehérke*, a Nemzeti Színházhoz annak rendje és módja szerint benyújtva soha nem volt. Ime a szerzőnek ebben a dologban hozzám írt első és egyetlen

levele, amelyet — az ő tudta és engedelménélkül — adjunk itt közre, s amelyből mindez világos:

Kedd.

Kedves barátom. Itt az a rémdráma, amely a holnap este megjelenő Fehér Könyvből lesz meg. Holnapig tehát burzalmas titok. A bajársnak küldöm és nem a direktornak, azért, hogy majd egyszer beszéljessünk róla: vajjon ugyanegy hibákat látunk-e benne, ugyanegy okon gondoljuk-e, hogy nem előadásra való, különösen nem a Nemzetiben. Ugy vélem, hogy külföldön nem volna egészen, biztosan lehetetlen, különösen német nyelvű részletekkel, amelyeket a könyv miatt, a hely miatt ki kellett hagynom. Így a református pap nagy tőszját a hitre az első fölvonásban.) Különböző mit fontoskodom ezzel a kilenc év előtt regényben megjelent sujetemmel, melyet most kilenc nap alatt irtam újra. Vannak friss dolgaim, hajh! Most neki rugaszkodtam, két darabot is csinálók egyszerre, az egyiket, mint direktornak, ha élünk, januárban elküldöm.**) A másik nem magának való, gazdája is volna, csak meg ne bánja. Isten vele Lacikám, ha kedve szótlyan, nézze meg e fogalmazványt. Öleli

Sándor.

Hogy ebből a levélből hogyan lett szerző-dés az író és a színház igazgatósága között, annak az elmondására már inkább *Bródy* Sándor az illetékes.

Szerkesztő urnak alázatos szolgálja

Bródy Sándor.

MŰVÉSZET.

□ **Felolvasás a magyar festőművészekről.**

Szalay Imre, a Nemzeti Múzeum igazgatója, január 19-én, szombaton délután öt órakor a Múzeum könyvtárának olvasótermében felolvasást tart a XIX. század festészetéről hazánkban cím alatt. *Szalay* ismertetni fogja a magyar festőművészet történeti fejlődését és vetített képekben be fogja mutatni a legkiválóbb festőművészek: *Barabás* Miklós, *Lóts* Károly, *Székel* Bertalan, *Munkácsy* Mihály, *Benczur* Gyula, *Wagner* Sándor, *Zichy* Mihály, *Jankó* János, *Ligei* Antal és mások remekműveit.

□ **Az állami nagy aranyérem.** Megírtuk, hogy a téli tárlat szűrije előterjesztést tett a közoktatásügyi miniszternek, amelyben ajánja, hogy ezúttal az állami nagy aranyérem *Zemplényi* Tivadar „Virasszatók és imádkozók” című képre adassék ki. Mint ma értesülünk, *Wallacis* miniszter hozzájárult ehhez az előterjesztéshez s *Zemplényi* Tivadarnak jutatta a nagy aranyérmet.

□ **Az új olasz levélbélyegek.** Mint minden művészeti ügyekkel törődő országban: Olaszországban is pályázatot írtak ki művészi formájú levélbélyegek tervezene beszerzése céljából. Az új bélyegmintákat, amelyen *Viktor* Emánuel király arcképe látható, e napokban mutatták be az olasz uralkodónak. A király kifogásolta arcképet, amely en profil ábrázolja és meghagyta, hogy arcmását en face örökítsék meg a bélyegeken. Ebben az értelemben most újabb pályázatot hirdetnek és nem sokára megiesznek az új bélyeg is, amelyek en face ábrázolják majd a fiatal olasz királyt.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

□ **Ifjusági könyvtárjegyzék.** Ifjusági könyvtáraknak, tanulóknak és szülőknek becses szolgáltatást tesz dr. *Szenik* István, a kitűnő pedagógus, időségi folyóirata, amely az ifjuság kezébe adható könyvekről hoz részletes bírálatot és jegyzéket. A januári számot a szerkesztő érdekes cikke vezeti be. A jegyzék előfizetési ára 1 korona 20 fillér. A kiadóhivatal Szentkirályi-utca 38. szám alatt van.

□ **Ókori Lexikon.** A Franklin-Társulat kiadásában megjelenő, *Pecz* Vilmostól szerkesztett *Ókori Lexikon*-nak megjelent a 8-dik füzet, amely a Comitia calatától Daciát terjedő cikkeket tartalmazza, ezek közt a *Coracum*, *Costoboci*, *Crumerum*, *Cuoci*, *Cusum*, *Daci*, *Dacia* című hungaricumokat. A füzetet 8 ábra díszíti; ára 1 korona. Megrendelhető a *Budapesti Napló* kiadóhivatalában.

□ **A magyar királyság, kereszténység és reformáció.** E címen jelent meg *Szász* Károly püspöknek, az elmúlt év utolsó napján tartott egyházi beszéde, amely a történet nyomán államunknak a kereszténységben és a reformációban gyökerező erejét avval a szónoki díszszel és avval a mélységes hit-buzgalommal fejti ki, mely *Szász* Károly egyházi szónokaitat mindig jellemezte.

*) *Gabányi* mondja el az I. fölvonásban.

**) Már nem küldte el.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ **A zental osata.** Fényes látványossággal kecsgették a múlt év tavaszán a főváros lakosságát egy Kronan Garten Leó nevű nemzetközi kalandor, aki élő sakkjáték alakjában ígerte bemutatni a zental osatát. Utóbb kiderült, hogy a vállalkozás csupán arra irányult, hogy hisztérien emberekől óvadékokat kaparítsanak el a szélmások, aki tervét el is érte, mert Glückman Arminót, Breuer Ödöntől és Weber Lipóttól 1000 —1000 korona óvadékokat vett föl s Budapestről ezután megugrott. A megkárosított szegény emberek feljelentették Kronant, aki dr. Gleichman Lajos fővárosi ügyvédet bízta meg védelmével. A mára kitűzött büntetőfővádlást minthogy Kronan Garten Leó holte nem volt kapható, el kellett napolni. A törvényszék elrendelte a szélmások körözését.

§§ **Az újszentannai zendülés.** Áradó táviratok: Az újszentannai zendülés tárgyalása folyamán ma a perbeszédet mondták el. Feltűntetést keltett, hogy Domonkos alügyész a zendülők élén állott Oszter György néptábornok és több vádlottal szemben bizonyított hiányában a vádat eljuttatta, a többinek szigorú megbüntetését indítványozta. *Farabás Béla* védő az öt áldozat haláláért a főszolgabíró, a csendőrközlő ügytelenségét s a közigazgatást teszi felelőssé és fölmentést kért. Az elnök szombaton hirdeti az ítéletet.

§§ **A bécsi rendőrség.** Bécsben a rendőrség egyszerű feljelentésre letartóztatott egy magyar állam-polgárt s másfél napig tartott tolvaiok és zsebmetszők között. A letartóztatott ember *Löwinger Zsigmond* dunapataji nagybirtokos, ki híztott marháinak értékesítése miatt utazott Bécsbe. A feljelentő, ki magát gradieskai lakosnak mondotta azt a vádat emelte a nagybirtokos ellen, hogy Győrben 19.0 forint tartalmú tárcáját lopta ki a zsebéből s azt egyik társának adta, ki a pályaudvaron az utasok tömegében eltűnt. A gradieskai ember már Bruckban megvette a feljelentést, de ott Löwinger nyomban igazolta magát. A bécsi rendőrség, melynél a gradieskai ember újabb feljelentette Löwinger, másfél napig tartotta fogva a magyar nagybirtokost, ki ellen abszolúte semmi gyanús jelenség nem merült fel. Gyanús ebben az esetben csakis a feljelentő volt, ki ellen a meghurcolt nagybirtokos meg is tette a feljelentést. De megvette a feljelentést a bécsi rendőrség ellen is, mely bűnös könnyelműséggel kezelte a nyilvánvalóan alapot nélkülöző feljelentést, s csak másfél nap után fogadta el a magyar állam-polgár igazolását. Micsoda éktelen zajt csapnának a kedélyes bécsiek, ha a budapesti rendőrség hasonló eljárást tanusítana osztrák nagybirtokosokkal szemben!

A bandita.

— Esküdtészi tárgyalás. —

Budapest, január 17.

Oh Ernáni, te aki oly sokra tartottad mesterségedet, aki rablóvirtusaid révén oly előkelő pozíciót biztosítottál magadnak a zeneköltészetben, hogy elkomorult volna romantikától sugárzó arcod, ha a mai esküdtészi tárgyaláson méltatlan epigonodat, *Hóra Tivadart*, megpillantottad volna.

Hóra Tivadart ugyanis a vádhatóság rablás miatt állította az esküdtészek elé. Ernáninak ez a legfrissebb sültétű epigonja tizennyolc éves, puffók arcu, alacsony termetű siheder. Mikor a rablást elkövette, csak tizenhat éves volt. Éppenséggel nem ítéletes alak. A vádlottak padján egy meglapul a markos börtönör mellett, mintha megnyugvást találna a fegyveres fedezetben. Az elnök első kérdésére sirva lakad, s zokogva regegi: „Nem bántottam én senkit, kérem alássan.”

Annai bizonyos, hogy ilyen banditát az öreg Pítavall méltatlankodva utasítana vissza. Az esküdték helyzete egészen más. Ok kénytelenek komoly arccal, s mint a törvény rendeli: harag és félelem nélkül ítélni felelte.

Lássuk, hogy került Hóra Tivadar a bandita sorba? Miért állott törvényt tizenkét komoly ur előtt? Hol és miképp veszélyeztette a társadalmi rendet?

Nos, Hóra Tivadar a legközönségesebb, hogy ne mondjam, a legigénytelenebb csirkefogó-típus. Szegény, fővárosi napszámosok gyermeke, ehhez képest az utcán nevelkedett, s annak piszka között nőtt fel. Egy izban szentet lopott, amiért nyolc napra elítélték. A fogházból kikerülve, azonnal a bandita pályára lépett. Nem bajta ugyan a rengeteg, nem állott az országútra, hanem kirándult a rákosi rendező pályaudvarba.

Többet magával jelent meg. Társai tizenkét-tizenhárom éves fiúk voltak, kik között a korelnöki, vagy ha jobban tetszik: a rablóvezér! tisztet töltötte be.

A rákosi pályaudvar melletti homokbuckák között három kis diák botanizált, nagyon modor éremnnyel, mert a futó homok flórája nyomorúságosan szegény.

A retteglett rablóvezér, Hóra Tivadar, állítólag bottal megverték a három kis diákot, de nem a régi sablon szerint, tudniillik nem azt mondta: pénzt vagy életet! Hóra tudta, hogy a rákosi homokon szorakozó ifjúság pénz nélkül szokiklódzik. Ehhez képest ő is leszállította igényeit s két pajtásai segélyével elszedett

a gyerekektől, ami zsebükből található volt: ceruzát, penecillust, ólomsipot, tentatort, variété-jegyet s egy nagyító üveglencsét.

— Agyonütitek benneteket! mondotta állítólag a rablás alkalmával.

A kis diákok természetesen készséggel váltották meg életüket egy-egy ócska penecillussal, tentatort-val, sőt a nagyító üveglencsétől sem sajnálták megválni.

Nekem úgy tetszik, hogy az utóbbi, a nagyító lencse végzetes szerepet játszik Hóra rabló-pályáján. Ez okozta, hogy az esküdték elé került. Mert először a büntető-járásbíró ítélt fölőtte s egy havi fogházra ítélte. Le is ülte a büntetését, de az ügyésznek megfélebbezte, s kérte, hogy zsarolásért helyezzeek vád alá. Az ügy a vádtanács elé került, mely, úgy látszik a büneljéket kezelő nagyító lencsén keresztül vizsgálta Hóra bűnügyét, s a rablás ismérveit látván fennforogni e miatt helyezte vád alá Hóra Tivadart.

Igy lett a csirkefogóból bandita a 350 §. alapján. Társai méltán irigyelhetik ezt az aránylag gyors kariért.

A ma megtartott tárgyaláson *Zsitvay Leó* elnököl, a vádhatóságot *Selley Barnabás* képviselte, a rablót dr. *Vaisz Ödön* védte.

A tárgyalás komolysága mindig komoly veszedelemben forgott, valahányszor a vádlottat mint rablót kellett asztrofórálni. Még az elnököt is behálózta olyankor a bohózati hangulat. Mosolyogva jegyezte meg egy helyütt, hogy sokkal illendőbb dolog lett volna a kis diákokat megvédelmezni, mint izé... kirabolni.

A tárgyalásról a következő tudósítást adjuk:

Az elnök: Azzal vádolják, hogy azt a három fiatal embert megtámadta, leszurással lenyegette s kényszerítette őket, hogy mindenüket átadják. Azonkívül a magyar államvasútnál egy bádógesővet is lopott. Bűnösnek érzi magát?

— Igen.
— Most már mondja meg, mennyiben érzi magát bűnösnek? Mit tett azzal a diákokkal?

A vádlott (sirva): Elvettem tőlük egy tentatort s egy vadászszípót.

— Nem lenyegette őket?

— Nem.

A *Sir Samura* rá is ütött, mikor nem akarta mindjárt odaadni a holmiját.

— Azt nem én tettem, hanem a másik kettő.

— Hová lett az a másik kettő?

— Nem tudom, nem ismertem őket. Mikor én odajöttem, az a kettő már ott volt, s én a földről fölvettem a tentatort meg a vadászszípót. Másról nem tudok.

— Hát mi van azzal a bádógesővel?

— Az ott feküdt a sikeken.

• Nem volt magának semmi keresete?

— Nem.

Hát a szüleinek sem volt?

— Azoknak volt.

— És segítettek magán?

— Igen.

— Akkor miért adta magát ilyen dologra?

Persze iskolába, templomba sohasem járt, nem csoda, ha ennyire jutott.

Stein Ede tizenhárom éves fűszerkereskedő-inas elmondja, hogy többedmagával sétált a Rákoson, mikor szembe jött velük Hóra s erőszakkal elvette a holmijukat.

Az elnök: Miből állott az erőszak?

A tanu: A zsembem nyult.

— És ti nem védekeztek?

— De igen. Hanem Hóra kezében egy nagy dorong volt; aztán hául jött a két társa s így nem mertünk neki ellenszögölni.

— Töled mit vett el?

— Egy ceruza-hegyezőt és egy nagyító lencsét.

Hóra azt mondja, hogy nem ő vette el a dolgokat, hanem a másik kettő.

— Igaz ez? kérdezte az elnök a tanulótl.

— Igaz, felelte a kis Stein.

Hát ki vette el?

— A két társa.

Sir Samu tizenhárom éves inasgyerek a másik panaszos, azt mondja, hogy a rákosi rendezőpályaudvar mellett levő homokbányában támadta meg őket a vádlott és cimborái.

— Mit kerestek a homokbányában?

— Nővényeket gyűjtöttünk.

— Tehát botanizáltatok.

— Igen, akkor még iskolába jártunk.

A tanu elbeszéli aztán, hogy először egy kisebbik fiu támadta meg őket és követelte, hogy adják oda neki minden értékes holmijukat különben agyonüti őket. E közben odajött Hóra s szintén résztvevő a fosztogatásban.

Mayer Gyula tizenégy esztendő géplakatos-inas a harmadik panaszos. Ő figyelmeztette a társait, hogy ne menjenek a homokbánya felé, mert ott vannak a csibészek. De mégis odamentek s akkor az egyik csibész lefogta a kezét, Hóra pedig kikutatta a zsebet s elvette a penecillust.

Több lenyegetlen tanu vallomása után az elnök befejeztnek nyilvánítja a bizonyítási eljárást.

A törvényszék nem kevesebb, mint 18 kérdést állapított meg, még pedig a rablás büntetéséről, zsarolás büntetéséről, zsarolás vétségéről és 2 rendbeli lopás vétségéről. E kérdéseknek kihirdetése után dr. *Selley Barnabás* kir. ügyész zsarolás büntetével vádolta meg beszédében a vádlottat. Dr. *Vaisz Ödön* védő a lopás vétsége mellett állagált. Az elnöki rezumé után az esküdték esti 6 órakor verdikhozatalra vonultak

vissza. Egy órai tanácskozás után meghozták az esküdték verdiktjüket, amely bűnösnek mondotta ki a vádlottat 3 rendbeli zsarolás vétségében és egy rendbeli lopás vétségében. Ezért a törvényt alkalmazó bíróság Hóra Tivadar vádlottat 4 havi fogházra ítélte, melyet azonban az elszenvetett vizsgálati fogság által kitöltöttek vett a bíróság s elrendelte vádlottnak azonnali szabadlábra helyezését. Az ítélet jogerős.

TÁVIRATOK.

Belgrád, január 17. *Markovics* ezredes orvosai megfigyelés végett az örültek bázába vitték.

Brüsszel, január 17. *Krüger* szembaja zöld halog, amelynek operálása nem veszedelmes.

Az osztrák választások.

Bécs, január 17. *Koerber* miniszterelnök néhány nap óta bizalmas tárgyalásokat folytat a pártok vezetőivel a képviselőház megalakulása dolgában. Beszölik, hogy a miniszterelnök tekintetbe fogja venni a német radikális párt felszaporodását és a Ház elnökségében helyet fog adni valamelyik tagjának.

Bécs, január 17. A *Schönerer*-párt elsőnek bocsátott ki kiáltványt. Ez a proklamáció úgy hangzik, mint egy cári ukáz. Kijelenti benne *Schönerer*, hogy szívesen fogadja minden képviselőnek csatlakozását, aki kötelező nyilatkozatot ír alá, hogy törekedni fog a német birodalom és Ausztria német tartományai közt olyan szövetséges jogviszony létrehozatalát elősegíteni, amely biztosítja a németiség állandó uralmát, és azokat is elismeri pártja tagjait, akik a *Los von Rom* mozgalmat és Ausztriának a zsidók befolyásától való megszabadítását előbbre kívánják vinni.

Vilmos császár adománya.

Königsberg, (Poroszország) január 17. Az *Ostpreussische Zeitung* jelentése szerint Vilmos császár 50.000 márka kegyadományt ajánlott fel az itteni dom helyreállítására.

Szerb-bolgár közeledés.

Bécs, január 17. A *Times* itteni levelezőjének állítólag megbízható belgrádi forrásból azt jelentik, hogy az orosz diplomácia minden megtesz, hogy *Bulgária és Szerbia* egymáshoz közeledjenek. Ez a törekvés eddig eredménytelen volt, de utjabban, úgy látszik, mint a mégis sikerülne. Az az ünnepi fogadás, amelyben *Sándor szerb király* Nisben *Ferdinánd bolgár* fejedelemt részttesítet, mutatja az orosz törekvések sikerét.

A francia kulturharco.

Páris, január 17. A képviselőházban ma az egyesületi törvény folytatásáról tárgyalása során *Pion* polemizál Vivianinak kedden mondott beszédével és örömet fejezi ki, hogy Viviani olyan őszinte volt és elárulta, hogy a törvény rendeltetése a kongregációk és az egyház üldözése. A köztársaságiak megelégednek a konkordátumról, mely a katolikusoknak szabad vallásgyakorlatot biztosít és ekként impliche az egyházi rendeket is elismeri. *Pion* végül türelmeséget és szabadságot követel mindenki részére. (Tetszés a jobboldalon.)

Azután *Trouillot* előadó szólalt fel. Kifejti a törvényjavaslat alapszámjait, melynek célja a kongregációkat alvételnek a kötelezősége, hogy az állami jóváhagyást kieszközzölék. A szónok kiemeli a kongregációk veszedelmességét az államra nézve, valamint a holt közben összegyűlt nagy vagyonok veszélyét és végül a szabadság és a nemzeti érdekek nevében a javaslat elfogadását ajánlja. (Tetszés a baloldalon.)

Ezután az ülés véget ért.

Páris, január 17. A képviselőházi szocialista képviselők csoportja az egyesületi törvényhez pótditványt terjesztett be, amely szerint a kongregációk összes ingó és ingatlan vagyona haladéktalanul államtulajdonnak nyilváníttatik és azokat az ingatlanokat, amelyeket a kongregációk jelzálogokkal terheltek meg, vagy amelyekben mint bérleti laknak, mindaddig zárlat alatt tartásák, amíg az ingatlanoknak jogos tulajdonosait kétségteletlenül megállapíthatnak.

A svéd trónbeszéd.

Stockholm, január 17. Az országgyűlés ma a trónörökös trónbeszéddel megnyitotta, melyben a király azt a reményt fejezi ki, hogy mielőbb ismét átvetheti a kormányzást. A trónbeszéd kijelenti, hogy az összes államokkal barátságos a viszony és hogy nincs ok arra, hogy a viszonyokban változás álljon be, mert az egyesült királyságok nem szándékoznak más államok ügyeibe beavatkozni. A trónbeszéd törvényjavaslatokat jelent be a hadsereg és a flotta újjászervezése és a baleset-biztosítás ügyében és végül hangsúlyozza, hogy az aratás eredménye kedvező volt. Az országgyűlés elé terjesztett költségvetés mérlege 160 millió korona. A hadügyi költségvetés össz-

hangban a hadsereg szervezetéről szóló új javaslattal 88 millióban van előirányozva, 10 millióval több mint a múlt évben.

A kínai bonyodalom.

Washington, január 17. Minthogy a pekingi megegyezést most már mindkét részről ratifikálták, az Egyesült-Államok hajlandók közbenjárni, hogy teljesítsék Kínának a hadműveletek beszüntetésére és a szövetséges csapatoknak Kínából, vagy legalább Peking közeléből való mielőbbi visszavonására vonatkozó kívánságait.

Páris, január 17. A *Patrie* jelentése szerint Frey tábornok igen el van keseredve a kormány-nak a hadi szakmáért illetőleg tett intézkedései miatt és ha nem kap elégtételt, követelni fogja a fegyelmi bíróság egybehívását.

A karlisták.

Köln, január 17. *Madridből* jelentik a *Kölnische Zeitung*nak: A karlista papok a házakon lázító felhívásokat ragasztottak ki. A hirdményeken Jézus szíve ékeskedik. A városházán a királyi család arcképei helyére keresztet és ilyen lázító proklamációkat függesztettek.

Zátonyra jutott hajó.

London, január 17. A Lloydhoz érkezett port-saidi jelentés szerint az osztrák Lloyd-társaság Kína nevű gőzöse a *Suez-csatornában* zátonyra jutott és elzárja a forgalmat. A csatornában orkán dühöng.

A pestis.

Hall, január 17. A minap Alexandriából ideérkezett *Friary* gőzös legénységéből három ember meghalt s néhányat betegben vittek be a kórházba. Azt hiszik, hogy a betegség *bubo-pestis*.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, január 17. (A *Budapesti Napló* telefonje-lentése.) New-York ma ismét gyengülést jelentett, a külföldi piaci lánnya volt s ennek következtében az itteni határidő forgalomban kevés vásárlási kedv mutatkozott. De az irányzat szilárd volt. Buza tavaszra 7.81—7.82, rozs tavaszra 7.79—7.80, zab tavaszra 3.28—3.29, tengeri május—júniusra 5.28—5.29, tengeri május—júniusra 5.28—5.29, reepe augusztus—szeptemberre 13.26—13.30 korona. A készárú piacán a fogyasztás téliensége következtében nem volt üzlet. Zárlatok maradtak: Buza tavaszra 7.83, rozs tavaszra 7.81—7.80, tengeri május—júniusra 5.29—5.30.

Berlin, január 17. A felsősziléziai szénbányák szövetségét egy évvel meghosszabbították s ennek következtében az általános szén-szindikátus létesítése megfűszült.

New York, január 17. (Terménytőzsde.) (Zárlat.) Gyapot: New Yorkban helyben 9 1/2 (9 1/2). Január 9.43 (9.43). Áprilisra 9.28 (9.28). New-Orleansban helyben 9 1/2 (9 1/2). — *Petroleum*: Stand white New Yorkban 7.45 (7.45). Stand white Philadelphiában 7.40 (7.40). Refined in Cases 8.50 (8.50). Credit Balances at Oil City 1.27 (1.27). — *Zsír*: Western steam 7.55 (7.55). Robe és Brothers 7.90 (7.90). — *Tengeri irányzata* szilárd. — Január 46 1/2 (46). — *Márciusra* 46. — (44 1/2). — *Májusra* 44. — (43 1/2). — *Buza irányzata* állandó. Píros őszi helyben 79 1/2 (79 1/2). Január 78 1/2 (78 1/2). Márciusra 79 1/2 (80 1/2). Májusra 79 1/2 (79 1/2). Júliusra 79 1/2 (79 1/2). Gabona szállítási díja Liverpoolba 2 1/2 (2 1/2). — *Kávé*: Iair Rio 7. sz. 7 1/2 (7 1/2). Jan-ra 5.55 (5.55). Márciusra 5.75 (5.80). — *Liszt*: Spring Wheat clears 2.65 (2.65). — *Cukor*: 3 1/2 (3 1/2). — *On*: 26.15 (26.50). — *Réz*: 16 1/2 (16 1/2). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelölik.)

Chicago, január 17. (Terménytőzsde.) (Zárlat.) Buza irányzata állandó. Jan-ra 72 1/2 (72 1/2). Márciusra 75. — (75 1/2). Tengeri irányzata tartott. — Január 86 5/8 (86 5/8). — *Zsír*: Január 7.37 (7.35). Májusra 7.47 (7.45). — *Szalonna* short clear 7.35 (7.42). — *Sertéshús*: Január 13.95 (13.90). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelölik.)

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

M. G. Budapest. Erre a kérdésre csak ószszakállu, minden szenvedélyből kivénült, minden rajongásból kikopott öreg báosik volnának hivatal válszólni; azok már szidhatják az asszonyokat, mint az obitos katoná egykori örösterét. Ezzel a kérdéssel mindenki vívódott; ki egyszer, ki többször, ki pedig sokszor életében. Ön most először szerelmes, az bizonyos, máskülönbben nem fordulna hozzánk tanácsért. Nem vágyódunk az írásszakértők kompromittált babérajaira, de ön a sorok közt világosan megirt mindent, amit elakart hallgatni. Ha tévedtünk, cáfoljon ránk. Leveléből mi azt olvassuk ki, hogy:

—ször: Tizenhét-tizennyolc esztendő,

2-szor: Most készül érettségire, ez az az életre szóló dolog, mely, mint írja, Damokles kardjaként lebeg a feje fölött;

3-szor: Nem tud tanulni, mert szerelmes és ez az a vészes tragikum, amely véleménye szerint a halálba fogja kergetni;

4-szor: Szülei vidéken laknak és ön érzi, mennyire vétkezik ellenük, mikor elhanyagolja a tanulmányait, elégtellen önmagával és mégsem bír kilábalni a bajából.

Ennyit kitaláltunk. Minden egyebet megirt. Megirta, hogy a leány, akibe szerelmes, fiatal, szép és szőke; hosszú ideig viszont szerette, sőt — horribile dictu — csókolództak, ölelkeztek is, mikor senki sem látta. Néhány hónapja a leány elhidegült ön iránt és azóta hiábavaló minden könyörgése, ő más valakit szeret!

És itt megint kitaláltunk valamit. Néhány odavetett, gyűlöletteljes mondatból azt olvassuk ki, hogy a vetélytársának már pelyhedzik a bajusza, nagyon rossz tanuló, de a tornából mindig jelesre van és ha verekedésre kerülne a sor, bizonyos, hogy ön huzná a rövidbe. Ime az ön vigasztalan helyzete. És ön azt kérdezi tőlünk, hogy mit csináljon?

Ne érezzen gúnyt, kicsinylét, vagy részvételen-séget a szavainkban, épp olyan őszinte és épp olyan meleg ez a mi válaszuk, mint az ön panaszos levele. Tanácsot adhatnánk akár százat. Elmondhatnók, hogy ne törje magát, mert minél többet jár a leány után, annál jobban ráun magára; a panaszkodó szerelmes neveléses. Elmondhatnók, hogy csak négy hétig kell igazán erőnek lennie, néhány hónap múlva már annyira megszokta bánatos magányát, hogy már nem is lesz bánatos, sőt magány sem lesz! Csak most hiszi, hogy magányosan van mindig, mikor vele nincsen. De nem akarunk önnek ifjúkori hévről, minden érzések mulandóságáról, az idő vasfogáról prezbitálni. Nem mintha nem tartanók igaznak ezeket az elcsépeelt kitételeket, de mert tudjuk, hogy ezzel nem igen enyhíthetünk az ön bánatán. Aesopus egyik meséjében egy földukló iskolásgyermekek jó tanácsokkal traktál a biztos patról egy öreg ur és megdorgálja, amiért olyan messzire uszott, hogy az ár elragadja.

— Jó uram! — kiáltja a gyerek — ments meg előbb, azután leckéztess!

Az öreg urak a patról rendszeren így akarnak segíteni a meggondolatlan ifjakon. Pedig tanácsok és szidalmak meg nem mentik a földuklót. És ezért, aki fiatal, aki jókorán még a torkán érzi a veszedelmet, az nem tanácsol. Mi sem tanácsolunk. Bizonyos dolog: legokosabban tenné, ha a könyvekbe fojtaná bánatát. Kényszerítse magát, ha lehet. Ha nem lehet, akkor sem olyan nagy a baj. Ön olyasmit sejtet velünk a leveleiben, hogy főbe lövi magát, ha látja, hogy végleg nem tud elkészülni az érettségire. Komolyan tárgyaljuk ezt a fogadkozását, nem mintha igazán nagyon tartanánk tőle, hogy be is váltja, hanem inkább, mert a korabeli legényeknek megátalkodott szokása ezt az ultima ratiót minél sürűbben emlegetni. Minden századik vagy kétszázadik aztán addig emlegeti, addig kacérkodik vele, addig gyönyörködik a saját maga elsrításában, amíg végre el is követi.

Mi tagadás, édes dolog úgy a nagy keserűség közepette arra gondolni, hogy: eh mit, ugyanis mind egy má! Meghalok fiatalon, vége szakad minden boldogtalanságnak és akik most gyűörnek, szidnak, aki most kinevet vagy meg nem hallgat, vörösré sirja majd mindenki utánam a szemét. Ezzel az éretlen érzéssel ne kacérkodik! Nem leckéztetjük öreg fejfel, értjük a keserűséget, de ezt az egy tanácsot még sem hallgatjuk el, mert az ember rendszeren a töltött revolverrel altatja el a lelkiismeretét, támogatja a reményeit, halogtatja a nehéz elhatározásait. Noha, hál' Istennek, vagy soha fel nem huzza a ravaszt, vagy ha fel is huzza, szépen lassan lebecsálja megint.

Gondolja csak el, hogy ide s tova kitavaszodik majd, letelnek a végzetes hetek és egy csillagos, meleg június éjszakán negyven-ötven hangos, libetetlenül jökdélő, mondhatatlanul boldog, tizennyolcszenn-dős fiatal ember veri majd fel az utcák csendjét, zsebében az érettségi bizonyítvánnyal sorra járva az éjjeli mulatóhelyeket. A maga pajtásai lesnek! Együtt dorbézólnak majd hajnalig tizennyolcszenn-dős szívükben a teljes szabadság isteni érzésével; reggelre pedig frissen sült zsemlekkel a kezükben elbucsnak majd egy utcasarkon, kezét szorítanak és emelt fővel, dagadó önérzéssel indulnak neki annak az életnek, amelyet ön már most elakarna vetni magától.

Higgyen nekünk: az ön kis leánykája lehet nagyon szép, nagyon szőke, nagyon hűden; ezt az áldozatot nem éri meg sem ő, sem a szépsége. A hűt-lensége pedig a legkevésbé!

Sch. J. Nagy-Perkó. Panaszával forduljon az illetékes pénzügyigazgatósághoz, mert a szemléstnek nincsen igaza. Annny vizet tarthat ott, különösen tisztasági szempontból, amennyit akar,

Z. A. Abauj-Szántó. Ha ütött a hetessel és haza-vitte, akkor megnyerte a tous les troist, de elvesztette az utimót; ha a hetesét elfogták, akkor a tous les troist is, az utimót is elvesztette.

Ludovica. 1. Csak középiskola (gimnázium, vagy reáliskola) érettségivel lehet folyamodni. 2. Három évi tanulmány. 3. Fizetéses hely 1600 korona. de vannak kintostári díjmentes, fizetéses és alapítványi helyek is. 4. A pályázatot mindig április, vagy május hónapokban írja ki a kereskedelmi minisztérium.

Gy. A. Irja meg a sorsjegyek számait, akkor utána nézelünk s az eredményről ugyanezen a helyen értesítjük.

H. S. Budapest. Május 1-ére már most is fölmondhat. Többi kérdéseire néhány nap múlva kap választ.

R. J. Gálóc. 1. Nem jelent meg. 2. Az engedélyt csak a belügyminiszter adhatja meg. Ha tudomásom előlbeli kéri az engedélyt, megkaphatja. A kérvényben mindenesetre meg kell említeni a célját. **Soh. M. Losonc.** Múltóztassék a kishirdetések után megpróbálni, úgy a legkönnyebben megy a dolog. Nálunk semmiféle állás nincs üresedésben.

M. L. Caylin. Nem ismerjük a kérdéses bécsi betéti társaságot és így felvilágosítást nem adhatunk róla.

S. S. Nyulalu. Olyan nevű rovat nincs a névjegyzékben, amely rendelkezésünkre áll.

Napirend.

Naptár. Péntek, január 18. — Római kath.: Píroska sz. f. — Protestáns: Píroska. — Görög-ország: (Január 5.) Teona. — Zsidó: Tebeth 27. — Nap két 7 óra 26 per-cor. — Nyugszik 4 óra 22 percor. — A hold két délután 3 óra 27 percor. — Nyugszik éjjel 2 óra 23 percor.

A kereskedelmi miniszter fogad délután 4 órakor. A közoktatásiügyi miniszter fogad délután 5 órakor. Nemzeti Múzeum. Régiségtár. Nyitva délelőtt 9 órá-tól 1 óráig. Többi tárai 1 korona belépődíjjal megtekinthetők.

Iparművészeti társulat karácsonyi kiállítása délelőtt 9 órá-tól 1-ig.

Országos Képtár és a Dürer-kiállítás az Akadémiában délelőtt 9 órá-tól 1 óráig.

Iparművészeti múzeum zárva.

Teknológiai Iparmúzeum nyitva d. e. 9 órá-tól 1-ig és d. u. 2—5-ig.

Mezőgazdasági Múzeum (Kerepesi-ut 72.) nyitva délelőtt 9—1 óráig.

Földtani intézet múzeuma zárva.

Magyar kereskedelmi múzeum az iparsarnokban d. e. 9-órá-tól 2 óráig.

Közelkedési múzeum a Városligetben délelőtt 9 órá-tól 12 óráig és délután 3—5-ig.

Szabadalmi levéltár (Érsebet-körút 19.) nyitva délelőtt 9—1 óráig.

Goethe-szoba az Akadémiában nyitva délelőtt 10—12 óráig.

Muzeumi könyvtár nyitva d. e. 9—1-ig.

Akademiai könyvtár nyitva délután 3—7-ig.

Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9—12-ig és délután 3—8-ig.

Iparművészeti múzeum könyvtára nyitva délelőtt 10 órá-tól 12 óráig és este fél 7-től fél 9-ig.

Magy. kir. statisztikai hivatal nyíltednos könyvtára és térképgyűjteménye nyitva délelőtt 10 órá-tól 1-ig.

Magyar kereskedelmi múzeum könyvtára és tudakozó osztálya délelőtt 9 órá-tól 12-ig és délután 3—6-ig.

Az új országos közoktatási és képesbáza délelőtt 9 órá-tól este 6 óráig. Belépődíj 1 korona.

Mentőgyepesti helyiségek reggel 8 órá-tól este 6-ig.

Állatkerti a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság: VII. kerület Kerepesi-ut 20. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-órá-tól délután 2 óráig. Tudakozó osztály és kereskedelmi szaknyitvár VII. Kerepesi-ut 22. sz. Hivatalos órák délelőtt 9—12 óráig és délután 3—6 óráig. A hazai termékek állandó kiállítása, (a Keleti mintatár és kereskedelem-történelmi gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás, melyben az üzletvezetés arisztokráciája is eszközöl) a városi iparsarnokban nyitva: délelőtt 9 órá-tól 12 óráig és délután 2 órá-tól 4 óráig. A külföldi piarendelési központi üzletvezetés (Magyar kereske-delmi részvénytársaság) V. Váci-körút 32. szám alatt.

Kivonat a hivatalos lapból.

— Január 17. —

Kincseztések. Az igazságügyminiszter dr. Káldi Gyula budapesti királyi közjegyző helyettes Szegedár királyi közjegyző, Pollák Ferenc vágséligi római katolikus segéd-lelkész a lipótvári országos fejeztéltelhez ideiglenes mino-ségi római katolikus lelkészre; a vallás- és közoktatásiügyi miniszter Schneider Ferenc okleveles tanító a fumei állami elemi népiskolához rendes tanítónak, Klausmann József ideigle-nes királyi erdgyakornokot ideiglenes közalapítványi erdgyakornokká; a belügyminiszter Szalay László belügyminis-teri fizetés nélküli segédlogalmazott valóságos segédlogalmaz-zóvá nevezte ki és főispáni titkári minőségben szolgálatára Vasvármegye főispánja mellé rendelte ki; a vallás- és közok-tatásiügyi miniszter dr. Tangi Károlynak a budapesti tud. egyetemen a fizikai tudományok mechanikai köréből magán-tanárá történő kinevezését jóváhagyó tudomásul vette s neve-zettet ezen minőségében megerősítette.

Pályázatok. Postamesteri állásra Katlóra január 31-ig, aljegyzői állásra az apatini kir. járásbírósnál 2 hét alatt, aljegyzői állásra a debreceni kir. járásbírósnál 2 hét alatt, pénzügyiör vizgázói állásra a zalaezerszegi pénzügyigazgató-ságnál március 10-ig, segédtelekkönyvezetési állásra a temes-kubini kir. járásbírósnál 2 hét alatt, irnoki állásra a ver-seci kir. járásbírósnál 4 hét alatt, pénzügyiör szemlései állásra az aradi kir. pénzügyigazgatóságnál 2 hét alatt, járás-bírói állásra a pécskai kir. járásbírósnál 2 hét alatt, telek-könyvi átalakító díjnoki állásra a hosszú-aszói kir. járásbíró-ságnál 2 hét alatt, adószíti állásra a segedi, eszeli más adóhivatalhoz 2 hét alatt, végrehajtói állásra a székesfehérvári kir. járásbírósnál 2 hét alatt, segédtelekkönyvezetési állásra a teregovai járásbírósnál 2 hét alatt, számgyakor-noki állásra a dósi pénzügyigazgatóság mellé rendelt szám-vezetőhez 2 hét alatt, két pénzügyiör fővizgázói állásra az ungvári pénzügyigazgatóságnál 2 hét alatt, postamesteri állásra Mihálydon január 31-ig, két mérnöki, eszeli két segéd-mérnöki állásra a selme-bányai kir. bányagazgatóság kerü-letében 4 hét alatt.

KÜLÖNFÉLEK.

Csodaszép dalok.

Az én szívemben élnek
Csodaszép dalok,
Hiába zeng a hárfá húrja,
El nem dalolhatók.

Az én szívemben élnek
Csodaszép dalok,
Miattuk ez a céltalan cél,
Miattuk sorvadok.

Hangjak az erdő-árnynál
Igezőbb, búcsóbb,
Miattuk lettem a világon
En a legködszabab.

Herczeg János.

— **A megfigyelt megfigyelt.** Egy leleményes és vállalkozó szellemű amerikai hírlapíró egy merész ötletének nagyon megadta az árát. Az újságírónak tudomására jutott, hogy az amerikai tébolydákban a betegekkel nem épp humánusan bántanak az ápolók és a doktorok, sőt ez intézetek közt, vannak olyanok is, amelyekben a legnagyobb és legszemérszedettebb durvaságok, emberteleségek is meglesnek. Hiába igyekezett a dolognak nyomára jönni, hogy felhívassa lapjában a közönség figyelmét a viszás állapotokra, mert nem sikerült neki biztos adatok birtokába jutnia. Végre elhatározta, hogy örülnek teteti magát, így bekerül majd egy elmegyógyintézetbe és ekkép alaposan tanulmányozhatja az ügyet. Lehetetlenül szedett-vedett frakkot öltött magára és így ment be egyik new-yorki kerületi rendőr-kapitányságra:

— Van szerencsém! Beszélhetnék valamelyik rendőrfőosztályosával.

Az ottülő rendőrfőosztályos eleinte csak bámul. Az újságíró folytatja:

— Kérem, fontos mondanivalóm van!
— Ugyan micsoda?
— Hallott ön valaha Nemo kapitányról?
— Nem én. Nem voltam katonán.
— Ugyan-ugyan! Nem is katonán volt az az ur, hanem Verne egyik regényalakja.
— Ez az a fontos mondanivalója?
— Türelem, uram, türelem! Ez a Nemo meg-
szerkesztett egy tenger alatt járó hajót, a *Nautilust*.
— Hát aztán?
— Várjon, uram, egy kissé. Ez a *Nautilus* hum-
bug! Érti: humbug!
A rendőrfőosztályos rámondta:
— Humbug!
— Az is. Egy fillért sem ér. De én, én kon-
struáltam most egy remek viz alatt járó hajót. Sőt
tovább megyek: a jég alatt is jár.

A rendőrfőosztály most már ráhagyott mindent, látta, hogy örültek neki. Beesetett egy szolgát és suttogva meghagyta neki, hogy telefonozzanak valamelyik elmegyógyintézetbe, a rendőrségen örült van ez oda kell szállítani.

Az újságíró értette, miről van szó. Csak ezt várta; kiabálva folytatta:

— De az ám! Arról nem is beszéllek, hogy hadi-
célokra mily kitűnő az én hajóm, hanem remek kény-
utazásokat is lehet rajta tenni a víz színe, sőt akár a
jég alatt is.

— Ne mondja!
— Már pedig így van. És tudja-e, hogy az egész
Kolnbusz-tojás.

— En elhiszem, de...
— Semmi „de“... Bizonyítok mindent mennyi-
ségi tanúlag.

— Nem értek hozzá.
— Urauskám, pedig ez rendkívüli primitív
dolog... Lássuk csak, ugy-e hallott ön már Newton-
nak kétféle tantételéről...

A rendőrfőosztály közbevetéssel:
— Kedves uram, szívesen végighallgatom a
magyarázatát, de nem itt, hanem a magánlakásomon.
A hivatalos órák amugy is vége van már, jöjjen,
tiszteljen meg látogatásával.

Az újságíró már értette miről van szó. Nem is
szabadkozott; kimentek, beültek egy kocsiba és haj-
tattak egy — tébolydába.

Az orvosok azonnal felvették az álörülteket a be-
tegek közé.

Az újságírónak az volt a szerencsétlensége, hogy
fölsimerte őt az intézet egyik doktora, aki félfüllel hallott
már arról, hogy hetek óta min töri a fejét a zsurna-
liszta. Ez a doktor vizsgálgatta meg az új „beteg“et és
néhány napi megfigyelés után hiába mókázott, éne-
kelt, dühöngött az újságíró, konstata, hogy nincs
annak semmi baja sem, de azért nem engedte őt ki,
hanem többi kollégájával elhatározta, hogy megug-
ratja kissé a merész embert. Egy nap három-négy
doktor megy be hozzá a cellájába.

— No, hogy van?
— En rosszul, de annál jobban a hajóm.
A doktorok összesugdosnak, mintha a betegség-
ről értekeznek, mindenféle orvosi műkifejezést mon-
danak egymásnak, végül megegyeznek valamiben.

A következő órában kapott a beteg oly hideg
bedörzsölést, hogy minden foga vacogott bele. Túrte.
Egy hét múlva ismét megvizsgálták őt. Ezután né-
hány napon át oly meleg ledörzsölésben volt része, hogy
kezdte már a tanulmány-örültséget megelégedni. A
meleget ismét a lehetetlenül hideg kúra váltotta fel,
de azért vigyáztak a doktorok, hogy baj ne essék a
„beteg“-ben. Hanem a tanulmányozó is jóllakott már
teljesen a megfigyeléssel, annál is inkább, mert látta,
tapasztalta, hogy az intézetben mily humánusak az

alkalmazottak; nevetve vallotta be tervét a doktorok-
nak és párolgó tea mellett velük együtt mulatott a
megfigyelt megfigyelt a rosszul sikerült megfigyelésen.

— **Vanderbilt Alfréd esküvője.** Oly fényes há-
zasságkötés, mint amilyen hétköznapi a fashionable
Newportban Vanderbilt Alfréd és Amerika egyik
leggazdagabb örökösöje, French Elza között, a
mesés pompájú Marlborough-esküvő óta nem volt a
yankeek hazájában. Ez esketési ünnepélyre kétszáz-
tagú társaság került együvé, amelynek a vagyonát
nem könnyű dolog számokban kifejezni. A petroleum-,
bánya- és vasutkirályok, az olaj-hercegek, közén-
grólok saját külön vonatjaikon mentek el az amerikai
Krónusok tengeri fürdőjében végbement ünnepségre.
Leirhatatlan nagyságu tömeg hullámozott Newport ut-
cáin. A mátkapár útja valóságos diadalmenet volt; az
esküvő színhelyét szolgáló templom mesés virág-
diszben pompázott.

A menyasszony ruhája a szabó-művészetnek a
remeke volt: elefántcsontszínű selyemszatekból ké-
szült s vagyonát érő csipkedisz volt rajta, három méter
hosszu uszálya magában ötezer dollárba került. A négy
nyoszolyu-lány gyöngyszürke *Crépe de Chine* ruhát
viselt, amely *liberty*-tüllel volt borítva. A newporti
Vanderbilt-villa orkhidea diszben ékeskedett. A lako-
dalmi kalács nyolcvanöt font súlyú volt és valamennyi
vendég előtt megállt az asztalon: a tányérját ugyanis
gépezet mozgatta. A völégény félmillió korona értékű
nyakéket adott nászajándéknak mátkájának s az ame-
rikai lapok szerint az esküvő alkalmából ötvenezer ró-
zát, orkhideát, szegfűt használtak fel díszítésre. A
newporti rendőrségnek negyven legügyesebb embere
vigyázott az esküvő előtti napokon a Vanderbilt-
villára, amelyben az értékeiből értékesebb nász-
ajándékok ki voltak állítva.

— **A fehér és a barna hus.** Mióta *Lydenham*
angol professzor közvényes betegeknek eltiltotta a
barna hus evését: a marhahús, bárányt, őzet és csak
borjút, kecskét, malacot, galambot, csirkét, halat, egy-
szóval *fehér húst* engedett meg nekik, azóta, mint az
Egészesség írja, nagyon divatba jött, különösen a vesé-
bajos betegek étrendjének megállapításánál ez a meg-
különböztetés. Azt állították ugyanis, hogy a barna
husban több oly anyag van, mely a veséket izgatja.
Offer és *Rosenquist* legújabb vizsgálatai amellett szö-
lnek, hogy ez a különbség egyáltalán nem létezik,
máskülönben pedig azok az anyagok távolról sem izgat-
ják a veséket. Ez a fölfedezés minden tudományos
alaptól megfosztja a fehér husos étrendet és így jö-
vőre meg van könnyítve a vesébajos betegek étrend-
jének szabályozása, ami eddig bizony sokszor nagy
gondot adott a gyakorló orvosnak és a betegnek
egyaránt.

REGÉNY.

A rajongók.

— REGÉNY —

Írta: STEPNJÁK.

(47)
Bizonyára arra menet jutott valami eszébe s
fölnézett, hogy azt Andrejrel is közölje. Nem egy
jó gondolat merült már fel az utolsó pillanatban.
Andrej legalább így hitegette magát, hogy ki-
szorítsa balsejtelmét. Hanem amikor a fiatal asz-
zony levette a kendőt, amely eltakarta állát és
ajkát s Andrej meglátta a sápadt, izgatott voná-
sokat, megdöbbant a szíve.

— Új szerencsétlenség?! kiáltott fel.
— Nem. Hanem olvassd el ezt, szólott Zina s
egy szent-pétervári sürgőnyt adott át neki.
Egy pillanat alatt elolvasta.
Taras Kostrovól jött, s közönséges keres-
kedelmi tudósítás szavaiba volt bele szorítva.
Hanem az értelme annál komolyabb volt. Taras,
aki nyilván a párt megbízásából beszélt, meg-
hagyta nekik, hogy három napra halasszák el a
merényletet.

Alkalmassint valami fontos „üzletet“ kellett
Szent-Péterváron holnap vagy holnapután végre-
hajtani és ez meghiusulhatna, ha a rendőrség
előzetesen értesül a dubravnik merényletről.

Mind Andrejnak, mind pedig Zinának volt
elég tapasztalata arról, hogy ez nem éppen ritka-
ság. Hanem tudták azt is — Andrej mindenestre-
már — hogy a dolgok állása szerint a fölti-
vának engedő annyit jelent, mint fölládozni az
egész tervet.

— Hát ez hogy izlik! — szólott Andrej, át-
adva Vasilijnak a sürgőnyt.
Vasilij felelet helyett összemorzsolta tenyeré-

vel az iratot, nagyot füttyült és az asztalra ha-
jtotta.

— És én olyan szépen megolajoztam a ko-
csit és megtisztítottam a lovakat mára! Öszinte
sajnálkozása között ez villant át először az
agyan.

Andrej röviden akart elbánni az akadálylál.
— Nekünk késő elhalasztani, — szólott.
— Hogy lenne késő, — felelt Zina. — Mint-
hogy még nincs végrehajtva, el is lehet ha-
lasztani.

— De hát ezzel az egészét feláldozzuk. Ki
tudja, nem-e az utolsó alkalmunk.

— Lehet, — szólott Zina.

— Nos, vágott vissza makacsul Andrej, akkor
nincs joguk ezt követelni tőlünk; és ha teszik,
a mi jogunkban áll végrehajtani tervünket. Ne-
felejtse el, hogy ez elhatározott dolog. Hónapok
óta dolgozunk rajta, most végre reményünk van
szerencsésen befejezni és most azt akarják, hogy
valami új terv miatt, ki tudja milyen ostobasággal
ott hagyjuk az egész dolgot, amelyben három
ember élete forog kockán. Ez mégis csak sok.
Ha a párt ilyen politikát akar folytatni, akkor
soha lesz valaminek a vége.

Zina úgy megharagudott szavaiért mintha
csak személyes sértésnek készült volna.

— Ugyan Andrej, ne beszélj ostobaságot!
kiáltott fel. Azt hiszed, én nem tudjak megítélni
az elhalasztás következményeit? Ha sürgönyöz-
tek, akkor az ő ügyük fontosabb a miénkél.
Magad is tudod, hogy engedelmeskednünk kell.

Ezek voltak szavai. Hanem nagy, szürke
szemével oly fájóalmasan esdve nézett, mintha csak
azt akarná mondani:

— Minek kintol hiába? Azt hiszed, a dolog
nem illet olyan közről, mint téged? vagy hogy
mindezek a gondolatok bennem nem ébredtek fel?

Andrej idegesen harapdálta ajkait, de el-
hallgatott.

— Tudják már — szólott a foglyokra gon-
dolván, — hogy ma semmisen történhetik?

— Nem volt időm értesíteni őket, felelte

Zina. A sürgöny éjjel érkezett, jóval később, mint a
bürtönörrel beszéltem. Ha senkit sem látnak az
utcán, csakhamar rájönnek, hogy semmit sem
tehetünk.

— Ennek nem szabad megtörténnie. Egy-
szerűen azt gondolják majd, hogy nem volt időnk
állomásainkra jönni és hogy a merényletet haza-
menet követjük el. Okvetlen értesíteniük kell
őket. Talán kivihetük, hogy még egy kihallgatást
rendeljenek el.

— Igaz, de hogyan értesítsük őket?
— Miért ne sétálnánk mi ketten arra felé?
Ha engem látnak gyalog veled sétálni, csak-
hamar megérthetik, hogy ma semmit sem lehet
tennünk.

Zinának igen tetszett a terv. Csak attól tar-
tott, hogy a kíséret emlékezhessen Andrej arcára,
és ha most lőháton más ruhában látja, könnyen
gyanút foghat.

— Ördög vigye a sok elővigyázatot. Az én
arcomra épp oly kevés fog emlékezni, mint
a többi száz meg száz emberére, akivel még ta-
lálkoznak.

Vasilij, mint rendesen, Andrej nézetét osz-
totta, és Zina engedett. Mindjárt el is indultak.
Alig néhány száz lépéssyire a fogadótól
egy bérkocsit láttak feljőni robogni. Vatajko sző-
rös arca feltűnt a kocsik mögöl, akinek valamit
mondott.

— Halló! Állj! — kiáltott Andrej.
Vatajko leugrott a kocsirol. Hirül hozta,
hogy Klein ablakában megjelent a jel. A foglyo-
kat a törvényszék elé idézték. Az őrszemek he-
lyükön voltak.

— Fuss vissza és oszladd szét őket, szólott
Zina. — Ne lássák őket az utcán. Ma semmi sem
történhetik.

Látván Vatajko ijedt arcát, hozzátette:
— Semmi különös, csak három napnyi ha-
lasztás.

(Folytatása következik.)

— **Afrikai események.** Afrikában nem épp idillikus foglalkozás lehet a kertészkedés; ezt eléggé bizonyítja egy ott élő angol asszony levele.

„Ha a kertemben cserépbúrát emeltem fel, bizony igen sokszor megessék velem, hogy alatta oly állatokat találtam, amelyeknek nagy az értéke, de — muzeumban, spirituszos üvegben. Szó sincs róla, érdekes látvány begyűjtött palackban egy kigyó, de mikor az embernek a bokája körül tekerődik, ezt a legnagyobb fantáziával sem lehet kellemesnek mondani. Ezeket a kellemetlen látogatásokat akké szoktuk elijeszteni itt Afrikában, hogy egy szolga egész éjjelen át harangozott a kertben: a kigyók nem jelentkeztek ugyan a pokoli lármára, de mi sem tudtunk aludni. Ugy is próbáltunk a hivatal vendégek ellen védekezni, hogy tüzet gyújtottunk éjjelre a kertbe, de ekkor meg Seillából Kharibdiszbe estünk, mert egy-egy kíváncsi párdúo jött meggyőződni saját szemével arról, hogy tényleg a mi kertünkben árad-e szét a világhosszág.”

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

Szociális múzeum létesítése. Az Országos Iparegyesület munkássági szakosztálya tegnap délután Matkovecs Sándor elnöke alatt ülést tartott. Az ülésen folytatott Gelléri Mór igazgatónak szociális múzeum épitésére vonatkozó indítványának tárgyalását. A tárgyhöz először dr. Fenyvessy József szólalt fel, aki ismertette a párisi szociális múzeum keletkezésének történetét, működését és jelenlegi beosztását. Nátunk ehhez hasonló szervezett múzeum létesítését jelenleg időszerűnek nem látja és azt indítványozza, hogy az Országos Iparegyesület munkássági szakosztálya vegye át ügykörébe mindaz a tevékenységet, melyet a párisi szociális múzeum jelenleg felöl és ez a munkássági szakosztály fejtsse ki a szükséges és meg-elő működését a munkások szociális helyzetének javítására. Elénk vita után, amelyben Mandello Károly, Váscsányi Jenő, Matkovecs, Friedrich Vilmos, Gelléri Mór, Sarkadi, Grossmann Miksa, Wankó Károly és még többen szólaltak föl, az elnök egybe-foglalta a tanácskozás eredményét és konstatálta, hogy a felszólalók többsége a szociális múzeum létesítése mellett nyilatkozott. Az Országos Iparegyesület végrehajtó-bizottsága felterjesztést fog intézni eziránt a kereskedelemügyi miniszterhez.

Szavarmarhavásár. (A budapesti marhavásár-téri vásári pénztár részvényszerűsítéséről.) Felhajtás: Vágómarhák. Magyar ökor 1440 darab, magyar tehén: 625 darab, szerbiai ökor 191 darab, szerbiai tehén 6 db, boszniai ökor — drb, boszniai tehén — drb, bivaly 63 drb, bika 80 darab, összesen 2405 drb. Gazdasági marhák: Igás- és hizlali való ökor — darab, fejős tehén 110 darab, igás bivaly — darab, tinó — darab, bika — darab, üsző — darab. Eladási árak ezen tudósítás zartáig: vágómarhákért: Magyar hizott ökor, legjobb minőségű 59.— K-tól 63.— K-ig, kivételesen 69.— K., 100 kilonként élő súlyban, közepminőségű 52.— K-tól 58.— K-ig, silányabb minőségű 46 K-tól 50 K-ig. Magyar legelőmarha jobb minőségű 48 K-tól 56.— K-ig, kivételesen — K-ig. Silányabb minőségű 42 K-tól 46 K-ig. Tarka hizott ökor, legjobb minőségű 60 K-tól 68.— K-ig, kivételesen 72 K-ig, közepminőségű 52 K-tól 58.— K-ig, silányabb minőségű 46 K-tól 50 K-ig. Szerb és boszniai ökor legjobb minőségű 46 K-tól 52.— K-ig, kivételesen — K-ig, silányabb minőségű 44.— K-tól 50.— K-ig. Bika jobb minőségű 52 K-tól 65.— K-ig, kivételesen — K-ig, silányabb minőségű 44.— K-tól 50.— K-ig. Bivaly 32 K-tól 54 K-ig, kivételesen — K-ig. Magyar tehén 40.— K-tól 54.— K-ig, kivételesen — K-ig. Tarka tehén 42.— K-tól 62.— K-ig, kivételesen — K-ig. Mind 100 kilonként élő súlyban. Gazdasági marhákért: Igás ökor elsőrendű — K-tól — K-ig, kivételesen — K-ig, utermázásánkt, — K-tól — K-ig. Páronként, közép minőségű — K-tól — K-ig. 100 kilonként — K-tól — K-ig. Páronként, silányabb minőségű — K-tól — K-ig. 100 kilonként, — K-tól — K-ig. Páronként. Hizlali való ökor fehér 100 kg.-kint — K-tól — K-ig. Fejőstehén keresztetett szines 130 K-tól 220 K-ig darabonként, bonyhádi faj 220 K-tól 320 K-ig darabonként, kivételesen — K-tól — K-ig. Igás bivaly — K-tól — K-ig. Páronként.

Borjuvásár. 1901. évi január hó 17-én. (A budapesti marhavásár-téri vásár-pénztár részvényszerűsítéséről.) Felhajtás: Belldi élő borju 244 drb, leölt borju 40 drb, bécsi élő borju — db, — db, horvát, növendékmarha 63 darab, bárány élő — darab, leölt bárány 391 darab, Argyezések. — Belldi élő borju I. rendű 82—94 l-ig, kivételesen 96 l., II. rendű 72—80 l-ig, I kilonként, leölt borju I. r. 68—82 l-ig, II. r. — l-től — l-ig, kivét. — I. kilonként lejonás nélkül. Bécsi leölt borju — l-ig. Növendékmarha — l-től — l-ig, I. r. 50—57 l-ig, közepminőségű 44—48 l-ig, alárendelt 38—41 l-ig, I kilonként, bárány élő — k., leölt bárány 9.—15.— K. kivételesen — k-ig. Páronként. A gyeong helybeli szükséglet miatt az üzlet lanyha, az árak 2—3 fillérrel kilogrammonként csökkentek, 80 drb eladatlanul maradt.

Budapesti sertés-konsumvásár. A ferencvárosi petróleum-rakodónál lévő székes-íóvárosi sertés-konsumvásár Argyezése 1901. évi január 17. Készlet

462 darab, Érkezett 400 darab. Összesen 862 darab. Eladott 700 darab. Maradt 162 darab. Napi árak: 120—180 kilogramm súlyban 80—84 koronáig, 220—280 kilogramm súlyban 84—86 koronáig, 320—380 klgr. súlyban 88—92 K-ig. Öreg nehéz páronként 400—500 kilós 80—86 koronáig. Malac 60—100 klgr 76—80 korona. A vásár élénk.

Bécsi juhvásár. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai juhvásáron a felhajtás 2464 darab juh volt. Kedvelten hangulat mellett változatlan az irányzat. — Arak kilogrammonként: kiviteli juh 42—46 fillér, kiv. — fillér, selejtes juh 36—40 fillér.

Bécsi szarumarhavásár, január 17. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai vásárra felhóztak: 3911 drb borjut, 2741 drb élő sertést, 3723 drb levá-gott sertést, 470 drb levágot juhot, 1039 drb bárányt. Valamivel gyengültek az árak.

Eladási árak: Levágot borju 60—78 fillér, elsőrendű 80—100 l. kiv. — fillér, élő borju 102—112 fillér, elsőrendű — fillér, legelsőrendű — fillér, fiatal sertés 52—72 fillér, kivételesen — l., levágot nehéz sertés 80—90 fillér, kivételesen — fillér, husra hizalt sertés — fillér, zsirra hizalt sertés fillér, könnyű sertés 77—88 fillér, elsőrendű sildő 76—92 fillér élő juh 56—76 fillér, levágot juh 56—76 fillér, bosnyák silányabb sertések — fillér, kilogrammonként. Bárány 10—24 korona, kivételesen — korona páronként.

A budapesti gabonátözsde.

Budapest, január 17.

A készáru-üzletben az üzletmenet nagyon vonlatott volt, ámbár a kínálat elég jó volt s a malmok mégis tartózkodóan viselkedtek. Összesen 15,000 métermássa kelt el változatlan, alig tartott árakon.

A többi cikkekben az irányzat szilárd ugyan, forgalom azonban nem volt.

Eladott:

Buza: Tiszavideki: 100 mm. 80-3 k. 7 K. 85 l., 200 mm. 78 k. 7 K. 72½ l., 200 mm. 78 k. 7 K. 70 l., 100 mm. 78½ k. 7 K. 70 l., 100 mm. 77-8 k. 7 K. 65 l., 100 mm. 76 k. 7 K. 62½ l., 100 mm. 76½ k. 7 K. 60 l., 100 mm. 77-5 k. 7 K. 60 l., 100 mm. 77-5 k. 7 K. 60 l., 100 mm. 76-7 k. 7 K. 42½ l., 100 mm. 76-5 k. 7 K. 20 l., 200 mm. 74-3 k. 7 K. 25 l.

Pestvidéki: 300 mm. 77 k. 7 K. 55 l., 100 mm. 77 k. 7 K. 55 l., 100 mm. 77-2 k. 7 K. 50 l., 100 mm. 77 k. 7 K. 40 l., 1600 mm. 77 k. 7 K. 40 l., 200 mm. 76 k. 7 K. 45 l., 300 mm. 76 k. 7 K. 32½ l., 100 mm. 76-5 k. 7 K. 30 l., 200 mm. 74 k. 7 K. 30 l.

Felsőmagyarorsági: 300 mm. 76-5 k. 7 K. 32½ l. Bácskai: 3900 mm. 74-3 k. 7 K. 42½ l., 300 mm. 75-6 k. 7 K. 50 l.

Sárbogárdi: 1000 mm. 75 k. 7 K. 55 l. **Raktári:** 460 mm. 75-5 k. 7 K. 35 l., 790 mm. 76 k. 7 K. 35 l., 1000 mm. 72-5 k. 7 K. — l.

Mind három hónapra.

Lucerna: 40 mm. 65 K. **Zab:** 400 mm. 5 K. 67½ l., 100 mm. 6 K. 15 l. **Arpa:** 200 mm. 6 K. 17½ l.

Készpénzfizetés mellett.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru-és értéktözsde szokásai szerint készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

B u z a	Kilós	Kilogramm áru		Kilós	Kilogramm áru	
		K-tól	K-ig		K-tól	K-ig
Tiszavideki	6	75	7.35	4.45	75	7.75
"	75	7.45	7.60	20	7.84	7.15
"	77	7.60	7.70	81	—	—
"	78	7.68	7.75	82	—	—
Fehérmegyei	75	7.35	7.45	79	7.75	7.85
"	76	7.45	7.60	80	7.75	7.60
"	77	7.60	7.70	81	—	—
"	78	7.68	7.75	82	—	—
Pestvidéki	75	7.35	7.45	79	7.75	7.85
"	76	7.38	7.45	80	7.75	7.65
"	77	7.60	7.70	81	—	—
"	78	7.68	7.75	82	—	—
Bácskai	74	7.30	7.40	76	7.75	7.85
"	75	7.40	7.50	77	—	—
"	76	7.50	7.60	80	—	—
"	77	7.65	7.75	81	—	—
Bácskai	75	7.35	7.45	78	—	—
"	76	7.45	7.55	79	—	—
"	77	7.60	7.70	80	—	—
"	78	7.65	7.75	81	—	—

Egyéb gabonafajták	Kilós	Kilogramm áru	
		K-tól	K-ig
Rozs	uj	70—72	7.00
"	maodrendű	—	7.05
Arpa	"	60—62	6.10
"	takarmány	—	6.10
"	egényi való	62—64	6.10
"	sörözőre való	64—66	6.10
Zab	"	30—41	5.75
Tengeri	"	—	4.70
Repcse	uj	—	4.80
"	káposzta	—	—
Köles	"	—	6.—

A határidőszület folyamán a következő kötések történtek:

Buza áprilisra . . . 7.51—7.52—7.51—7.50—7.53
Buza októberre . . . 7.60—7.61—7.63
Rozs áprilisra . . . 7.35—7.36
Zab áprilisra . . . 5.95—5.94
Tengeri májusra . . . 4.98
Repcse augusztusra . . . —. —. —.

Déli egy órákor a következő záróárakat állapított meg hivatalosan a tözsde:

Buza áprilisra . . . 7.52 pénz 7.53 áru
Buza októberre . . . 7.62 " 7.63
Rozs áprilisra . . . 7.36 " 7.37
Zab áprilisra . . . 5.94 " 5.95
Tengeri májusra . . . 4.98 " 4.99
Repcse augusztusra . . . 12.75 " 12.85

Délután fél 5 órákor zárul:

Buza áprilisra . . . 7.52—7.53
Buza 1901. októberre . . . 7.62—7.63
Rozs áprilisra . . . 7.34—7.35
Zab 1901. áprilisra . . . 5.94—5.95
Tengeri májusra . . . 4.98—4.99
Repcse augusztusra . . . 12.75—12.85

A budapesti értéktözsde.

Az előtözsde tartott iányszatban nyílt meg. A forgalom még a legszerűsebb igényeket sem volt képes kielégíteni s csupán néhány kötés osztrák hitel-és államvasutára szorítkozott.

A helyi piac jegyzései névlegesen voltak. Járadekokban csupán magyar koronajáradék került forgalomba változatlan árfolyam felütése mellett.

A déli tözsde teljesen csendes és üzletlenn lefolyású volt. Az árak csaknem változatlanok.

A helyi piac el volt teljesen hanyagolva.

A valuták és ércváltók változatlanok.

Az előtözsde üzletlenn.

Jegyzetek: Magyar hitelrészvény —. — Osztrák hitelrészvény 661.—662.25. Osztrák-Magyar Államvasut 668.25—667.25. Koronajáradék 92.30 korona.

A déli tözsde változatlan, csendes.

Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 668.—669.—.

Osztrák hitelrészvény 661.75—662.—. Osztrák-magyar államvasut 666.50—667.—. Jelzalog 427.—427.50. Rima-murányi vasut részvény 463.50—464.50. Közúti vasut 579.—. Déli vasut 103.—109.— korona.

Forgalomba került: Koronajáradék 92.20—92.60. Salgótarjáni vasúti részvény 630.—633.—. Polgári seriózó 150.—152.—. Adria 166—169 korona.

Ütődöze. A 4 órai záratiok maradt:

Osztrák hitelrészvény 661.75. Magyar hitelrészvény 569.50. Leszámlitól bank részvény 418.—. Rima-murányi vasútrészvény 461.50. Osztrák-Magyar államvasut 666.50. Közúti vasut részvény 579.—. Villamos vasut részvény 292.— korona.

A budapesti terménýtözsde.

A terménýüzletben a szezonzerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terméný-üzleti árjegyzőbizottság hivatalosan a következő ár-folyamatokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna magyar 43.—48.— korona, vörös aprószemű 43.—50.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bányási — korona, közepesemű 55.—58.— korona, nagyszemű 61.—65.— korona. Disznózsír: budapesti 52.—53.— korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légszáritott vidéki — korona, városi 4 darabos 41.—41.50. korona, 3 darabos 45.—45.50. korona, füstölt — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 14.75—15.— korona 120 darabos — korona, 100 darabos 15.25—15.75 korona, 85 darabos 15.—16.25 korona, azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 14.—14.25 korona, 100 darabos 15.—15.25 korona, 85 darabos 15.75—16.— korona. Szilvazsír: szilvóniai 18.50—19.— korona, szerbiai 17.—17.25 korona, azonnali való szállításra.

A bécsi értéktözsde.

Az előtözsden az üzletszünet ma is tartott, de a déli tözsden javult az irányzat, később ismét üzletlenn. Zárati változatlan. Berlii magándíktó 4 és fél százalék.

Bécs, január 17. (Magyar értékek zárlata.) 4%-os aranyjáradék 117.—. Tiszai és szegedi kölcsön sorsjegye 140.—. Magyar vasúti kölcsön erústben 100.25. Magyar keleti vasúti állami kötvény 120.—. Magyar leszámlitól és pénzváltóbank —. Rima-murányi vasútrészvény 460.50. Magyar koronajáradék 92.25. 4%-os Magyar földteher. kötvény 91.70. Magyar hitelbank részvény 667.—. Magyar nyeregmény kölcsön sorsjegye 166.—. Kassa-oderbergi vasúti részvény 356.20. Magyar kereskedelmi bank —. Magyar cukoripar 1890.—.

Bécs, január 17. (Osztrák értékek zárlata.) 4 2/3%-os papíráradék 98.30. 4 1/3%-os osztr. aranyjáradék 117.25. 1880-iki sorsjegye 137.—. Osztrák hitelsorsjegye 388.—. Angol-osztrák bank 268.50. Bécsi bankjegyesület 458.—. Osztrák-magyar bank 1713. Déli vasut 110.50. Dunagőzhajózási részvény 742.—. Dohányrészvény 288.—. Császári és királyi arany 11.37. Német bankváltók 117.75. 4 2/3%-os erúst járadék 98.15. Osztrák koronajáradék 98.25. 1864-iki sorsjegye 196.—. Osztrák hitelintézeti részvény 662.—. Unionbank 536.—. Osztrák Landerbank 405.50. Osztrák-magyar államvasut 666.50. Elhavölgyi vasut 469.—. Alpési bányarészvény 429.50. 20 frank. arany 19.15. Londoni váltóár 240.65. Bécsi Tramway Litt B. —. Bécsi Tramway Litt A. 241.—. Lipót kohó —. Az irányzat csendes.

Bécs, január 17. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 662.—. Magyar hitelrészvény 668.—. Angol-Osztrák bank 108.50. Bécsi bank-egyesület 471.—. Union bank 458.—. Landerbank 289.—. Osztrák-magyar államvasut részvény 462.—. Lombard 110.75. Elhavölgyi vasut 451.50. Északnyugati vasut részvény 459.50. Dohányrészvény 289.—. Rima-murányi vasúti 98.30. Alpési bányarészvény 430.—. Májusi járadék 23.80. Magyar koronajáradék 92.25. Török sorsjegyek 105.15. Német birodalmi márká 117.70. Napoleon d'or 19.16/2.

Külföldi értéktözsde.

Berlin, január 17. (Tözsdei tudósítás.) A tözsde szilárdan nyílt meg. Készpénzesrűk javultak arra a jelentésre, hogy fűtőszénben nagy a fogyasztás az állandó fagy miatt. Egyébként a spekuláció tartózkodó volt, főleg London bizonytalan irányzata miatt. A második tözsdeórán a bányászati piacról kiindulva a felég-szilárd vasipar helyzetéről szóló kedvezőtlen hírek következtében gyengülén állott be. Vasutak nagybórára tartották magukat. A forgalom kicsiny volt. Magánleszámlitól kamatlat 3 1/2%.

Berlin, január 17. (Zárlati.) 4 2/3%-os papíráradék

4%-os osztrák aranyjárdék 99.80. Elbavölgyi vasut
Magyar koronajárdék 92.90. Osztrák-magyar állam-
vasut 142.30. Kassa-oderbergi vasut —. Bécsi váltóár
84.90. Magyar vasuti beruházási kölcsön 101.90. Alpesti bányá-
részesvény 100.—. Discont-Commandit 177.90. Általános villa-
mossági Edison 210.00. Geisenkirchener 175.50. Laura-kohó
196.—. 4%-os osztrákjárdék 98.—. 4%-os magyar arany-
járdék 98.30. Osztrák hitelrészesvény 208.25. Déli vasut
26.10. Károly Lajos vasut 101.50. Orosz bankjegyek 216.40.
4%-os új orosz kölcsön —. Török dohányrészesvény —.
Osztrákjárdék 95.25. Magyar hitelbank —. Dynamit Trust
148.75. Harpeni 173.75. Az irányzat gyenge.

Berlin, január 17. (A Budapesti Napló tudósítói-
jának távirata.) Esi forgalom. 4%-os magyar aranyjárdék
98.30. Magyar koronajárdék 92.20. Osztrák hitelrészesvény
207.80. Osztrák-magyar államvasut 142.50. Déli vasut 26.10.
Osztrákjárdék 95.25. Elbavölgyi vasut —. Orosz bank-
jegyek 216.40. Buschtienhradi —. Orosz bankjegyek
(Ulmó). Lombard —.

Hamburg, január 17. (Zárlat.) 4%-os osztrák-
járdék 97.80. 1860. sorsjegye 138.80. Déli vasut 26.65. 4%-os
osztrák aranyjárdék 99.50. Osztrák hitelrészesvény 208.—.
Osztrák-magyar államvasut 142.—. Olasz járdék 95.35. 4%-os
Magyar aranyjárdék 98.60. Az irányzat csendes.

Frankfurt, január 17. (Zárlat.) 4%-os osztrák-
járdék 98.35. 4%-os osztrák aranyjárdék 99.70. Magyar
koronajárdék 92.90. Osztrák-magyar bank 122.70. Déli vasut
26.80. Elbavölgyi vasut —. Londoni váltóár 204.30.
Bécsi bankjegyek 115.70. Villamos részesvény —. 3%-os
magyar aranykölcsön 81.60. 4%-os osztrákjárdék 98.05.
4%-os magyar aranyjárdék 98.30. Osztrák hitelrészesvény
208.40. Osztrák-magyar államvasut 142.50. Eszaki vasut
112.—. Bécsi váltóár 84.90. Párisi váltóár 813.83.
Unio bank —. Alpesti bányarészesvény 217.—. Az irányzat
nyugodt.

Frankfurt, január 17. (A Budapesti Napló tudósítói-
jának távirata.) Ártályamok január. Esi forgalom
Osztrák hitelrészesvény 208.25. Osztrák-magyar államvasut
142.50. Déli vasut 26.30. Osztrák aranyjárdék —. Olasz
járdék —. Laura-kohó —. Harpeni —. Discont
—. Alpesti —. Bécsi bankjegyek —. nyugodt.

Paris, január 17. (Zárlat.) Osztrák-magyar állam-
vasut —. 4%-os osztrák aranyjárdék 100.30. Osztrák
Länderbank —. 3%-os francia járdék 101.90. Ottoman-
bank 538.—. 3 1/2%-os francia járdék 103.60. Alpesti bányá-
részesvény —. Déli vasut 141.—. 4%-os magyar arany-
járdék 99.10. Párisi bankrészesvény 1075. Olasz járdék

94.05. Francia törleszth. járdék —. Osztrák földhitel-
intézet részvény —. Török dohányrészesvény 313.—. Az
irányzat szabálytalan.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Január 17. A sertésüzlet irányzata változatlan.

A) Hízott sertések ára: I. A Magyar elsőrendű:
Óreg nehéz (párónként 400 kilogrammon felül súlyban)
90—92 fillérig. Óreg közép (párónként 300—340 kilogramm
terjedő súlyban) — fillérig. Fialat nehéz (párónként 320
kilogrammon felül súlyban) 95—96 fillérig. Fialat közép
(párónként 251—320 kilogramm terjedő súlyban) 92—94 fillérig.
Fialat könnyű (párónként 250 kilogramm terjedő súly-
ban) 93—94 fillérig. II. Magyar szedett: Nehéz
(párónként 280 kilogrammon felül súlyban) — fillérig.
Közép (párónként 240—280 kilogramm súlyban) — fillérig.
Könnyű (párónként 240 kilogramm terjedő súlyban)
— fillérig. III. Romániai: Nehéz (párónként
320 kilogrammon felül súlyban) — fillérig. Közép (párón-
ként 250—320 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig.
Könnyű (párónként 250 kilogramm terjedő súlyban)
— fillérig. IV. Romániai eredeti (Stachl).
Nehéz (párónként 240 kilogramm terjedő súlyban)
fillérig. Könnyű (párónként 240 kilogramm terjedő súlyban)
— fillérig. V. Szerbiai: Nehéz (párónként 260
kilogrammon felül súlyban) 88—90 fillérig. Közép (párón-
ként 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 86—88 fillérig.
Könnyű (párónként 240 kilogramm terjedő súlyban) 80—84
fillérig.

Sertésletészám 1901. január 15. napján volt
készlet 30.859 darab. — 1901. január 16. napján letelje-
zett 295 darab. 1901. január 16. napján elszállított 308
darab. 1901. január 17. napjára maradt készletben 30.846
darab.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorologiai Intézet hivatalos jelentése. —

Budapest, január 17.

A maximum az északnyugati és az északkeleti határokon
vonuló depressziók hatása alatt gyengült és kisebb területre
húzódtott össze.

Egyébektől az időjárás nem változott, amennyiben a
depressziók környékétől eltekintve, derült és száraz.
A hőmérséklet emelkedett Keleten, egyebütt a fagy csak
a nappali órákban gyengült.

Nálunk a keleti határon volt gyenge havazás, különben
az idő száraz, derült.

Nappal helyenként gyenge olvadás volt, éjjel a hőmér-
séklet még mindig alacsony.

Küldte: Valamivel gyengébb fagy várható, legfeljebb
Keleten kevés havazással.

Viz állás.

	Jan. 16. 18. 17.	Jan. 16. 18. 17.	Jan. 16. 18. 17.
Inn	Schlinging — 1.60 0.54	Tisza — 0.45 0.45	Jan. 16. 18. 17.
Duna	Pasau — 0.80 0.98	Tekelás — 0.25 0.25	m e t e r
	Lina — 1.75 1.84	V-Namény — 0.40 0.43	
	Bécs — 0.40 1.32	Tisza-Föld — 0.23 0.12	
	Pozsony — 2.45 2.35	Szolnok — 0.24 0.28	
	Komárom — 2.35 2.35	Csongrád — 1.15 0.64	
	Budapest — 0.74 0.99	Szeged — 0.34 0.34	
	Orsova — 0.15 0.26	Török-Becs — 1.00 0.99	
	Mohács — 0.45 0.45	Tisza — 0.32 0.34	
	Gombos — 0.15 0.15	Óndava — 0.25 0.25	
	Ujvidék — 0.05 0.12	Topolya — 0.25 0.25	
	Pancsova — 0.42 0.42	Hód — 0.25 0.25	
	Szerb — 0.15 0.26	Zemplén — 0.74 1.71	
	Magyarfalva — 0.62 0.62	Sajó — 1.80 1.72	
Mór	Zsolna — 0.70 0.68	Hernád — 0.25 0.25	
	Trencsén — 0.13 0.13	Berettyó — 0.14 0.12	
	Sárospatak — 0.02 0.02	B-Ujlán — 0.14 0.12	
Ráb	Sz-Göthárd — 0.10 0.10	Causca — 0.00 0.00	
	Sárvár — 0.70 0.70	N-Várd — 0.04 0.04	
	Győr — 1.13 0.75	Belenyész — 0.22 0.00	
Dráva	Pécs — 0.15 0.15	Tenke — 0.00 0.00	
	Zala — 0.06 0.06	Gurabono — 0.88 0.88	
	Barka — 0.16 0.11	Borvaján — 0.12 0.11	
	Eszék — 0.11 0.14	Békés — 0.64 0.68	
Mura	M-Szerdah — 0.00 0.41	Gyoma — 0.14 0.18	
Száva	Szatmár — 0.15 0.68	Gy-Fehérvár — 0.20 0.19	
	Szilcs — 0.70 1.05	Branyicska — 0.06 0.16	
	Mitrovica — 2.85 2.62	Soborán — 0.00 0.00	
Szamos	Deés — 0.00 0.16	K-Arad — 1.04 0.06	
	Szatmár — 0.15 0.68	Makó — 0.84 0.18	
Kraszna	N-Majtény — 1.42 1.63	K-Köcsk — 0.10 0.04	
Latorca	Munkács — 0.06 0.02	Kiszto — 0.70 0.67	
Laborca	Honnona — 0.10 0.12	Temesvár — 0.46 0.00	
Ung	Ungvár — 0.10 0.15	Becserek — 0.84 0.18	

A 3%-os Magyar Jelzálog-sorsjegyek az e részbeni miniszteri
rendeletek értelmében az összes m. kir. állampénztárnál
biztosítésként szolgálnak.

3%-os Magyar Jelzálog-sorsjegyek

huzása már január hó 25-én.
Évenként 4 huzás.

Főnyeremény: 200.000, 100.000 korona.
Legkisebb nyeremény 220 korróna, és egy nyereményjegy 20 korona értékben.

Ezen sorsjegyeket kézpénzért 208 koronával számítjuk vagy,
36 havi részletfizetésre á 7 korona 20 fillér.

24	10	20
12	19	—

Azonnali játékjog az első részlet lefizetése után.

A sorsjegyek 3%-os kamattal az egész befizetési idő tartama alatt részlet-
tulajdonosát illetik.

MERCUR

Váltóüzleti Részvenytársaság
BUDAPEST V. ARANY JÁNOS-UTCA 31.

A nekünk bemutatott számtalan megbízható, hiteles
közszolgálat folytán ezen negyedszázad óta fennálló
rendelő-intézet a legmegbízhatóbb ajánlatot.

Rendelő-intézet Budapest, Andrássy-ut 24.
sz. Opera mellett.

TITKOS BETEGSÉGEKET

hugycsőfolyásokat és sebeket, az énfertőzöttség utó-
bajait, az elgyengült férfiak, magömléseket, a bujakór
utókezeléseit, nőknél fehér-folyást, bármennyi
időtől is, valamint mindazon női betegségeket,
melyeknek a magtalanul egyik főokozója és
börbetegekét gyógyít új gyógymód szerint, biz-
tos sikerrel, gyorsan és alaposan

Dr. Garai Antal

orvos, sebész, szemész- és szülész-tudor, volt
csász. kir. orv. főorvos.

RENDEL: naponta d. e. 10 óráig egész délután 4 óráig,
este 7 óráig 8 óráig.

Díjazott levelekre legnagyobb figyelemmel választottak és
gyógyászokról is gondoskodva lesz.

Nőknek külön váróterem.

Ugyanott megjelent és a szerzői: Dr. GARAI ANTAL
megrendelő NŐSZERŰ EMLÉKTÁJ (már a
10-ik kiadásban megjelent) a női betegségek és azok
kezeléséről gyógyszerészek és orvosok, volt ár 2 ft 50
kr., most csak 90 kr. A könyről bő beszámoló lesz
elkövetkező 1 ft bekezdése mellett bérmentve vagy 50 kr.
utánvét mellett.

Neustein Fülöp

Cukrozott hashajtó labdacskai

(NEUSTEIN-FÜLÖP ERZSÉBET LABDACSKAI)

E pillék hasonló készítményeknél minden tekintetben fel-
jebb helyezkedik: mentek minden ártalmas anyagot, az
emésztő szervek bajainál legjobban eredményt hoznak, ha-
ván, gyengédnek hashajtók, vértisztítók; egy gyógyszer sem jobb
s emellett oly ártalmatlan, mint a pillák a

SZÉKSZORULÁS

a legtöbb betegségek forrása ellen. Cukrozott külsejű végtől
még gyermekek is szívesen veszik.

Egy 15 pillát tartalmazó doboz
30 fillér, egy tucat, mely 40 fillér,
tehát 120 pillát tartalmaz, csak 2 kor.

Óvás! Utánajárók! Különböző érdekel-
jünk. Kérjünk határozottan Neu-
stein Fülöp hashajtó labdacskait. Valódi
csekk, ha minden doboz törvényileg bejegyzett
védjeggyel, különösen a piros- és kék-
színeket, és Neustein Fülöp gyógy-
szeresét ábrázolva van ellátva. A keresked-
elmi törvények ellen vétést csomagjaink al-
lárszavakkal vannak ellátva.

NEUSTEIN FÜLÖP

„Stent Lipóthor” című gyógyszer-
tára, WIEN, I. PLANKENGASSE 6.
Háttér BUDAPESTEN:
Török József gyógyszer-tára, Király-utca 12.

TILLER MOR és TÁRSA

cs. és kir. udvari szállítók Budapest.

Főüzlet: Váci-utca 35. szám. Fióküzlet: Károly-laktanya

cs. és kir. tábornokok, törz-, fő- és altisztek, egyéres önkéntesek és legénység, a m. kir.
honvédség, csendőrség, pótló-, távirat-, vasut-, és erdőrendezők, tűzoltók,
hadnagyok, megyei és városi huszárok és hivatalosok, valamint egyáltalában bármely
egyenruhával bíró egyet vagy testület számára

egyenruhákat és egyenruházati cikkeket

szállítanak. — Árjegyzékek kívánatra díj- és bérmentre küldetnek. — Megrendelések-
nél a szak és rang megjelölése kéri. Védői megrendelések pontosan fogantatottak.

Legjobb bevásárlási forrás! Legjobb bevásárlási forrás!

Várkonyi Dezső

Szegény legények.

A régi betyár roman-
tikából való néhány el-
beszélés ez, amelyet a
régí újságírók gárdájának
ezen tehetséges tagja
gyönyörű hamisítatlanul
magyar nyelven annyi
közvetlenséggel írt meg,
hogy igen élvezetes ol-
vasmányul szolgál. Ára 2
korona, bérmentes kül-
désével — a pénz előzetes
beküldése esetén 2 kor.
20 fillér. Kapható Köves
Béla könyv- és papírke-
reskedésében, Veszprém.

Ezen gyógymóddal az egész test megszabadul, a kór-
anyagotól, vér megtisztul és az idegek megerősödnek.

TITKOS BETEGSÉGEKET

ideg- és nemi bajokat,
sebeket, hugycsőfolyást, magömlést, elgyengült férfiak
(impotenciát), a bujakór és a fertőzöttség, tüdőbeteg-
ségek, nőknél a fehér-folyást, bármennyi időtől is, valamint
mindazon női betegségeket, melyeknek a magtalanul egyik főokozója és
börbetegekét gyógyít új gyógymód szerint, biztos sikerrel, gyorsan és alaposan

Dr. PALÓCZ I. v. kórházi orvos

specialista
Budapest, VII. Kerepesi-ut 10.
Rendelés d. e. 10 óráig d. u. 6 óráig.
Külföldi férfi- és női osztályok. Levelekre kimerítő
diszkrét válasz. Gyógyászokról gondoskodik.

Titkos betegségek

gyógyítására a specialista legjobban ajánlható
számos éven át szerzett gazdag kórházi ta-
pasztalattal alapján

Dr. FABINYI J.

v. kórházi orvos, specialista
gyógyít legrovidebb idő alatt biztos sikerrel
ernaknai és nőknél: hugycsőfolyást, hólyagbajokat,
bukajórós sebeket, syphilist, ennek következményeit,
makacs börbajokat és az énfertőzöttség által
idegbetegségeket.

Meglepető az eredmény férfiak gyengeségénél (impo-
tencián) egy fiatal, mint régebbi egyénekénél.
Biztos siker folytán a honorárium utólag is
fizetendő. Levelekre díjazással válasz; kívánatra
gyógyászok.

Lakás: Budapest, Erzsébet-körút 12. sz.,
(Dohány-utca sark., J. emelet).
Bejárt a lépcsőn. Külön váróterem.
Rendelés délelőtt 9—3-ig, este 6—8-ig.

MATICO-INJECTIO

GRIMAULT & Co, PARIS

Matico levelekből készült ártalmatlan
szer legrovidebb idő alatt gyógyítja a
titkos betegségeket, mint hólyaghu-
rut, kankó stb. még akkor is, ha az
régis elhanyagolt volna is.

Egy üveg ára 12 ft.
Magyarországi forgalmazó TÖRÖK JÓZSEF
gyógyszertára Budapest, Király-utca 12.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Péntek, 1901. január hó 18-án.
Zárva.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. január hó 18-án.
Előszór:

H ó f e h é r k e.

Színmű 3 felvonásban. Irta Bródy Sándor.

Személyek:

Balassa	Császár	Heléna	Márkus
Hófehérke	Török	A fekete ruhás	
Öreg tiszteletos	Gabányi	hölgy	Maróthy
Kis tiszteletos	Rózsahégyi	A barát	Gyenes
Az orvos	Aján	Szolgáló	György
A feleség	Rákosi		

Kezdet 7 1/2 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. január hó 18-án.
Kaposi Józsa vendégfelőléptével.

A gésák

vagy: Egy japán teaház története.
Énekes játékok 3 felvonásban. Irta Owen Hall. Fordította Fái J. Béla és Makai Emil. Zenéjét szerzte Sidney Jones.

Személyek:

Reginald	Beöthy	Bolton	Galambo
Bronville	Kardos	Vun-Cai	Sziklai
Cunningham	Ódry	Imári mári	Boross
Grinston	Várdafi	Mimóza	Kaposi
Downey	Simon	Molly Seamora	Ledófsky

Kezdet 7 1/2 órakor.

Jegyek a M. kir. Operaház, Nemzeti és Magyar Színház előadására kaphatók és előjegyezhetők Bárd Ferenc és Testv. zeneműkereskedéseiben Kossuth Lajos utca 4. sz. és Andrássy-ut 42. sz. a., valamint a New-York kávéházban. (Telefon.)

VIGSZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. január hó 18-án.
Tartalékos férj.

Bobóznai 3 felv. Irta Guthi Soma és Rákosi Viktor.

Személyek:

Bukovics	Gál	Dorottya	Varsányi
Térez	Nikó	Hólyag Tóni	Hegedűs
Timár Zoltán	Fenyvesi	Popovka	Szerényi
Eva	Lenkei	Ponty ur	Rónaszéki
Osillám Olivér	Góth	Fruzsina	Makróczy
Prencsán	Vendrei	Ószár	Gyöngyi

Kezdet 7 1/2 órakor.

NÉPSZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. január hó 18-án.
Pálmay Ilka asszony mint vendég.

Nebátvirág.

Énekes színmű 4 felvonásban. Irta Meilhae és A. Millaud. Fordították Evva Lajos és Rákosi Viktor. Zenéjét szerzte Hervé.

Személyek:

Flavigny	Pálmay	Szingagató	Ujvári
Chateau	Németh	Rendező	Nagy
Champlatreux	Szirmai	Gusztáv	Deli
Celestin	Tollai	Róbert	Szerdahelyi
Corinna	Vidorné	Loriot	Solymosi
Apácafejed.	Siposné	Lydia	Harnai

Kezdet 7 órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ

Péntek, 1901. január hó 18-án.
Harmadszor:

1918. A szabadságharc története.

Irta: Hentaller Lajos.

Kezdet 7 1/2 órakor.

FOLIES CAPRICE.

9 órakor: Ma: 9 órakor:
Die gestohlene Mitgift.

10 órakor: 10 órakor:
Ő nem tud franciául.

11 órakor: 11 órakor:
Die Champagnernymphe.

Reggel 5 óráig cigányzene a pompás
télikertben.

Szép, erőteljes és csengő hang, mindezt kitűnően elismert

CIMBALMOK

kaphatók 35 fittól feljebb 500 fittig.

Ujdonság! Ujdonság!

Ifjúsági cimbalom

alkalmas alkalmi ajándék, ugyanolyan hangosztású, mint a rendes cimbalom. 3 1/2 okt., 25 karu, 40 hangu,

finom díszítés v. fekete szekrényben

teljesen felszerelve (verőkkel és hangoló kulccsal együtt) a külső kiállításához képest

18, 20, 22 és 24 fittig.

(Lábakkal ellátva 3 fittal több.)

Sternberg Armin és Test.

cs. és kir. udv. hangszergyár Budapest.

Központi forrástár:

VII. Kerepesi-ut 36. szám.

Zongoraszály: Kossuth Lajos-utca 22. sz. (Károlyi-körút sarkán. Zongolapala. Képes árjegyzék minden újkori külföldi hangsz. kapható, csak meg kell nevezni, hogy mely hangszert kívánják az árjegyzék.

Budapest, 1901. január hó. Az igazgatóság. Utánneműt nem díjazunk.

Képes levelező-lapok

a legkedveltebb budapesti

színesznők

brom-ezüst kivitelű arc- képeivel díszítve.

Párátlan szép gyűjtemény.

Eddig megjelent 4 sorozat. Egy sorozat 12 db-ot tartalmaz, árja bérmentes utókiadásai

1 ftt 80 kr. (3 K. 60 ftt.).

Az öszeg beküldése után küldi

„Budapesti Napló“

kiadóhivatala

József-körút 18. sz.

Aki mind a négy sorozatot egyszerre hozzája, az 45 helyett 62 képet kap.

A).

Ábrányiné W. Margit

Blaha Lujza

Fekelné M. Flóra

Gazsi Marika

Gombaszögi Margit

Jászai Mari

Kür Klára

Ligetli Juliska

Szoyer Ilonka

Vasquez M. grófnő

Vizvári Marika

Szekely Irén.

Magyar királyi államasvank.

Hirdetmény.

A magyar királyi államasvank utasítására a szászországi állam- és királyi ügyek miniszterének a pályázati felhívás, valamint a munkák végrehajtásához köztöltelt Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó.) és Miskolcon az üzletvezetésig pályázati felhívás kiadásában, a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Az ajánlatok legkésőbb 1901. január hó 20-án déli 12 óráig benyújtandók a Budapesti és magyar királyi államasvank igazgatóságának magassági ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó

